

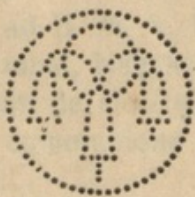
LITTERAE CIRCULARES

AD

VENERABLEM CLERUM ALMAE DIOECESIS

QUINQUE-ECCLESIENSIS

DIMISSAE ANNO DOMINI 1919.

QUINQUE-ECCLESII TYP. „DUNÁNTÚL“ R. T.

A bstinentiae disciplina	4
Adjić Antonius	6, 25, 45
Adományok a Pius internátusra	49
Alapítv. hiv. számadások	32
Apostolicae litterae de congressu pacis	1
Auguszt Stephanus	36
Ákos Franciscus	38
Áldoztatás és sz. mise szentségkitétel alkalmával	33
Államsegélyek bejelentése	6
B adacsonyi Ádamus	44, 45
Balog Josephus	39
Baranyai Joannes	36
Battyányi Adalbertus	45
Bálint Franciscus	29, 36
Bán Ludovicus	25, 49
Bencze Ernestus	39
Berta Antonius	25, 36
Bérmálás	29
Bok Josephus	29
Bótz Josephus	25, 45
Böbel Joannes	45
Bödy Carolus	29
* Böjti rendelet	4
Böjti szózat	9
Bubreggh Adalbertus	44
Budanovich Vincentius	25
Burza használata	33
C ollectae pro prelo cath.	37
Concursus in Seminarium	29
Concursus pro parochia Mucsi	6
Concursus pro parochia Qu.-Eccl. ad B .M .V. Purif.	35
Concursus pro parochiis Koppányszántó, Nagykónyi, Sumony	49
Congregatio Consistorialis: Decretum de clericis e militia redeuntibus	17
Congregatio Rituum: De missa et communione durante expositione ss.	
Sacramenti	33
De usu bursae.	33
Congregatio S. Officii: De participatione catholicorum Societatis	
„Ad procur. Christianitatis unitatem.“	47
Cserta Joannes	39
Czindery Andreas	29
D epositio Ferdinandi Vörös	34
Directorium költség	5, 23
Dispensandi facultas extraordinaria in impedimentis matrim.	4
Dobos Henricus	25

Dőry Ladislaus	38
Drewek Felix	29
Dubium circa potestatem adnect. indulg. rosarii etc.	47
E mericanumba felvétel	31
Epistola SS. Patris ad Archiep. Primatem Hungariae	41
Erdős Eugenius	48
Examen prosynodale	34, 44
Exercitia spiritualia	34, 35, 46
F aludi Franciscus	45
Feikus Josephus	6, 45
Fejes Joannes	28
Fent Franciscus	23
Folnegović Georgius	6, 36, 45
Főpásztori (közös) szózat	25
Fundatio Gabrielis Hanny	48
G adó Alexander	44, 48
Galambos Colomannus	39
Gasparics Georgius	6, 36
Gábor Paulus	36, 45
Gebauer Nicolaus	29, 38
Geosits Ludovicus	36
Gedeon Alexander	49
Gere Gabriel	39
Gombárovics Pancrati	39
Graumann Emericus	25, 39
Gyertyahasználat korlátozása	25
Györmörey Sigismundus	28
Györkös Josephus	39
Gyűjtés a Kath. Szoc. Missiótársulat céljaira	46
H ajós Georgius	38
Halvax Josephus	24
Hansen Hubertus	39
Hantos Adalbertus	36
Haug Ferdinandus	6, 25, 45
Hauser Emericus	36, 44
Házassági akadályok alól felmentés	4
Heckenberger Conradus	36
Hegedüs Ladislaus	36
Herger Ferdinandus	36
Horváth Ludovicus iun.	39
I fy Ludovicus	45
Irodalmi művek ajánlása: Szebb Jövő	40
Iselstöger Ludovicus	36
Iurisdictione neosacerdotum	27

Iványi Joannes	39
K amatláb leszállítás	30
Kapossy Joannes	39
Kaufmann Joannes	39
Kápolnai Sigismundus	39
Kecskés Carolus	6
Kelemen Andreas	39
Keller Guilelmus	45
Kemény Franciscus	29, 36
Késmárky Stephanus	28
Kirschaneck Edmundus	28
Kis katekizmus rövidített kiadása	50
Kiss Ludovicus	49
Kiss Stephanus	38
Klein Theodorus	36
Knippl Camillus	35, 36
Kocsis Ladislaus	36, 39
Koronai tételek	28
Kun Ludovicus	29
Kuzmics Josephus	37
L ajos Julius	39
Lelkészek rendkívüli segélye	7
Lelkigyakorlatok	34, 35, 46
Léh Josephus	29, 49
Lippai Franciscus	6, 39
Loschert Casim.	39
M agenheim Josephus	24
Magyar Sigismundus	24
Marek Josephus	25
Márovics Franciscus	45
Missió	39
Mosgai Alexander	39
Mosonyi D. subsidium	24
N agy Stephanus	39
Navracsics Franciscus	25
Németh Franciscus	25, 49
Nyári Josephus	39
O bitus Josephi Kuzmics	37
„ Adalberti Bubreggh	44
„ Eugenii Erdős	48
Ordinatio	27, 35
Ovónői állásokban történt változások bejelentése	8
P api nyugdíj	5, 23, 24, 28
Paschalis praecepti adimplementum	5

Pelcz Arpadus	49
Pensio	5, 23, 24, 38, 44
Perhács Joannes	36, 45, 49
Petrovits Eduardus	6, 39, 45, 49
Péter Robertus	36, 39
Piliván Michael	6
Pretium directorii	38
Provicarius	23
R adó Desiderius	49
Rausz Aloysius	39
Reiner Franciscus	49
Rézbányai Josephus	28
Riegl Alexander	28
S andrík Michael	36
Scheich Julius	25, 36
Schlachter Franciscus	25
Schmidt Adalbertus	49
Schultz Carolus	24
Schultz Gabriel	29
Sebő Paulus	29
Stóladijak módosítása	30, 35
Stommen Henricus	35, 36
Szabó Gejsa	39
Szanatórium Egyesület	26
Szent László Társulat	26
Szeredy-fundatio pro sacerdotibus	24
T anítói állásokban történt változások bejelentése	8
Trinn Joannes	29
Troll-féle tanítói segély	31
Troll-fundatio pro sacerdotibus	24
Trux Carolus	36, 44
Tschorn Paulus	29, 39
Tűzkár elleni biztosítások ügye	45
V ajda Joannes	44
Vargha Colomanuus	39
Vaszary Colomannus	45
Vizi Joannes	25, 45
Vizsy Paulus	39
Vota praesulis in exordio novi anni	3
W agner Aloysius	6, 25
Wucskits Emericus	29
Z anyi Franciscus	36

KIVONAT

A PÉCSEGYHÁZMEGYEI ALAPITVÁNYI HIVATAL

1919. ÉVI

ZÁRSZÁMADÁSÁBÓL

AZ

EGYHÁZMEGYEI PAPSÁGOT ÉRDEKLŐ PÉNZTÁRAKRÓL

Bevétel

Aggpapi

Tételszám	Kelet		T á r g y	T ő k e		K a m a t	
				korona	fillér	korona	fillér
1	Január	1	Maradvány	211223	93		
2			1919. évi kamatok			9066	19
			Bevétel :	211223	93	9066	19
			Kiadás :			9066	19
			Maradvány :	211223	93	—	—
Tőke fedezete :							
1			Általános fedezeti alap értékpapirjai	181323	93		
2			4% magyar koronajáradék kötvények	11300	—		
3			4 ² / ₁₀ % egyes. államadóss. kötvények	18600	—		
			Összesen ;	211223	93		

pénztár 1919.

Kiadás

Tételszám	Kelet	T á r g y	T ő k e		K a m a t	
			korona	fillér	korona	fillér
1	Decemb. 31	Nyugdíjakra bevételezve a papi nyugdíjalap számadás 6. tétele alatt			9066	19
		Összesen :			9066	19

PEL

Bevétel

Papi nyugdíj-

Tételszám	Kelet		T á r g y	T ő k e		K a m a t	
				korona	fillér	korona	fillér
1	Január	1	Maradvány	1251550	—	13859	49
2	"	1	1919. évi kamatok			17243	—
3	"	4	Zányi György járuléka			733	32
4	Julius	19	Józics Katica térítménye			108	33
5	Auguszt.	7	Egyhzm. tpzt. 1918. évi osztalék .			8000	—
6	Decemb.	31	Aggpapi pénztár kamata			9060	19
7	"	31	Dulánszky alap kamata	2500	—		
8	"	31	Adományok és hagyományok . . .	13560	—	8854	84
9	"	31	Járulékok			35376	18
Bevétel :				1267610	—	93241	35
Kiadás :							
	Decemb.	31	Nyudíjak és egyebekre			83846	44
Maradvány :				1267610	—	9394	91
Tőke fedezete :							
1			Telekkönyvileg biztosított tőkék	112123	51		
2			Általános fedezeti alap értékpapirjai	251836	49		
3			Hadi kölcsön kötvények	670000	—		
4			Magyar koronajáradék kötvények	17500	—		
5			Kath. ifjúságot pártoló egyesületi kötvény	1000	—		
6			Pécsi kath. körü kötvények	100	—		
7			Tisza szabályozási sorsjegy	600	—		
8			Pesti hazai első takarékpénztár 4 1/2 0/0 zlevél	6000	—		
9			Mágocsvidéki takarékpénztár részvény	200	—		
10			Dunántúl nyomda r. t. részvény	50	—		
11			Magy. leszám. és pénzváltóbank 4 1/2 0/0 zlevél	6000	—		
12			Hungária Bank r. t. részvény	2000	—		
13			Egyhzm. takarékpénztár r. t. részvény	200000	—		
14			Szentlőrinc nasíci vas. t. törzsrészvény	200	—		
Összesen :				1267610	—		

alap 1919.

Kiadás

Tételszám	T á r g y	Illetmény		Kiadás		Kifizetendő hátralék	
		korona	fill.	korona	fill.	korona	fill.
A) Nyugdíjak :							
1	Kis Rezső	4000	—	4000	—	—	—
2	Halvax József	1333	32	—	—	1333	32
3	† Holndonner Ferenc	4200	—	4200	—	—	—
4	Bisčán Vitus	4599	97	4599	97	—	—
5	Kovács József	4000	—	2999	98	1000	02
6	Sipos Imre	4000	—	4000	—	4000	—
7	Csonka Nándor	4000	—	4000	—	—	—
8	Péhm Kristóf	4000	—	4000	—	—	—
9	Tóth Gyula	4000	—	4000	—	—	—
10	Kulcsár János	4000	—	4000	—	—	—
11	Szalczer Sándor	4000	—	4000	—	—	—
12	Bundalla Béla	4200	—	4200	—	—	—
13	Zányi György	4933	32	4933	32	—	—
14	Szabó Imre	4200	—	4200	—	—	—
15	† Bubreggh Béla	2999	97	2999	97	—	—
16	Józics József	4258	23	4258	23	—	—
17	Paulay Ferenc	4000	—	4000	—	—	—
18	Pártos Zsigmond	4600	—	4600	—	—	—
19	† Kuzmics József	2733	32	2733	32	—	—
20	Molnár Márton	4200	—	4200	—	—	—
21	Schulcz Károly	3000	—	3000	—	—	—
22	Magenheim József	2000	—	2000	—	—	—
23	Dobos Henrik	2000	—	2000	—	—	—
24	Magyar Zsigmond	1000	—	—	—	1000	—
25	Kiss István	1000	—	—	—	1000	—
		87258	13	78924	79	8333	34
B) Kikötött kamatok :							
1	Szeifricz István	632	—	—	—	632	—
2	Glazer Mária	615	—	410	—	205	—
3	László Teréz	216	86	—	—	216	86
4	Némegy Emma	450	—	450	—	—	—
5	Szabó Julianna	152	97	50	99	101	98
6	Lieber Anna	1045	—	944	—	101	—
7	Radó Dezső	400	—	400	—	—	—
		3511	83	2254	99	1256	84
C). Segélyek :							
1	Svercsics Domonkos	1000	—	200	—	800	—
2	Budánovics Vince	2100	—	1966	66	133	34
3	Bisčán Vitus	500	—	500	—	—	—
		3600	—	2666	66	933	34
Összesen :		94369	96	83846	44	10523	52

Bevétel

Tanítói nyugdíj-

Tételszám	Kelet		T á r g y	T ő k e		K a m a t	
				korona	fillér	korona	fillér
1	Január	1	Maradvány	71000	—	1516	05
2	Január	1	1919. évi kamatok	—	—	2840	—
3	Decemb.	31	Tőkésített kamatok	3000	—	—	—
Bevétel:				74000	—	4356	05
Kiadás:				—	—	3695	—
Maradvány:				74000	—	661	05
Tőke fedezete:							
Az általános fedezet értékpapirjai				74000	—	—	—

A tisztelendő plébánia hivatalokat felkéri a pécsegyházmegyei alapítványi hivatal: ha netán a nyugdíjasok közül valaki elhal, azt a hivatallal közölni sziveskedjenek.

alap 1919.

Kiadás

Tételszám	Kelet	T á r g y	T ő k e		K a m a t	
			korona	fillér	korona	fillér
1	Decemb. 31	Nyugdíjakra	—	—	695	—
2	" "	Tőkésített kamatok	—	—	3000	—
Összesen :			—	—	3695	—

Névjegyzéke

a tanítói nyugdíjalap illetményeseinek.

Sorszám	N é v	Illetmény		Kiadás		Hátralék	
		korona	fill.	korona	fill.	korona	fill.
I. osztály.							
1	Özv. Csizmadia Alajosné	100	—	—	—	100	—
2	Petz András	100	—	50	—	50	—
3	Özv. Kerner Jánosné	100	—	—	—	100	—
4	Özv. Szekeres Ágostonné	150	—	50	—	100	—
5	Özv. Kapossy Györgyné	150	—	50	—	100	—
II. osztály.							
6	Schmeller József	105	—	35	—	70	—
7	Özv. Goszmann Áadámné	140	—	140	—	—	—
8	† Szondy Alajos	70	—	70	—	—	—
Segélyek.							
9	Petz Sándor	200	—	200	—	—	—
10	Özv. Tormássy Mihályné	100	—	100	—	—	—
Összesen :		1215	—	695	—	520	—

Pécsi magyar kath. egyetem 1919.

Kelet.	T á r g y	T ő k e		K a m a t	
		korona	fill.	korona	fill.
Január 1	Maradvány	102167	18	—	—
” 1	1919. évi kamatok	—	—	5095	85
Decemb. 31	Tőkésített kamatok	5095	85	5095	85
Összesen :		107263	03	—	—
A tőke fedezete :					
Az általános fedezet értékpapirjai		107013	03	—	—
Pécsi kath. körü kötvények		250	—	—	—
Összesen :		107263	03	—	—

Pécs, 1919. december hó 31.

Ábrahám Gyula s. k.
igazgató.

Müllherr Ferenc s. k.
h. igazgató.

Ezen számadásokat átvizsgáltuk s a főkönyvekkel és naplókcal egyezőknek és helyeseknek találtuk.

Pécs, 1919. december hó 31.

Dr. Igaz Béla s. k.
számv. kanonok.

Romaisz Ferenc s. k.
számv. kanonok.

I.

300

1919

Benedictus Papa XV. Venerabiles Fratres Salutem et Apostolicam Benedictionem.

Litterae apostolicae de congressu pacis.

Quod iam diu orbis terrarum anxie exspectabat, quod christianae gentes omnes summis precibus implorabant, quod Nos, ut communium dolorum interpres, paterno erga omnes studio instanter quaerebamus, id momento factum cernimus, ut arma tandem conquieverint. Nondum quidem crudelissimo bello finem sollemnis pax imposuit, sed tamen pactio illa, qua caedes et vastationes terra mari caeloque intermissae sunt, ianuam aditumque ad pacem feliciter patefecit. Quae rerum subita commutatio cur evenit, multiplices variaeque sane possunt causae afferri: verum si ultima et summa ratio quaeritur, ad Eum demum mens attollatur oportet, cujus nutu moventur omnia, quique sollicita bonorum comprecatione ad misericordiam inductus, dat humano generi ut a tam diuturno angore luctuque respiret. Itaque pro tanto beneficio ingentes benignissimo Deo agenda sunt atque habendae grates: gaudemusque ob eam rem in orbe catholico crebras et celebres pietatis publicae significationes factas esse. Nunc autem illud est a Dei benignitate impetrandum, ut collatum mundo beneficium ac munus cumulet quodammodo et perficiat. Scilicet propediem in unum convenient qui, populorum mandato, debent iustam mansuramque pacem orbis terrae componere. Deliberatio iis habenda est talis, quae nec major umquam nec difficilior in ullo hominum consilio habita esse videatur. Nimium quantum igitur divini luminis ope indigent, ut recte possint mandatum exsequi. Quum

vero communis salutis hoc vehementer intersit, profecto catholicorum omnium, qui, e sua ipsorum professione, humanae societatis bono et tranquillitati student, officium est „assistricem Domini sapientiam“ eisdem delectis viris comprecando conciliare. Hujus officii Nos, quotquot sunt catholici homines commonefiant volumus: quare ut e proximo conventu magnum illud Dei donum exsistat, quod est vera pax, christianis justitiae principiis constituta, vos, Venerabiles Fratres, Patri luminum propitiando publicas ad arbitrium vestrum supplicationes in unaquaquae vestrarum dioecesium paroecia indicare maturabitis. Nostrum vero erit, cum Jesu Christi Regis Pacifici vices, quamquam nullo merito, geramus, pro apostolici muneris vi et auctoritate contendere ut, quae ad tranquillitatem ordinis et concordiam toto orbe perpetuandam: consulta erunt, ea volentibus animis ubique a nostris excipiantur, inviolateque servantur.

Auspicem divinorum munerum ac testem benevolentiae Nostrae, vobis et Clero populoque vestro apostolicam benedictionem amantissime in Domino impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum, die 1. mensis Decembris MDCCCXVIII, Pontificatus Nostri anno quinto. *Benedictus PP. XV.*

Litteras encyclicas Sanctissimi Patris Nostri supra publicatas summa cum reverentia, filialique obsequio acceptantes, ut congressus ad pacem populis reddendam proxime initiandus optatum finem assequi, lumineque desuper imbutus iustam pacem nationibus in bello diuturno multimode pressis atque vexatis constituere valeat, vigore praesentium sequentia ordinamus:

1. Quilibet sacerdos praeter collectam pro pace praescriptam post missam celebratam, vel cantatam una cum populo fidei recitet ter „Ave“ adiecta invocatione „Regina pacis, ora pro nobis.“ Idem post missas private celebratas faciendum erit.

2. Dominica congressui aperto proxima in qualibet ecclesia parochiali missae solemni „Veni Sancte“ praemittendum erit. Ubi autem expositio Sanctissimi et adoratio haberi potest, laudabiliter instituetur.

3. Durante congressu in ecclesiis parochialibus quovis sabbato ss. rosarium cum litanis lauretanis pro dono pacis revera congruae cum suis fidelibus orent sacerdotes.

4. In scholis catholicis proles recte instruenda in eundem finem quotidie unum „Ave“ recitet cum invocationibus: „Cor Jesu sacratissimum, miserere nobis.“ „Sancta Maria, regina pacis, ora pro nobis.“

Item tempore congressus pro incolumitate regni Mariani, incredibiliter hucusque patientis, omnes scholares ad sacramenta semel in communi

adducantur, incolae vero domorum religiosarum, membraque societatis sacerdotum adoratorum horam integram adorationis hunc in finem una saltem vice offerre studeant.

5. Ad placandam indignationem Dei peccatis nostris promeritam vehementer commendamus, ut omnes fideles durante congressu tribus sabbatis ultro ab escis carnalibus abstineant, meritumque huius actionis pro salute reipublicae praesentent.

6. Cuncti durante conventu pro posse pauperibus, finibus et institutis piis eleemosynas offerre, exitumque congressus felicem tam pro regno nostro, quam pro toto mundo maturare libenter festinent.

301

1919

Post mare sanguinis in bello effusi inter nubes lacrimarum novus annus nobis illucescit. Innumera enim damna, victimae vitarum, iactura bonorum, atque subversio vere deploranda viam praeteriti ubicunque signant, praesens autem et futurum nihil boni adusque promittunt. Concussa est terra nostra, coelumque avelli a nobis videtur. Et nos ipsi horrore perculsi animis haeremus, cum annum elapsum ingentibus mergere cladibus moesti conspiciamus. Et non tantum mortem millionum, qui isto tempore ferro, igne, peste perierunt, ruinam regnorum, quae bellum delevit, collapsum thronorum et principatuum, quos turbo concussit, dissolutionem tot familiarum, quas anni bellici dire devastarunt, iacturam dicimus, cladem nominamus, verum multo magis virus illud animarum serpens, quod mentes et corda a Christo avertit, fidem labefactat, fundamentum morum penitus subvertit, atque exitium pro futuro parat.

Vota Praesulis in limine novi anni.

Hoc est summum malum, quod e bello manat, quodque bono temporali aequae ac aeterno ita singulorum, sicut nationum ruinam minatur. Et ideo novum annum in lacrimis oriri dicimus.

At nos fratres mala ista minime terreant. Imo, quo maiores adsint angustiae et quo duriora crescant pericula, quae animis instant, eo nos fortius ut Christi athletae certemus oportet. Animas sanare, virus excutere, vitia curare, deiectos animo Illius amore imbuere atque elevare, in cuius nomine annum incepimus, nostrum pensum erit. Et si tetrum chaos omnes circumcingat, spesque nostras suffocari undique spectemus, — „confidite — sonant Christi verba — ego vici mundum.“¹ Et nos mundum universum — Christo adversantem — superare certe valebimus, attamen si prius nos ipsos vincemus, deponentes veterem hominem et novum induti in gratia Jesu Christi, qui amore suo atque animarum ad opus praegrande omnes inflammabit.

Cum igitur pro omnibus votis atque auguriis, quae vos fratres et filii carissimi in limine novi anni Nobis obtulistis, grates rependimus e corde precamur, ut „Deus totius consolationis,“² qui est pater futuri saeculi, vobis benedicat, actiones atque gressus vestros ubique dirigat et ad finem aeternum perducatur. „Gratia Domini Nostri Jesu Christi cum omnibus vobis. Amen.“³

¹ Joan. 16. 33. ² II. Cor. 1. 3. ³ Apòc. 22. 21.

302

1919

Disciplina
ieiunii et
abstinentiae
pro anno 1919.

Vigore Codicis Juris Canonici et facultatis a Sancta Sede Apostolica obtentae disciplinam ieiunii et abstinentiae in Dioecesi Nostra Quinque-Ecclesiensi per annum integrum 1919. observandam eodem prorsus modo constituimus, quo ea in Litteris Circularibus XVIII. a. 1917. sub nro 3806. pro anno 1918. stabilita et publicata est. Dispensationes ibidem concessas et contentas, quae eodem prorsus modo omnibus, laicis nempe et clericis competunt, ad spatium anni currentis in Domino concedimus. Omnes autem indulto hoc utentes provocamus, ut benignitatem Sanctae Matris Ecclesiae virtutum exercitio, praesertim, operibus misericordiae et eleemosynis rependere velint. Pro eleemosynis imprimis commendamus „obulum Petri“, ss. missiones, instituta catholica (societatem preli cath., conferentias Sancti Vincentii, societatem altaris etc.), necnon ecclesias et scholas catholicas.

Norma haec Dominica Quinquagesimae fidelibus ex ambone per extensum praelegenda et interpretanda est.

303

1919

Facultas ex-
traordinaria
dispensandi
in imped.
matrimonialibus.

Recentes difficultates cum variis parochiis dioecesis Nostrae communicandi facultatem extraordinariam pro curatis animarum non modo opportunam, sed apprime necessariam reddunt. Iis igitur omnibus parochis, parochiarumque administratoribus, qui in territorio dioecesis supra sic dictam lineam demarcationalem inveniuntur, — et si necessitas ita postulaverit etiam ceteris — facultatem hisce usque ad ulteriora concedo dispensandi super omnibus et singulis impedimentis matrimonialibus iuris ecclesiastici, sive publicis, sive occultis, etiam multiplicatis, exceptis tamen impedimentis provenientibus ex sacro presbyteratus ordine et ex affinitate in linea recta, et si dispensatio necessaria sit super mixta etiam religione, praestitis tamen praevis, consuetis cautionibus; *Quotiescunque jam omnia parata sunt ad nuptias, nec matrimonium sine gravi incommodo differri possit, usque dum ab Ordinariatu dispensatio obtineatur.*

Usus tamen hucusque vicens quoad recursus in negotio dispensationum ab Ordinariatu petendarum ulterius quoque in pleno vigore manet. Curati igitur praefata facultate tunc tantum utantur, quando dispensatio prius officiose petita ad tempus matrimonii contrahendi nondum advenerit. Dispensationes vero a se concessas sacerdotes statim Ordinario indicare, easdemque facultate sub hoc numero collata adhibuisse in matriculis adnotare tenentur.

Modicae item praestationes ex titulo expensarum iuxta Can. 1056. solvi solitae Officio dioecesano submittendae erunt.

304

1919

In angustiis hodiernis fidelium necessitati magis consulere exoptando tempus praecepti paschalis adimplendi — vigore facultatis a Sede Apostolica die 17. decembris a. 1917. ad quinquennium Nobis concessae — pro anno praesenti a Dominica prima Quadragesimae usque ad festum Sanctissimae Trinitatis inclusive determinamus. In iis autem locis, ubi sacrae missiones, exercitia spiritualia, instructiones catecheticae publicae, aliaeque huiusmodi pia conciones ad populum fidelem habentur, aut sacrorum ministrorum quoquo modo deerit copia, aliave suppetit rationabilis causa, adimplementum praecepti paschalis quocunque anni tempore permittimus.

Adimplementum praecepti paschalis.

305

1919

Nota penuria sacerdotum pensionatorum, tenueque salarium, quod ipsis hucusque in 2400 coronis annuis stabilitum erat, necessitatem omnibus perspectam induxerunt pensionem convenienter adaugendi. Collatis igitur iteratis consiliis cleri dioecesani, accedenteque consensu Ven. Capituli Nostri, fundamento novarum conscriptionum nuper peractarum pensionem annuam cuiusque sacerdotis dioecesani secundum normas instituti pensionalis dioec. rudedonati inde a 1. Ianuarii 1919. ad annuas 3600 coronas — in aequalibus partibus mensuris consignandas — elevamus promittentes, ut summam necessariam, si e censibus foundationum et contributionibus cleri conflare non succederet, e propriis redintegremus.

Augmentum pensionis.

306

1919

Enormes typographiae dioecesanae expensae ex ordinariis contributionibus annuis nequaquam teguntur. Inomisse igitur necessarium evadit,

Sumptus Directorii.

ut sumptus saltem directorii pro a. 1919. ex parte ad minus singulis imponantur. Praesentibus igitur ordinamus, ut quilibet sacerdos, quaevisque ecclesia aut capella, quibus directorium submissum est, pro exemplari ligato 10 coronas, pro constricto vero 5 coronas dependant. Quilibet vicearchidiaconus velit e suo districtu pretia corrogare, eademque Officio dioecesano simul exhibere.

307.

1919

Concursus
pro parochia
Mucsi.

Beneficium parochiale Mucsi, ob mortem proprii parochi vacans, praesentibus usque 20. Februarii a. c. concursui exponitur. Sacerdotes dioec., rite approbati, beneficium dictum obtinere cupientes recursus suos Exmo Domino Alexandro e Comitibus Apponyi, tamquam patrono inscribendos usque praefatum terminum ad Officium dioecesanam mittant.

308

1919

Personalia.

Aloysius Wagner coop. in Petrijevci nominatus est praefectus studiorum Seminarii Nostri Quinque-Eccl. *Michael Piliván* dr. coop. in Szekszárd nominatus est praeb. Ecclesiae Cathedr. Quinque-Eccl. *Franciscus Lippai* admin. interim. Závod-ensis qua coop. missus est in Szekszárd. *P. Josephus Feikus* S. V. D. qua coop. translatus est in Petrijevci. *Georgius Folnegović* coop. in eodem munere relictus est in Szajk. *Carolus Kecskés* coop. translatus ex Baranyabán in Nagynyárád. Curati castrenses relevati tamquam cooperatores missi sunt: *Antonius Adjić* in Beremend, *Georgius Gasparics* in Baranyabán, *Ferdinandus Haug* in Baranyavár, *Eduardus Petrovits* in Vajszló.

309

1919

Államsegé-
lyek sürgős
bejelentése.

Az egyházmegye megszállott területén levő magyarországi összes plebániahivatalokat felhivom, tegyenek haladéktalanul jelentést, hogy a plebániájuk területén lévő r. k. tanítók, tanítónők, kisdédóvónők, e téren működő apácák névszerint, kik és milyen összegű államsegélyben részesülnek:

1. fizetéskiegészítés,
2. személyi pótlék,
3. háborus segély,
4. családi pótlék,
5. tandíj megváltás címén.

A kimutatásban a legutóbb utalványozott összegek veendők fel és csatolandó a V. K. Miniszteriumnak vonatkozó rendelete *hitelesített másolatban*.

Ezen kimutatások közvetlenül az egyházmegyei főtanfelügyelőséghez küldendők.

Minden egyes plebániahivatal jelentse ezenkívül közvetlenül az egyházmegyei Hatóságnak, hogy a kongruasegélyen, korpótlékon és háborús segélyeken kívül, — amelyek itt is nyilvántartatnak, — mily cimen és mi-féle állami támogatásban részesül a hitközség vagy a papság (segédlelkészek, hitoktatók, hittanárok) a miniszteriumok részéről. A vonatkozó rendeletek másolatai szintén csatolandók.

310

1919

A magyar vallás- és közoktatásügyi miniszterium 231.095/1918. I sz. a. az alábbi lelkészek és segédlelkészek részére egyszeri rendkívüli segély fejében személyenkint 600 (hatszáz) koronát engedélyezett; ennek kapcsán felhívom az érdekelteket, hogy a II. fokozat szerint felbélyegzett nyugtatójukat kellően megcímzett és bélyeggel ellátott postautalvány kíséretében püspöki irodámhoz sürgőssen beterjesszék. Fenti segélyre igényt tarthatnak mindazok, akik a 3109/1918. sz. körlevéli közlemény értelmében ruházatbeszerzési segélyre jogosultak. Az alábbi névjegyzékből hiányos utalványozás folytán kimaradt igényjogosultak segélykérelmüket terjesszék elém.

Lelkészek
rendkívüli
segélye.

Arányi Géza, Auguszt István, Badacsonyi Ádám, Baranyai János, Bálint Ferenc, Bán Lajos, Bencze Ernő, Bende József, Bende Szaniszló, Berlakovich János, Berta Antal, Berta Lajos, Blandl György, Bodjanac Kristóf, Bótz József, Böbel János, Bódy Károly, Bräutigam Ferenc, Cselenkó János, Cserti István, Czindery András, Diczenty Gyula, Dobos Henrik, Domosvay Lajos, Dréher Arnold, Éberhard József, Erdős Jenő, Eröss Károly, Faludi Ferenc, Faust Antal, Fehérváry Ferenc, Fehérváry József, Fejes Károly, Fejes János, Fent Gyula, Fetter Gyula, Fényes Antal, Folnegović György, Földes Dezső, Frost Péter, Fuszek Károly, Gaál Sándor, Galambos Kálmán, Gartner Elek, Gasparics György, Gábor Pál, Geosits Lajos, Gestettner Konrád, Glück István, Gratzl Gyula, Graumann Imre, Haug Nándor, Hauser Imre, Hegedüs József, Hegedüs László, Herger Nándor, Hofmann Kálmán, Hofman Károly, Hortobágyi József, Horváth János (Dunaföldvár,) Horváth Károly, Horváth Lajos, pléb., Horváth Lajos káplán, Ify Lajos, Jung Ádám, Kalauz Elemér, Kapossy Iván, Kelemen Andor dr., Keller Vilmos, Kemény Ferenc, Kecskés Károly, Kéthelyi József dr., Kiefer Szilvér, Klein József, Klein

Tivadar, Kletzl Béla, Koch Gyula, Kocsis László, Kozáry György, König Kelemen, Kuhl József, Kun Lajos, Léh József, Lerch István, Lickert József, Loschert Kázmér, Magyar Béla, Mayerhof Péter, Márovics Ferenc, Masson Lipót, Mindszenti Vilmos, Mózes András, Müller József, Nagy István, Navracsics Ferenc, Németh Ferenc, Németh István, Nyári József, Nyári Simon, Pataki Antal, Papp István, Perhács János, Perényi Pál, Petrovits Ede, Péter Róbert, Proksch Ferenc, Reif József, Reinhardt György, Reisz Antal, Rösler Ferenc, Schlachter Ferenc, Schmeller Alajos, Schmeller József, Schultz Gábor, Schunk Ferenc, Sebestyén Károly, Sperai János, Steecz Péter, Szabó Polikárp, Szánthó Ignác, Szeitz József, Szentiványi József, Szolga István, Tadic Benő, Takács Mihály, Takács István, Taksonyi János, Thán Nándor, Tihanyi János, Tillinger Ferenc, Tóth Lajos, Varga Kálmán, Vaszary Kálmán, Vizi János, Vizsy Pál, Vörös Kristóf, Wágner Alajos, Weyer Mátyás, Wucskits Imre, Zanyi Ferenc.

311

1919

Tanítói s
óvónői állá-
sokban tör-
tént változá-
sok kötelező
bejelentése.

Eddig a tanítók, tanítónők, óvónők és menedékházvezetők, ha államsegélyt akartak felvenni, nyugtáikat az állami tanfelügyelői hivatallal és az iskolaszéki vagy felügyelőbizottsági elnök által is láttamoztatni tartoztak. Ezen eljárás alá estek a fizetéskiegészítő államsegélyek, személyi, családi és más pótlékok, ruhasegélyek, beszerzési előlegek, háborús segélyek stb. A vallás- és közokt. miniszter úr 231303/1918. VII/d. sz. rendeletével e kötelezettség alól az összes, tehát a nem állami tanítókat is felmentette, úgy hogy a fentebb felsorolt összes államsegélyeket mindenki egyszerű nyugtára közvetlenül az adóhivatalnál felveheti. Ezzel szemben a miniszter úr a hivatalok ellenőrzési rendszerét szigorította meg s elrendelte, hogy a tanítói, tanítónői, óvónői és menedékház vezetőnői állásokban történő bárminemű változást az iskolaszékek, iskolagondnokságok és felügyelő bizottságok az 1917. évi XXVII. t. c. 30. és az 1913. évi XL. t. c. 28. §-ában előírt kötelezettség alapján az állami tanfelügyelői hivatalnak haladéktalanul jelentsék be, hogy ez alapon a tanfelügyelőségek a további lépéseket sürgetően megtehessek.

E rendeletet egész terjedelmében magamévá téve, szigorúan utasítom a hatóságom alá tartozó összes iskolaszékeket, iskolagondnokságokat és óvoda felügyelő bizottságokat, hogy a fenthivatkozott miniszteri rendeletnek anyagi felelősség terhe mellett mindig a legnagyobb pontossággal és kellő időben eleget tegyenek.

Datum Quinque- Ecclesiis, 10. Januarii a. 1919.

† Julius m. p.
episcopus.

II.

700

1919

Tisztelendő Testvéreim és kedves Hiveim!

Európa népein végigsöpört a négy és fél évig tomboló zivatar. Bőjtj szózat.
Pusztításait csak most látjuk a maguk egész iszonyatosságában, amikor a szakadozó ólmos felhők közül lassan előragyog a béke áldott napja. Mint egykor Noé a vizözön után, a halál és enyészet nyomait szemléljük mindenfelé. Romokban fekszik a XX. század büszkesége: az a fejlett és hatalmas kultúra. Romokban hever sok keresztény család, romokban a hűség, a szeretet, a becsületesség. Amerre csak nézünk, mindenütt az emberi romlottság lerakodott piszkos iszapja éktelenkedik s a tekintély szétzuzott talaján gazdagon burjánzik a féktelenség.

Most látjuk csak tisztán, milyen ijesztő, mély sebeket ütött a társadalom testén az ötödfélesztendő itéletidő. Nemcsak anyagi jólétünk omlott össze az ágyutüzben, nemcsak emberéletben ért bennünket pótolhatatlan veszteség: veszélybe jutottak legfőbb szellemi és lelki javaink is. A hosszantartó súlyos megpróbáltatásokban bizonyos fásultság szállta meg az embereket. A lelkeknek ama hangos kiáltása, mely a háboru kitörésekor Istent hívta bizonyoságul, sokaknál kétellyé és a Gondviselés tagadásává torzult. A közömbösség ólmos légkörét érezzük a földre nehezedni, amelyben megbénulnak a lélek magasba törő szárnyai. Egyszóval Európára ráfeküdt a háborút követő nyomor kimondhatatlan súlyával és minden jajával együtt.

Nem csoda tehát, ha úgy érezzük magunkat, mint azok a Tibériás tengeren süllyedő tanítványok s lelkünkben felszakad a kishitiség sikolya: „Úram ments meg minket, mert elveszünk.”¹ Amide szorongó kiáltásunkra

¹ Máté 8. 25.

nem ébred a Mester. Nem kel fel, hogy a szeleket szavaival elfojtsa. A vihar tovább dühöng. A hajótörés veszedelme tovább örvénylik körülöttünk. Sőt úgy látszik, az igazi szirteknek még csak most fog neki futni társadalmi életünk hányatott hajója.

Nézzetek csak körül figyelmesen, kedves keresztény Hiveim. Nem érzitek-e a hitetlenség hideg leheletét felétek közeledni? Bizonyára azt is sejtitek már, hogy az ős ellenség az új korszakot a szellemi féktelenség korszakává akarja avatni, ahol nincs dogma, Egyház, Krisztus és személyes Isten! De azt is tudjátok, hogy bizonyos Istentől elfordult emberek a hitet a nyilvános életből száműzni s az Egyházat az államtól teljesen elválasztani akarják. Olyanok is vannak, akik gyermekeiteket felekezeten iskolába szeretnék kényszeríteni, ahol azután gondjuk lesz arra is, hogy a vallásos nevelés csirái soha ki ne sarjadzanak zsenge lelkükben.

Am azért ne csüggedjünk! A Mester alszik, de csak látszólag. A valóságban itt van ő közöttünk és éberén vigyáz szorongatott hiveire. Ez az éber földi Krisztus a kath. Egyház, melyet a Megváltó azért alapított, hogy *erősségünk, örömünk-vigaszunk és szeretetteljes kísérőnk* legyen az élet uttalan útjain. Vessünk azért a nagybőjti szent idő elején egy röpke pillantást az Egyházra. S ez öntsön bizalmat csüggeteg lelkünkbe s érlelje meg bennünk a szent elhatározást, hogy e vészteljes időkben annál gyorsabban kapaszkodjunk Péter köziklájába, nehogy a hitetlenség elszabadult vihara örvénybe sodorjon bennünket.

* * *

Kedves keresztény Hiveim! Az új korszak a hitetlenség jegyében indul. Báránybőrbe bujtatott farkasok fogják bejárni az országot, hogy eltántorítsanak titeket Krisztus igaz nyájától. Ujságok és röpiratok fogják elárasztani a városokat és falvakat, hogy a kétely magvát hintsék el lelkekben mindaz iránt, amit eddig szentnek és igaznak tartottatok. A szabadság vagy inkább a féktelenség szelleme csábító utra fog indulni, hogy megingassa bennetek a tekintély tiszteletét. Ó nézzetek fel ilyenkor az igazság bevehetetlen sziklavárára: a kétezredéves Anyaszentegyházra.

Sohasem rendült meg ő az évszázadok ostromló viharában. Mialatt minden megváltozott: mint a sarki csillag mozdulatlanul állt az Egyház hite. Országok pusztultak el, trónok omlottak össze, s az emberi vélemények akárcsak a tenger hullámai váltakoztak. Csak az Egyház maradt változatlan s ma is ugyanazzal a bizonyossággal jelöli ki az üdvösség útját mint kétezer év előtt, amikor először hangzott el Annak ajkáról, aki ezt mondta

magáról: „Én vagyok az út, az igazság és az élet.“¹ Valóban, az Egyház az isteni eredet félreismerhetetlen jegyeit hordozza homlokán. Tanai tiszták mint maga az igazság: kétezer év alatt nem kellett belőlük visszavonnia egyet sem. Alapja oly szilárd, mint maga a mindenható Isten, immár tizenkilenc század viharaival dacol, de a „pokol kapui nem vettek erőt rajta.“² Az a világreformáló erő pedig, mely belőle mindenkor kiárad, csak az igazságnak lehet tulajdona.

Kedves Hiveim! Egy gondolat adjon nektek erőt hitetek bátor és rendületlen gyakorlására. Mi szent Pállal „tudjuk, hogy kinek hittünk.“³ Mi nem a sötétségben botorkálunk, mint a hitetlenek. Az egyház nekünk tűzoszlop a pusztában. Mi nem céltalanul bolyongunk az élet tengerén. Nekünk az Egyház hite iránytű, mely hajótörés nélkül vezet bennünket a megpróbáltatások szirtjei között az örök élet felé. De ő főleg nekünk csalatkozhatatlan tekintély, amely előtt a tévedés félelme nélkül meghajolhatunk.

S az se téveessen meg titeket, kedves Hiveim, hogy a világ itt ott kezdi már elvetni ezt a tekintélyt. Nem látjátok, hogy vesztére teszi? Hogy az isteni tekintély eltűnésével eltűnik az emberi is? Az új rend apostolai a humanizmus nevében le akarják rázni egy fölöttünk álló láthatatlan tekintély béklyóit. És az eredmény! Előttetek fekszik: a társadalmi rend kétségbeejtő válsága mindenütt. Az állam eresztlékei ropognak, a közbiztonság lazul, az elégedetlenség moraja nőttön-nő s a látóhatár sűrűn piroslik a bolsevizmus tűzcsóváitól. A tekintélytől szabadulni akaró emberiség máris egy kráter fölött őrjöng, amelynek belsejében a fejtelenség démonjai emelgetik a tüzes lávát az egész emberi társadalom felperzselésére.

Ettől a végveszedelemtől csak egy menthet meg bennünket: ha a tekintélyt visszaállítjuk arra a magaslatra, amelyről lecsúszott; ha visszaadjuk isteni méltóságát. Ezt azonban csak az Egyház képes eszközölni, amely azt hirdeti, hogy: „Nincs hatalom, ha csak nem Istentől“⁴ s amely szent Pállal azt tanítja, hogy: „Aki a világi hatalomnak ellenszegül, magának Istennek szegül ellen.“⁵ Ragaszkodjunk tehát görcsösen az Egyházhoz, mert ő a mi hitünk erőssége s a tekintély révén a jelen mélységes bonyodalmakból az egyedüli kivezető út.

De másodszor fontoljuk meg, kedves keresztény Hiveim, hogy az Egyház nemcsak erősségünk a tévéllyel szemben, hanem — ami a jelen körülmények között nem kisebb jelentőségű — *vigaszunk, örömünk* is a megpróbáltatás perceiben. Az igaz, mikor az Egyház boldogságot kínál és vigasztalni jön, a frigyszekrényt tartja a kezében, amelyben tudvalevőleg a

¹ Ján. 14. 6. ² Máté 16. 18. ³ 2. Tim. 1. 12. ⁴ Róm. 13. 1. ⁵ Róm. 13. 2.

tizparancsolat kőtablája volt. De ne feledjük, hogy a frigyszekrényben a törvénytábla mellett ott feküdt az édes manna is. Aki vallását nemcsak ismeri, de át is éli, az tudja, hogy az Egyház Krisztus vérével termékenyített talaja felette gazdag igazi örömforrásokban. Minél mélyebben ásunk benne, annál bővebben árad felénk az igazi örömök kristálytiszta vize.

Vegyétek csak a szentségeket, melyeket az Egyház kezére bízott az isteni Mester. Csupa örömforrások azok. Az egyik az elveszett örömet szerzi vissza nekünk, mint a szent gyónás. A másik a meglevő örömet gyarapítja bennünk, mint a szent áldozás. A harmadik a természetes örömöket szenteli meg és nemesíti, mint a házasság. — Vagy gondoljatok az Isten házára: a templom is tele van fenkölt költőiséggel, az istentisztelet pedig felemelő mozzanatokkal. A vallásos ember, ha a templomba indul, méltán veheti ajkára a zsoltáros szavait: „Odamegyek az Ur oltárához, az Istenhez, ki megörvendeztetni ifjuságomat.”¹

Micsoda vigasz ez a bánat perceiben!

Higyjétek el, kedves Hiveim, vannak az ember életében pillanatok, amikor egyedül az Egyház vigaszeszközeiben találja föl a földi halandó lelke nyugalmát. Nézzétek azt az édes anyát, akit az élet gondjai gyötörnek, aki mindennap a búbanat poharából iszik, akinek a világháboru talán öregsége támaszát ragadta el, nézzétek, hogyan tusakodik önmagával. De ime hirtelen eszébe jut szent Jakab apostol tanácsa: „Ha valaki közületek szomorú, imádkozzék?”² S ezzel a templomba siet, hogy ott az ima szárnyain felemelkedjék a földi gondok gomolygó füstfelhői fölé, egészen az istenség közelébe. Azután odamegy az áldoztató padhoz, hogy elzokogja az Ur Jézus szíven lelke bánatát. Ne mondjátok most, hogy ez az anya szerencsétlen. Ő azokon a patakozó könnyeken átcsillan valami mennyei örömsugár, amelyről a hitetlen világnak fogalma sincs.

Vagy nézzétek azt a szegény munkást és napszámost, aki egész héten át gyötri magát, hogy megkeresse a mindennapi megélhetést. Ki nyújt neki igaz örömet és vigasztalást vasárnap? Talán a világ?

Ő igen, az nyújt, de úgy, hogy elrabolja keserves heti verejtéke árát és bünt ad cserébe. Nem így az Egyház. Ime harangszóval hívja templomba gyermekét, felölti kedvéért a legszebb ruhákat, kitarja előtte anyai szépségét, felnyitja számára a kegyelmek kincses ládáját: hadd vegyen belőle annyit, amennyit elbir. Azután megáldja, s vigasszal, lelki táplálékkal bocsájtja utnak, mint az édes anya rövid időre hazatért gyermekét. És annak a szegény munkásnak, napszámosnak volt egy boldog, vigaszteljes órácskája, miután egy hétig keserves munkában törte magát.

¹ 42. Zsolt. 4. ² Jak. 5. 13.

Azért roppant felelősség terheli mindazok lelkét, akik e szomorú időkben a népet az Egyháztól eltántorítani igyekeznek. Ne ámitsa magát a hitetlenség azzal, hogy a világháboruszülte tengernyi nyomort enyhítheti az Egyház szeretetteljes közreműködése nélkül. Beteg szíveket nem lehet gyógyítani miniszteri rendeletekkel s a patakozó könnyeket nem fogja felszáritani az arcokon a földosztás ígérete. Itt egy másik hatalomra van szükség, mely a megbillent belső egyensúlyt is helyre tudja állítani; mely vissza tudja varázsolni a lelkekbe a hitet, reményt és szeretetet, mely megantitja megint az embereket az élet elfelejtett művészetére.

Valóban kedves Hiveim, ha egyebet se nézünk, mint a háboru folytán megbillent szociális és egyéni egyensúlyt, a társadalomnak megvan a maga súlyos oka arra, hogy az Egyháztól a háboru után ne csak szabadulni ne akarjon, hanem testvéri egyetértésben vele együtt kezdje el a restauráció emberfeletti munkáját. Az önrendelkezés káprázatos jelígeje még nem tölti be az üres lelkeket. A kivivott népuralom örömmámora szétoszlik s a kiábrándulás magános csendjében csak annál ijesztőbben fog majd a fülekben csengni a háborus nyomor kínos nyöszörgése. Itt az egyházra várakozik a gyógyítás és a vigasztalás, a megnyugtató és a bátorítás fontos szerepe.

Ez volt a második indító ok, miért ragaszkodunk az új korszakban is görcsösen Szentegyházunkhoz: mert ő a mi örömünk-vigaszunk kiapadhatatlan forrása, lelki sebeink gyógyítója. De még ennél is erősebb kapocs az a kifogyhatatlan *anyai szeretet*, mellyel az Egyház a bölcsőtől egészen a sirig kíséri minden gyermekét.

Hogy ez a szeretet viszontszeretetre gyulassza szíveteket, idézzétek vissza, kedves Hiveim, emlékezetetekbe néhány képben az élet legfőbb mozzanatait, Mily megható mindjárt az első kép. Alig hogy megszülettünk, máris ott termelt az Egyház, hogy fejünkre öntse a keresztvizet. A földi anya ugyanis halottat szül. Egy másik anyának kell jönnie, hogy életre szülje e gyermeket: az anyaszentegyháznak. Ott a keresztkutnál, amikor az Egyház vizet önt a kisdéd fejére, egy új lélekszíkra csillan fel a gyermeki lélekben: a kegyelem. S mondjátok csak: mit nem tesz az Egyház a gyermekért, hogy megőrizze az ártatlanság liliomos ruháját? Ime iskolákat nyit, ahová nem férkőzik be a hitetlenség szelleme. A szószékről egyre inti a szülőket, hogy istenfélelemre neveljék gyermekeiket. S midőn a gyermek esze használatára jut, jön az Egyház és karonfogva odavezeti őt az áldoztató padhoz, hogy szívébe adja az édes Üdvözítőt. Mert végtelenül sok függ attól, ki hódítja meg először a gyermeki lélek birodalmát: Krisztus-e avagy Béliál?

Második kép. A gyermek serdül, szabadabban és önállóbban kezd gondolkodni. Veszélyek kezdik környékezni hitét, erkölcsét. Az édesanyára megint nagy szükség van. Azért jön az Egyház, hozza az erősítő olajat és megjelöli a gyermek homlokát a kereszti jelével a bérmlás szentségében. A gyermek Krisztus katonája lesz, s a kegyelem fegyverével veri vissza a hite ellen intézett támadásokat. Innen van, hogy az ártatlan gyermeknek olyan könnyű a hit. Minden hitetlen ember először vesztette el lelke ártatlanságát s csak azután hitét.

Jön a harmadik kép. A gyermekből ifju és hajadon lesz. Kikerül az élet utvesztőibe: a sivatagra, ahol tuskék szaggatják; a tengerre, ahol viharok hányják-vetik. Nem csoda, ha lelkét megtépik a bűn tövisei, ha élete sajkáját néha felborítják a szenvedélyek hullámai. De ime megint ott terem az Egyház. Mint egy mentő angyal, kievez a nyílt tengerre, hogy karját nyujtsa a fuldoklónak. Oda megy a tövisek közé, hogy olajt öntsön a sajkó sebekre. Ó kedves Híveim, ha azok a gyóntatószékek megszólalhatnának, szakadatlanul a bűntől megkinzott és halálra vált lelkekről beszélnének, akiket csakis a bűnbánat szentsége adott vissza az életnek.

Nézzétek most a negyedik képet. A fiatal ember életében fordulat áll be: családot alapít. Az Alkotótól beleteremtett ösztönt követve Isten után egynek adja a szívét, szeretetét. Ott térdel a fiatal mátkapár az oltár előtt És ime megint jön az Egyház, hogy megáldja a boldog frigyet. Mondjátok csak: ki örülne jobban az Egyháznál ennek a felbonthatatlan hitvesi szövetségnek? Hiszen önmagát és isteni Vőlegényét látja a jegyesekben szent Pál ama szavai szerint: „Férjek, szeressétek feleségeiteket, mint Krisztus szerette az Egyházat és önmagát adta érte”.¹ Azért mintha nem biznék az emberi szív gyengeségében, az Egyház az oltárnál sziklaszilárd szeretetet és örök hűséget kíván a mátkapártól és csak ha erre megesküdtek, bocsátja el őket anyai áldásával az élet hosszú, gondteljes útjára. S ettől kezdve gondjainak középpontja a keresztény család. Ó kedves Hívek, manapság, mikor a pokol minden seregét a keresztény család megrontására küldi ki, az Egyház és egyedül csak az Egyház az a paradicsomi bosszúálló angyal, aki ott áll a család küszöbén hosszú lángpallossal és őrzi a hűséget, a szeretetet, a jó erkölcsöt a kigyók és sárkányok ellen. Jól tudja ugyanis az Egyház, hogy ha a keresztény család megdől, a kereszténységnek is ütött az utolsó órája.

És így folytathatnók tovább. De lássuk immár az utolsó képet. Ott fekszik a megtört ember a halálos ágyon, nagy utra készül: az örökké-

¹ Kol. 8. 18. Efez. 5. 25.

valóságba. Vigaszra, erőre és utiköltségre van szüksége. Ki adja ezt neki? Az emberek? Kedves Hiveim! Van az életben egy pillanat, amikor a földi anyák tehetetlenül állnak a haldokló ágya mellett, amikor nincs földi hatalom, amely visszatartsa a könnyörtelen halált; amikor nincs emberi vigasztalás, amely felszárítsa a hulló könnyeket. Van egy pillanat, amikor csak egy másik édesanya képes vigasztalni: az Anyaszentegyház.

Ott a halálos ágyon az Egyház valóban diadalmas anyának bizonyul. Ha eddig szeretett, most százszorosán szeret. Siet összeszedni minden kincseit, hogy elkészítse kedvencét a hosszú utra. A halálos ágyon nem fedd többé: csak vigasztal, csak szeret. Kifizeti adóságainkat, midőn fülünkbe sugja: „Megbocsáttatnak a te bűneid.“¹ Utiköltségül pedig nekünk adja a legdrágábbat: az édes Üdvözítőt. Azután ott virraszt fölöttünk, míg csak reszkető ajkunk utolsót nem sóhajt. Sőt még azután is.

De mondjátok csak, mit tesz a világ a halott emberrel? Nem akarja látni. Sietősen tesz-vesz körülötte, kiszállítja, föld alá helyezi. S mit tesz az Egyház? Ime gyertyát gyújt a ravatalnál, énekkel kíséri ki a temetőbe, tisztelettel, levett kalappal, szent komolysággal. Azután beszenteli sirját és mielőtt lebocsátaná a föld méhébe, elénekli neki azt a gyönyörű szép egyházi énekét: „In paradisum deducant te angeli“. „A mennyei paradicsomba vezéreljenek téged az angyalok.“ És kitart szeretett halottja mellett egészen az utolsó pillanatig, míg csak a nehéz hantok tompa dübörgéssel el nem fődik a néma koporsót.

Látjátok kedves Hiveim, ez a katolikus Egyház: szerető édes anya, aki a bölcsőtől egészen a sirig a leggyengédebb anyai érzelmekkel kíséri minden gyermekét. Ezek után valóban nem nehéz nemcsak bizalommal, hanem a leggyengédebb gyermeki szeretettel is ragaszkodni ez édes anyához. Nos erre a szeretetre a jelen időkben fokozott szükség van. Mert éppen a XX. században kellett megélnünk, hogy a katolikus Egyházat, a népek nevelőjét, aki ott állt a keresztény államok bölcsőjénél, aki ápolta, ringatta, naggyá nevelte a nemzeteket, ezt a kétezeréves Egyházat éri a modern keresztény államokban az a gyalázat, hogy a nyilvánosságból ki akarják utasítani saját háládatlan gyermekei. Ez azonban ne tántorítson el senkit. Péter köszikláját mindig hullámok verdesték s épen a pokol kapuinak hasztalan erőlködése a legnyomósabb bizonyíték az Egyház isteni jellege mellett. Azért tovább folyik az ostrom, és folyni fog a világ végezetéig.

Mi, kedves Hiveim, ebben az ostromban mint védők akarunk szerepelni. Kapaszkodjunk tehát görcsösen az erős sziklához, hogy le ne so-

¹ Luk. 5. 20.

dorjon a hitetlenség dühös áradata. Figyeljünk állandóan arra a mozdulatlan sarki csillagra, hogy el ne tévedjünk az élet tengerén. Simuljunk szorosan ehhez az édes anyához és merítsünk az ő keblén erőt a bátor hitvallásra.

Midőn 1847. május 15-én O' Connel, az irek legnagyobb államfértja halálos ágyra került, végrendeletét e szavakba foglalta: „Testem szülőföldemé, lelkem a menyországé, de a szívem Rómáé legyen.“ Kedves Hiveim! A jelen vésteljes időkbén, mikor a tekintély elvét lábbal tapossa a féktelenség, mikor az emberek szemében a természetfeletti csillogása elhomályosul, mikor a vallásban legféltettebb kulturkincseink forognak veszélyben: sziklába mélyítjük üdvösségünk horgonyát, ha örök hűséget esküszünk Rómának. Azért hadd szegezze reánk a pokol gyűlöletágyuit, hadd gunyolódjék körülöttünk a hitetlen világ, hadd ömlessze reánk az egyházellenes sajtó rágalomözönét: mi akkor is bátor szeretetvallomást teszünk ez édesanyának, s nem engedjük, hogy szívünk másé, mint Rómáé legyen.

Mert Róma az a szikla, amelyen rendületlen marad hitünk, reményünk, üdvösségünk, amelyen megtörik az alvilág hatalma a Megváltó ígérete szerint „És a pokol kapui nem vesznek erőt rajta“ Amen.

* * *

Jelen bőjti körlevelet tiszt. lelkészeim sziveskedjenek nagybőjt első vagy második vasárnapján a hiveknek a szószékről egész terjedelmében felolvasni.

Kelt Pécsen, 1919. február. 10.

† Gyula s. k.
püspök.

III.

1315

1919

Notabilior pars clericorum et curatorum militarium dioecesis Nostrae, qui durante bello ad servitium activum vocati sunt, redierunt. Aliquot tamen in campis gloriosam oppetiere mortem, alii autem adhuc captivi sunt.

Decretum de clericis e militia redeuntibus.

Interim Decretum S. Congregationis Consistorialis reversos concernens apparuit, quod hisce publicando sequentia ordino.

1. Parochi, parochiarumque administratores in quorum parochiis clerici, alumnive seminariorum Nostrorum, servitium militare obeuntes per notabile tempus commorati sunt, informationes de iisdem conscientiose elaboratas Mihi quo citius submittant.

2. Curati castrenses a servitio relevati et in dioecesim reversi litteras Vicarii Castrensis, si eas nondum praesentassent, Mihi inomisse exhibeant.

3. Sacerdotes e servitio militari redeuntes vigore decreti sequentis; sub poena suspensionis exercitia sacra octo dierum servare tenentur. Proximis mensibus pro iisdem occasionem convenientem parare tentabo. Quia autem quavis e causa, prius a Me approbanda, in his participare non possent, exercitia supradicta in quadam domo religiosa conscientiose peragere et de his peractis documentum scriptum superioris domus Mihi exhibere obligantur.

Sacra Congregatio Consistorialis. Decretum de clericis e militia redeuntibus.

Redeuntibus e militari servitio clericis, oportet ut Ordinarii omnes maximo cum studio nitantur eos omnes a mundano pulvere detergere, quo inter armorum strepitus et quotidiana pericula primum est etiam religiosa

corda sordescere, eosque ab irregularitatibus et ab impedimentis quae dimicando contraxerint liberare. Hoc sane exigit ipsorum clericorum bonum, fidelium animarum salus et Ecclesiae utilitas.

Itaque Beatissimus Pater Benedictus PP. XV, dum cum Episcopis universis impense dolet grave vulnus ecclesiasticae disciplinae illatum clericos adigendo ad militare stipendium faciendum, quod, praeter reliqua, tot paroecias spiritualibus subsidiis et Seminaria suis alumnis magno cum christianae plebis detrimento privavit; in praesenti cum pax diu desiderata in eo iam sit ut lucescere videatur, ad sanctum finem assequendum renovandi in sacerdotibus a militia reversis ecclesiasticum spiritum et diluendi noxas quas forte contraxerint, auditis haud paucis Archiepiscopis nationum omnium quae inter se praesenti bello dimicarunt, de consulto peculiaris coetus Emorum Cardinalium, haec quae sequuntur, statuit ac decrevit:

CAPUT I.

De irregularitatibus.

1. Omnibus Ordinariis locorum et religiosorum facultas conceditur dispensandi ab irregularitate ex defectu corporis cum suis sacerdotibus e militari servitio revertentibus, quoties ex testimonio scripto magistri caeremoniarum, qui sacerdotem examini subiecerit, plane constiterit ipse posse sine alieno auxilio servare cum decore omnes ritus necessarios in Missae celebratione praescriptos; onerata super hoc ipsorum Ordinariorum conscientia.

In casibus vero gravioribus vel dubiis, et quoties agatur de non promotis ad sacerdotium, recurrendum erit ad S. Sedem.

2. *Pariter omnibus Ordinariis facultas conceditur dispensandi, saltem ad cautelam, ex irregularitate, quae a canonistis olim dicebatur ex defectu lenitatis, quoties sacerdotes, clerici et seminariorum seu religionum alumni in eam incurrerint non ex facto proprio sed ex necessitate, coacti, nempe ad arma capessenda et mortem vel mutilationem forte inferendam. Quoties vero agatur de clericis in sacris qui, non legum necessitate coacti, sponte sua se obtulerunt ad arma suscipienda, aut ea susceperunt, pro dispensatione ad S. Sedem erit recurrendum, firmo tamen praescripto can. 188, n. 6º.*

Quapropter Ordinarii, praevio examine in singulis casibus, decernant cum revertentibus e militia quos ab irregularitate absolvere possint, quos ad S. Sedem remittere debeant.

Ipsi autem sacerdotes qui e militia revertuntur et sciunt se irretitos esse irregularitate S. Sedi reservata, ne audeant sacris ministrare ante obtentam dispensationem.

CAPUT II.

De dandis et assumendis informationibus.

3. *Singuli locorum Ordinarii de clericis et Seminariorum alumnis alterius iurisdictionis, qui in sua dioecesi militare servitium obeuntes per notabile tempus commorati sunt, vel adhuc commorentur, notitias, quantum fieri potest plenas, propriis illorum Ordinariis quam cito praebere accuratissime satagant: idque gravissimum conscientiae officium esse reputent, quo neglecto, haud modica christianae rei oriri poterunt detrimenta.*

Notitias autem, quas Ordinarii de suis clericis et alumnis receperint, complere studeant per informationes ab aliis fontibus ac personis, ad rem quam diligentissime assumptis, ac demum per examen etiam personale de quo infra.

CAPUT III.

De sacerdotibus saecularibus et regularibus.

4. *Sacerdotes, sive saeculares sive religiosi, redeuntes e militia, intra decem dies a reditu tenentur se sistere coram Ordinario suo eique exhibere litteras Ordinarii castrensis vel saltem militaris cappellani sui, aliaque documenta quae testimonium reddant de eorum vita et moribus: quae omnia proinde secum afferre curabunt. Ordinario autem eos percontanti de iis quae pertinent ad externam seu publicam vitae rationem quam in militia duxerunt, de operibus ibi actis, de locis ubi commorati sint, respondere ex conscientia secundum veritatem iubentur.*

Qui intra tempus superius praefixum Ordinarium suum non adibunt, suspensi manent ipso facto a divinis: a qua censura non relevabuntur, nisi quum quae supra mandata sunt impleverint.

5. *Omnes sacerdotes, sive saeculares sive religiosi, intra tempus ab Ordinario suo designandum (quod sine iusta et necessaria causa nimium protrahere non licebit), secedere debebunt in aliquam piam domum ab Ordinario designatam ad spiritualia exercitia peragenda, iuxta ipsius Ordinarii praescriptiones.*

Qui huic praecepto non satisfecerint, manebunt pariter ipso facto suspensi a divinis, a qua censura non liberabuntur, nisi quum exercitiorum domum ingredientur.

6. *Quum spiritualia exercitia, ut fructuose fiant, peragi debeant in aliqua pia domo a mundanis rumoribus remota, in silentio, sub ductu prudentis ac pii directoris et cum subsidio praedicatorum et confessoriorum,*

qui cum doctrina et prudentia vitae sanctitatem coniungant, necesse est ut Ordinarii multo cum studio haec omnia comparent.

Sed quum vix possibile sit ut singulae dioeceses et religionum provinciae domum pro spiritualibus exercitiis plene instructam habeant; Episcopi curent cum aliis eiusdem provinciae aut religionis Praesulibus convenire ad communem aliquam domum designandam et instruendam. Idem ut Ordinarii religiosorum peragant, praecipitur.

7. Quum sacerdotum reversorum a militia non eadem sit conditio, neque par necessitas abluendi conscientiam et renovandi ecclesiasticum spiritum, Ordinariorum prudentiae relinquitur brevior vel longior spiritualium exercitiorum cursum pro singulis statuere; ita tamen ut *nemo minus quam octo integros dies spiritualis recessus impleat*.

8. Ob eandem causam in singulis casibus Ordinarii definient, utrum, post spiritualia exercitia peracta, sacerdotes ad pristina officia sive curae animarum, sive magisterii aut regiminis in Seminariis aut similia sint statim restituendi, vel secus.

Ad hunc finem tribuitur facultas Episcopis removendi ad tempus ab animarum cura, ab officio confessarii, a regimine et magisterio alumnorum in Seminario, qui durante militia non bene se gesserint, sive iidem suspensi fuerint a divinis, sive non; eosque adigere poterunt ad vivendum ad tempus vel in aliqua religiosa domo, vel sub ductu pii et prudentis sacerdotis cum obligatione pia aliqua exercitia ex praescripto faciendi.

Idem in paribus casibus statuunt Ordinarii religiosorum pro suis subditis, quos etiam voce activa et passiva ad tempus privare poterunt et ad vivendum in aliquo strictioris observantiae conventu adstringere. Superioribus autem generalibus facultas insuper tribuitur removendi superiores provinciales et locales, quoties ex eorum agendi ratione in militia id necessarium esse ducant.

Caveant tamen Ordinarii, quantum fieri potest, ne sacerdotes sive saeculares sive regulares sedem figant in locis ubi, militare servitium obeuntes, diu commorati sint.

In casibus vero dubiis vel gravioribus, Ordinarii ad S. Sedem recurrant.

9. Denique, attentis peculiaribus nostri temporis conditionibus, conceditur Ordinariis dioecesanis facultas ad quinquennium valitura, qua, exigente animarum necessitate, si desint sacerdotes unicuique paroeciae proprii, committere possint uni eidemque sacerdoti curam duarum vel etiam trium paroeciarum, et transferre parochos a paroecia sua ad aliam magis cen-

tralem ex qua facilius succurrere possint fidelibus ipsorum curae commissis.

CAPUT IV.

De alumni Seminariorum.

10. *Omnes Seminariorum alumni, qui post militare servitium ad pium locum redire volent:*

a) *Ordinario suo se sistant, eodem prorsus modo ac de sacerdotibus superius est dictum.*

b) *Ordinarius circa examen et notitias assumendas eadem ratione se geret ac cum sacerdotibus.*

c) *Si ex hoc examine aliisque argumentis et documentis constiterit aliquem haud bene se gessisse in militia, Episcopus, habito cum deputatis super disciplina et cum rectore Seminarii consilio, eum a regressu in Seminarium repellat.*

d) *Si aliter constiterit, Episcopus, habito cum iisdem deputatis et rectore Seminarii consilio, petitionem admittat; sed sub modo et conditionibus quae in sequentibus indicantur.*

e) *In primis alumnum iubeat spiritualia exercitia peragere et quoad locum, tempus et modum spiritualis recessus Episcopus statuatur ac decernat quod magis in Domino expedire in singulis casibus censeat, servatis, quantum fieri poterit, iisdem regulis ac cum sacerdotibus.*

f) *Post spiritualia exercitia, videat pariter, pro sua prudentia et cum consilio ut supra, utrum expediat alumnum a militia reversum cum ceteris statim admittere, an per aliquod tempus seorsim sub speciali vigilantia eum cum aliis a militia reversis detinere.*

11. *Alumni in Seminarium reversi studia prosequantur inde adammum incipiendo, ubi ea abruperunt, et integrum cursum perficiant.*

12. *Quoad ordinationem, Episcopi, memores plus quam alias apostolici illius praecepti (ad Thim, I. cap. V.): „Manus cito nemini imposueris, neque communicaveris peccatis alienis,“ caveant a promovendis suis alumni, praesertim ad maiores Ordines, antequam per aliquot menses eos rite comprobaverint, onerata super hoc gravissime eorum conscientia.*

CAPUT V.

De novitiis clericisque religiosis.

13. *Quoad novitios et clericos diversarum religionum, qui post militare servitium ad religionem suam revertuntur, eadem cum proportionem servantur regulae ac de Seminariorum alumni praescriptae sunt.*

14. Transitus religiosorum, post militare servitium, ad clerum saecularem eorumque admissio in Seminarium prohibita manent iuxta communis iuris praescriptum.

CAPUT VI.

De laicis aut conversis variarum religionum.

15. Qui fratres conversi vel laici in variis religionibus nuncupantur et post militare servitium ad conventum redeunt, consueto ut supra examini Superiores subiiciant; et si bene in militia eos se gessisse constet, praevis spiritualibus exercitiis, cum cautelis et regulis in superioribus articulis nuntiatis, eos denuo in communitatem admittant.

Si vero constet eos se male gessisse et votis solemnibus ligati non fuerint, dimittant et hoc ipso a votis omnibus, etiam castitatis perpetuae absoluti erunt.

Quod si votis solemnibus obstricti fuerint, Superiores casum deferant ad S. Congregationem de Religiosis, et interim eos iubeant penes consanguineos suos, vel in monasterio, sed seorsim, vivere.

CAPUT VII.

De clericis in sacris, saecularibus vel regularibus, qui in graviora crimina prolapsi fuerint.

16. Cum clericis in sacris, qui forte in aliquod ex maioribus delictis, durante militari servitio, misere lapsi forent, quum redeunt, Ordinarii paterne quidem se gerant, sed ad eorum emendationem et salutem et in publicum Ecclesiae bonum, non omittent in singulis casibus iuxta criminum naturam procedere, prout in lib. V. Codicis praescribitur, praesertim si in infamiam iuris vel facti incurrerint.

Cum iis vero qui per lugendum nefas a suis votis vel etiam a religione apostatae ad saecularem statum transiverint, iidem Ordinarii boni pastoris officium, quantum in ipsis est, agere non omittant, errantes oves opportune quaerendo. Curent insuper pro viribus ut, saltem in aliorum fidelium scandalum et perniciem, eorum prava exempla ne cedant.

Meminerint praeterea officii sui esse in relatione de dioecesis vel religionis statu aperte innuere an et quot apostatae deplorari apud ipsos debuerint.

* * *

Haec omnia Sanctitas Sua districte ab omnibus Ordinariis servari mandat, nec plane dubitat, attenta singulari rei gravitate, quominus omnes

et singuli peculiarissimum impensuri sint studium, ut quae praescribuntur plene et ad unguem impleantur.

Datum Romae, ex Aedibus S. Congregationis Consistorialis, die 25. Octobris 1918 — C. Card. de Lai, Ep. Sabinen., *Secretarius*. L. † S. † V. Sardi, Archiep. Caesarien., *Adsector*.

1316

1919

E censibus foundationis a beneficiatis maioribus ecclesiasticis ad clerum succolandum contributae ordinaria pensio sacerdotum dioecesis rudonatorum inde a 1. Januarii 1919. ad 4000 coronarum annue redintegrantur. Pro primo quadrante anni currentis cuilibet pensionato 100 coronae, a 1-o vero Aprilis a. c. 333.33 cor. mensiles a cassa generali fund. Quinque-Ecclesiensi more consueto consignabuntur.

Augmentum pensionis.

1317

1919

Propter difficultates cum partibus dioecesis Nostrae supra lineam sic dictam demarcationalem communicandi non tantum conveniens, sed etiam necessarium duximus iisdem partibus dioecesis provicarium deputandi, qui — usquedum huiusmodi difficultates perdurent — negotia tam personalia, quam materialia dictae regionis intra limites facultatum Vicario Nostro Generali a. 1917. sub Nro 119. Litt. Circ. I. concessarum tractare, atque pro posse dirimere valeat.

Franciscus Fent dr. provicarius.

Ad hoc munus Rssmum Dominum *Franciscum Fent* drem, abbatem tit., vicearchidiaconum et parochum Szekszárdensem elegimus. Cum autem hoc notificamus, omnibus, ad quos pertinet, iniungimus, ut ipsum tamquam vicarium Nostrum recognoscant, eidemque in cunctis, quae munus suum respiciunt, obedientiam praestent. Sciant tamen omnes facultatem extraordinariam dispensandi in impedimentis matrimonialibus, sub nro 303. Litt. Circ. I. a. c. concessam iis in circumstantiis, propter quas elargita est, ulterius quoque perdurare.

1318

1919

Tenore dispositionis in circ. I. a. 1919. sub nro 306. divulgatae pro sumptibus directoriorum statuta pretia per vicearchidiaconos districtuales ad Officium dioecesanum mittenda erant. E pluribus districtibus ratione variarum difficultatum nihil adhuc submitti potuit. Praesentibus igitur omnes, qui obligationi suae nondum satisfecerunt, provoco, ut pretia stabilita per officium vicearchidiaconale ad Cancellarium Episcopalem promoveant.

Sumptus directorii.

1319

1919

Subsidia pro
sacerdotibus.

Duo subsidia 500-500 coronarum, quae Dionysius Mosonyi dr. t. abbas, canonicus, director cancellariae Nostrae pro sacerdotibus aegrotis pensionatis obtulit, Francisco Holndonner et Iosepho Kuzmics assignavi. Dictae summae erga apochas ad Cancellariam Meam mittendas obtineri possunt.

Census foundationis Josephi Szeredy, praelati-canonicali quondam Quinque-Ecclesiensis, -- 250-250 cor. — pro sacerdotibus dioecesanis aegrotis et egentibus Iosepho Hortobágyi parcho Tengőd-ensi et Antonio Fényes cooperatori in Paks adiudicati sunt.

Census vero foundationis Fr. Troll, praepositi olim maioris Capituli Cathedr. Quinque-Ecclesiensis ad succolandos sacerdotes egenos atque aegrotos 200-200 coronarum, sequentes sacerdotes dioecesis Nostrae percipient: Vitus Bišćan, Adalbertus Bubregh, Julius Fetter, Julius Koch, Stephanus Krisztanics, Simon Nyári, Joannes Palócz, Paulus Perényi, Desiderius Riedlinger, Ignatius Szánthó, Michael Takács, Adalbertus Battyányi, Joannes Perhács, Joannes Fitt.

Apochae de 250 idest 200 coronis rite tymbrandae ad Officium Fund. Dioec. Generale sunt mittendae, unde subsidia suprafata enumeratis consignabuntur.

1320

1919

Pensionem
petunt.

Pro vacantibus stallis pensionalibus in ultimis litteris circularibus anni elapsi sub numero 5370. publicatis, sequentes sacerdotes dioecesani proponuntur.

1. *Josephus Halvax*, t. abbas, vicearchidiaconus districtualis et parochus Mágozs-ensis 77 annorum, qui post undecim lustra eximiae activitatis rudedonari cupit.

2. *Carolus Schultz* em. vicearchidiaconus districtus Siklós, parochus in Beremend, qui post 72 annos vitae, variasque nuper praesertim perpessas iniurias e cura recedens sibi soli vacare anhelat.

3. *Josephus Magenheimer* t. abbas, parochus Quinque-Ecclesiensis ad Purif., qui pondere 66 annorum, diuturnaeque infirmitatis pressus pensionem petit.

4. *Sigismundus Magyar* vicearchidiaconus et parochus in Koppány-szántó, qui 42 annis in cura animarum magno cum laude peractis testimonio medicorum et fratrum districtualium commendatus, pensione donari desiderat.

5. *Henricus Dobos* parochus in Felsőszentmárton, qui in sexagesimo vitae suae anno variis calamitatibus iniqui temporis exagitatus et depressus et secundum testimonia medicorum vehementer debilitatus in statum quietis recedere vellet.

6. *Vincentius Budanovich* administrator antea Harcz-ensis, qui ab anno a servitio relevatus prae tenui sustentatione ordinariam pensionem urget.

Cum igitur hac vice quinque concurrentes pensione donari valeant, puncto 9-o statutorum instituti pensionalis dioec. conformiter hisce venerabilem clerum provoco, ut vota sua in scriptis depromant atque significant, quibus pensionem ordinariam attribui velint. Vota haec per vicearchidiaconos usque 25. Aprilis a. c. Officio dioecesano submitienda erunt.

1321

1919

Franciscus Schlachter investitus est parochus pro Ibafa. *Aloysius Wagner* praef. studiorum in Seminario Nostro Quinque-Eccl. ad suscipiendam curam animarum cath. in civitate Belgrad-ensi a munere suo ad interim relevatus est.

Personalia.

Cooperatores missi sunt: *Antonius Adjić* e Beremend ad Podgajci *Ludovicus Bán* e Kajdacs in Zomba, *Antonius Berta* e Bátaszék in Hird, *Josephus Bótz* cur. castr. in Püspöklak, *Emericus Graumann* e Hird in Bátaszék, *Ferdinandus Haug* e Baranyavár ad Hercegszöllös, *Josephus Marek* antea cur. castr. in Püspökszenterzsébet, *Franciscus Navracsics* e Hercegszöllös ad Beremend, *Franciscus Németh* e Zomba in Kajdacs, *Julius Scheich* curatus castr. relev. in Bükkösd, *Joannes Vizi* e Püspöklak in Ráczmecske.

1322

1919

A magyar püspöki kar folyó évi január 28-án Budapesten tartott értekezletéből a hívő kath. magyar néphez közös főpásztori szózatot intézett. Ezen körlevelet sokféle akadály leküzdése után legközelebb azzal küldöm meg egyházmegyém mindenegyres plebániahivatalának, hogy azt a tiszt. lelkészek a kézhezvételt követő vasárnapon a hiveknek a szószékről felolvasni sziveskedjenek.

Közös
főpásztori
szózat.

1323

1919

A nagy gyertya-hiányra való tekintettel elrendelem, hogy tovább intézkedésig a koporsós énekes gyázmisék alkalmával az oltárnál 2 gyertya és a tumbánál is — de csak a Libera kezdetétől — legfeljebb 2 gyertya égjen.

Gyertya-
korlátozás

1324

1919

Szt. László
Társulatra
adományok.

Az esperesi kerületek 1918. évi adománya a Szent László Társulat céljára: németii ker. 14 K, szentlőrinczi ker. 18 K, siklósi ker. 14 K, baranyavári ker. 16 K, máriakémendi ker. 16 K, németbólyi ker. 1 K 44 f, pécsváradi ker. 2 K, gödrei ker. 16 K, szigetvári ker. 21 K, valpovoi ker. 17 K, donji-miholjaci ker. 16 K, bonyhádi ker. 8 K, dombóvári ker. 16 K, értényi ker. 18 K, simontornyai ker. 38 K, dunaföldvári ker. 10 K, völgy-ségi ker. 22 K; összesen 263 K 44 f.

1325

1919

A Szanató-
rium Egy.
gyűjtés ered-
ménye.

Apar 5·60, Babarcz 2—, Baranyakisfalud 5·30, Báta 10—, Bedeg 15—, Bellye 5—, Berkesd 23—, Bölcske 5—, Czikó 5·29, Dályok 20—, Döbrököz 32·58, Dunaföldvár 12—, Értény 5—, Feked 10·20, Felsőireg 5—, Garé 8—, Harcz 6—, Himesháza 8—, Hird 4—, Ibafa 13—, Kakasd 20—, Kánya 28·30, Kisszékely 5—, Kistengelicz 6—, Kisvaszar 5—, Koppányszántó 15—, Kurd 26—, Lapáncsa 10—, Lánycsók 10—, Lengyel 2—, Lippó 10—, Lovászhetény 17—, Lőcs 12·34, Magyarhertelend 12—, Magyarszentiván 16—, Magyarszék 15·42, Miszla 4—, Mohács külv. 19·70, Mohács belv. 52—, Mözs 12—, Mucsi 4—, Nagybicsérd 27—, Nagykónyi 25—, Nagynyárád 16—, Nagyvejke 6—, Németbóly 90—, Németkér 34·20, Palotabozsok 30—, Pellérd 50—, Pécs-székesegyház 12—, Pécs-belváros 16—, Pécsváradi 15—, Püspöknádasd 20—, Püspökszent-erzsébet 10—, Ráczmecske 4—, Rácztöttös 5·23, Szabadszentkirály 35—, Szakadát 15—, Szakály 24·10, Szakcs 24·75, Szalatnak 5—, Szálka 4·20, Szászvár 35—, Szekszárd-belváros 75—, Szentdienes 62—, Szentlőrincz 30—, Szigetvár 47·12, Vajszló 10—, Véménd 40—, Vókány 5·70, Závod 15·35, Zomba 21—; összesen 1311 K 38 f.

Datum Quinque-Ecclesiis, 24. Martii a. 1919.

† Julius m. p.
episcopus.

1919.

IV.

1701

1919

Elapsi anni bellici, infaustique ipsius eventus grandi clade Ecclesiam Nostram affecerunt. Inter istas clades perdolenter defectum eorum adnumeramus, qui in Seminario Nostro in spem Ecclesiae adoleverunt, quosque turbo dire a Nobis avulsit. Pauci igitur hoc anno sacris poterunt initiari ordinibus. Quo pauciores tamen sunt numero, eo fortiores evadant oportet spiritu, ut inter crescentes difficultates speciali ex alto virtute praediti pro multis decertare possint. Cum igitur die 24. Junii s. subdiaconatus, die 25. Junii s. diaconatus, die vero 26. Junii a. c. s. presbyteratus ordine *Camillum Knippl* et *Henricum Stommen* clericos Seminarii Nostri, annum quartum s. theologiae absoluturos, initiare intendamus, praesentibus ordinamus, ut omnes curati dioecesis Nostrae cum suis fidelibus praevis edoctis, Dominicis collationem ss. ordinum praecedentibus, post ss. Missae sacrificium pro ordinandis orent. Sacerdotes vero omnes diebus ss. ordinum celebrantes post orationes missae praescriptas collectam „Pro omni gradu Ecclesiae“ sumant.

Ordinatio.

1702

1919

Jurisdictio neosacerdotibus anno elapso concessa proximis diebus expirat. Eiusdem prolongatio propter hodiernas communicationis difficultates solito examine praemisso haud amplius usque ad terminum possibilis erit. Iis ergo, qui examen iurisdictionis nondum subierunt, eandem usque ad ulteriora prorogamus ea tamen sub conditione, ut dictum examen coram vicearchidiacono districtus prima occasione possibili subeant, hi vero de successu eiusdem relationem Ordinariatus substernant.

Jurisdictio
neosacer-
dotum.

1703

1919

Pensio.

Vota cleri dioecesanī usque hodiernum diem Nobis exhibita, paucis admodum exceptis, stalla vacantia pensionalia quinque: Josepho Halvax abb. tit., vicearchidiacono et parcho Mágocs-ensi, Carolo Schultz em. vicearchidiacono, parcho Beremend-ensi, Sigismundo Magyar vicearchidiacono Koppányszántó-ensi, Josepho Magenheim abb. tit., parcho Quinque-Ecclesiensi ad Purif. et Henrico Dobos parcho in Felsőszentmárton adiudicaverunt. Accedente igitur consensu Capituli Nostri Cathedralis suprafatos inde a 1-o Julii a. c. rudedonavimus.

1704

1919

Suspensio
Joannis Fejes.

Magno cum animi Nostri dolore ven. clero dioecesanō communicamus, Joannem Fejes, sacerdotem dioecesis Nostrae, ultimo cooperatorem Mágocs-ensem, antequam multiplices contra eum prolatae querelae secundum suum, adversariorumque desiderium examini subiicerentur, stationi suae, sacerdotioque sponte valedixisse. Ob quam causam eundem ab ordine et officio suspensum, cunctasque functiones sacerdotales ipsi interdictas esse praesentibus declaramus.

1705

1919

Theses
elaborandae.

Vigore Canonis 131. Cod. Juris Canonici, statutisque synodi dioecesanae conformiter a. currenti sequentes theses ven. clero elucubrandas proponimus:

Ad tempus coronae vernalis e dogmatica: „Magánügy-e a vallás?”

Ad tempus vero coronae autumnalis e sociologia: „Összefér-e a magántulajdon elvével, hogy az államhatalom a vagyon szocialis elosztását törvényileg szabályozza és melyek ezen szabályozásnak erkölcsbölcséleti alapjai?”

1706

1919

Personalia.

Josephus Rézbányay dr. canonicus cathedr. infirmitatis causa relevatus est a munere promotoris iustitiae. *Stephanus Késmárky dr.* abbas t., director acad. iuris nominatus est promotor iustitiae.

P. Alexander Riegl S. J. director gymnasii Piani V.-Eccl. nominatus, est censor dioecesanus. *Sigismundus Gyömöreý dr.* canonicus ad hon.

előtti órákban tartoznak jelentkezni a pécsi papnevelőintézet aligazgatójánál, aki őket a szükséges utasításokkal el fogja látni. A pályázati vizsgálat és a felvétel június 24-én d. e. 10 órakor a nagyobb papnevelőintézet disztermében fog megtartatni. Megfelelő bizonyítvány és orvosi vélemény mellett azok, akik a német és a horvát nyelvet is beszélik, előnyben részesülnek.

A felvételi vizsgálat ideje alatt azok a vidéki pályázók, akik a papnevelőintézet igazgatóságához eziránt idejében folyamodnak, a papnevelőintézetben ingyenes ellátásban részesülnek. Akik a fennálló forgalmi akadályok miatt a vizsgálaton személyesen nem jelenhetnek meg, küldjék be folyamodványaikat a papnevelőintézet igazgatóságához.

1709

1919

Stóladijak
módosítása.

Az új stóladij-táblázatban megállapított díjak helyett további intézkedésig a következő díjak szedését engedélyezem:

1. a rovatos táblázat 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 11., 12., 20., 22., 23., 24., 25., 26., 27., 28. tételeinél az ott jelzett összegeknél felényivel több;
2. a rovatos táblázat 9., 10., 15., 16., 17., 18., 19. s a kiegészítő rendelkezések 4. első bekezdés, 9., 11., 13., 14., 17. tételeinek kétszerese;
3. a rovatos táblázat 13., 14., 21. és a 28. pont után következő (gépirással bejegyzett) tételek, valamint a kiegészítő rendelkezések 1., 2., 3., 4. pont második bekezdése, 5. (csak kántori), 6., 7., 12. tételeinek háromszorosa szedhető.

1710

1919

Kamatláb-
leszállítás.

A mai súlyos állapotok a pénzüintézetek helyzetét általában rendkívül megnehezítették. Ezek a viszonyok az összes pécsi pénzüintézete-
ket sújtják, a pécs-egyházmegyei alapítványi hivatal azonban annál súlyo-
sabban érintik, minél önzetlenebb elveken épült fel egész munkássága. A
hozzáfordulóknak ugyanis mindenkor a lehető legelőnyösebb kamattétellel
nyújtott kölcsönöket, miáltal jövedelmei állandóan szerények maradtak,
viszont a kezelésére bízott alapok és alapítványok után lehetőleg magas
kamatozást biztosított. Az elvi álláspont további fenntartása mellett az eddigi
tételeken egyelőre a folyó évre bizonyos változásokat kellett eszközölni,
melyek az alapítványi hivatalnak jelen körlevelemhez mellékelt iratában
foglaltatnak. Sziveskedjék azt a tiszt. lelkészkedő papság tudomásul venni
s a folyó évi alapítványi és templomszámadásokat már ezek alapján össze-
állítani.

director praep. eppalis et *Nicolaus Gebauer* dr. notarius Tribunalis Dioec. nominati et constituti sunt iudices Tribunalis Dioec.

Joannes Trinn cap. S. S. ad hon., parochus Babarcz-ensis nominatus et investitus est parochus in Laskafalu.

Administratores nominati sunt:

Edmundus Kirschanek insp. scholarum distr., parochus Kiskőszeg-ensis in Beremend, *Carolus Bődy* parochus Baranyaszentistván-ensis in Babarcz, *Andreas Czindery* coop. Quinque-Eccl. ad S. Aug. in Kiskőszeg, *Paulus Sebő* adm. Laskafalu-ensis in Baranyaszentistván.

Cooperatores translati vel. facti sunt:

Franciscus Bálint e Bátaszék ad Olasz, *Josephus Bok* e Mohács (civ. int.) Quinque-Ecclesias ad S. Aug., *P. Felix Drewék* S. V. D. e Beremend ad Máriakéménd, *Franciscus Kemény* e Tolna ad Mohács (civ. int.), *Ludovicus Kun* cur. antea castr. in Tolna, *Josephus Léh* e Hőgyész in Mágocs, *P. Paulus Tschorn* ex Olasz in Laskafalu, *Gabriel Schultz* e Palotabozsok in Bátaszék, *Emericus Wucskits* e Máriakéménd in Beremend.

1707

1919

A háboru megszűnt ugyan, ámde a még mindig fennálló forgalmi és egyéb nehézségek ez évben is meggátolnak abban, hogy a békés időben szokásos tavaszi bérmautatót megtarthassam. A pécsi székesegyházban pünkösds első napján, vagyis f. é. június 8-án azonban bérmaálni szándékozom. Ezen bérmaálás tulajdonképpen a pécs-városi plébániáknak szól, tekintettel azonban a különféle nehézségekre, a közvetlenül szomszédos plébániákból is jelentkezhetnek azok, akiknél a bérmaalkozás elhalasztása bármi okból kellemetlenséget okozhatna. Az illetékes plébánosok kötelesek bérmaalandóikat kellőleg előkészíteni, megfelelő bérmaadulákkal ellátni, s a bérmaalandók számát püspöki irodámnak pünkösds előtt pár nappal bejelenteni.

Bérmaálás.

1708

1919

A pécsi nagyobb és kisebb papnevelőintézetekbe a növendékek felvétele folyó évi június 23. és 24. napjain fog megtartatni. A nagyobb papnevelőbe pályázók keresztleveleikkel és érettségi bizonyítványukkal, a kisebb papnevelőintézetbe készülő növendékek pedig, akik a főgimnázium IV. V. VI. és VII. osztályait végezték, ugyancsak keresztleveleikkel és évvégi osztálybizonyítványukkal, a vidékről pályázók pedig ezenkívül az illetékes hittanáról vagy lelkészről származó erkölcsi bizonyítvánnyal június 23-án a dél-

Növendékpapok felvétele.

1711

1919

Az Emericanum nevelőintézetben az 1919/20-ik tanévben bentlakó és bejáró növendékek helyei kerülnek betöltésre. A folyamodványok nevére címezve az Emericanum igazgatójánál Komócsy István, (Pécs, Deákutca 8. sz.) 1919. május 31.-éig nyújtandók be.

Felvételek az Emericanumba.

Felvételi feltételek: 1. Csakis középiskolába járó növendékek vétetnek fel, de már első osztályúak is. 2. Bentlakó, kedvezményes fizetéses növendékek legalább jó rendű és első sorban már bejáró növendékek lehetnek. 3. A bentlakók teljes ellátást és nevelést nyernek; évi díj 820 K. Vannak kedvezményesebb helyek is. 4. A bejárók ebédet és vacsorát kapnak. Évi díj 300 K. Vannak ingyenes és nagyon kedvezményes helyek is. 5. Azok a növendékek, akik már az intézet növendékei voltak, egyszerű beadványban kérhetik a jövő 1919/20. évre felvételüket. 6. Az újonnan folyamodóknak csatolniuk kell legutolsó félévi iskolai értesítőjüket, kereszttelő levelüket s ha van, szegénységi bizonyítványukat. Közöljék ezenkívül családi körülményeiket. 7. Akik bentlakással összekötött helyet kérnek, csatoljanak 50 K. biztosítékot kérelmükhöz. Felvételük esetén ez az 50 K. első negyedévi tartásdíjukba beszámíttatik. Ha pedig a felvett növendék intézeti helyét nem foglalná el, ez az 50 K. kártérítés fejében az intézet pénztárában marad. 8. Az árvaalapi teljesen ingyenes helyek adományozásáról és a folyamodás kellékeiről az intézeti igazgató ad fölvilágosítást. 9. Érdeklődőknek az intézet 45 filléres bélyeg ellenében mindenről részletes felvilágosítást adó Tájékoztatót küld.

1712

1919

Közlöm azon egyházmegyei tanítók névsorát, akik a Troll-féle segélynek 1918. évi kamataiban részesülnek:

Troll-féle tanítói segélyben részesültek.

I. Heinits Elvira somogybányatelepi tanítónő. II. Hángl Ferenc szántai ktanító. III. Szentkirályi Ede gerdei ig. tanító. Makári István bere-mendi kántortanító, IV. Makári Istvánné beremendi tanítónő. V. Jerger Ferenc bellyei tanító. VI. Weldin Károly udvardi ktanító. VII. Csernyánszky Aranka mohács-belvárosi tanítónő. VIII. Resch József apátvarasdi ktanító. IX. Koleszárics Mátyás átai ig. tanító. X. Kardos Róza pécsváradi tanítónő, Csillag Mária berkesdi-tanítónő. XI. Magyar Rezső bikali ig. tanító. XII. Barth István szentkatalini ktanító. XIII. Hiller Gizella szentlászlói tanítónő. XIV. Mesić József valpovoi tanító. XV. Bátor Ede

donji-miholjaci tanító. XVI. Spannenberger József hanti ktanító. XVII. Kőházy Gizella döbröközi tanítónő. XVIII. Erdős Ilona koppányszántói tanítónő. XIX. Kindl Vilmos tamási-i ig. tanító. XX. Irgalmas nővérek iskolája Dunaföldvár. XXI. Bajor Rezső tolnai tanító. XXII. Eberhardt János mucsi-i ig. tanító.

Az érdekelt tanítókat, illetve tanítónőket az iskolaigazgató-plébános urak értesítsék, hogy szabályszerűen felbélyegzendő 100 koronáról kiállított nyugtáikat az egyházmegyei alapítványi hivatalhoz küldjék címük pontos jelzésével, hogy a segély utalványozható legyen.

1713

1919

Az alap. hivatal 1918. évi számadásai.

Az egyházmegyei alapítványi hivatalnak 1918. évi számadási kivonata t azon alapokról, melyek az egyházmegyei papságot közelebbről érdeklik, jelen körlevelem melléklete gyanánt minden plébániahivatal részére egy-egy példányban megküldöm. Célszerű e kivonatokat a múlt évi körlevelekkel egybeköttetni, nehogy elkallódjanak.

Datum Quinque-Ecclesiis, 15. Maii a. 1919.

† Gyula s. k.
püspök.

1919.

V.

2173

1919

Rmus Dnus Paulus Bruchési, Archiep. Marianopolitanus, Sacrae Rituum Congregationi ea quae sequentur, reverenter exposuit; videlicet: „In nonnullis ecclesiis et oratoriis publicis vel semipublicis, ubi Ssmum Eucharistiae Sacramentum legitime asservatur, usus quidam introductus est, ut Missae cantatae vel lectae coram SSmo Sacramento solemniter exposito in Altari celebrentur, atque intra vel extra Missas in eodem Altari, durante expositione, Sancta Communio Christifidelibus administretur. Hinc idem Archiepiscopus postulavit: Utrum hic usus permitti, vel tolerari possit?“

De missa et
communione
durante ex-
positione ss.
Sacramenti.

Et Sacra eadem Congregatio, audito specialis Commissionis suffragio, omnibus perpensis, praepositae quaestioni respondendum censuit:

„Ad primam partem, praefatum usum *non licere*, sine necessitate, vel gravi causa, vel de speciali indulto; et ad secundam partem *negative* iuxta Decreta, et detur Decretum n. 3448. **Societatis Jesu** 11 maii 1878. ad I.“

Atque ita rescripsit, declaravit et confirmavit, die 17 aprilis 1919.

† A. Card. Vico, Ep. Portuen. et S. Ruffinae, *S. R. C. Praefectus*,
L. † S. Alexander Verde, *Secretarius*.

2174

1919

Proposito dubio: „An usus bursae, corporalibus includendis destinatae, permitti possit pro colligendis eleemosynis?“ Sacra Rituum Congregatio, audito specialis Commissionis suffragio, respondendum censuit: *Negative*.

De usu
bursae.

Atque ita rescripsit, et servari mandavit. Die 2 maii 1919. † A. Card. Vico, Ep. Portuen. et S. Ruffinae, *S. R. C. Praefectus*. L. † S. Alexander Verde, *Secretarius*.

2175

1919

Exercitia
spiritualia
pro clero.

Quo maiores in dies evadant difficultates, quibus curati animarum, sacerdotesque cuiusque muneris in exercitio vocationis nostrae premimur, eo magis necessarium est, ut gratiam status nostri omni, qua par est, modo et methodo ad certamen forte excitemus. De communi enim nunquam plura quam hodie minitabantur pericula. Cum igitur animabus curis nostris concreditis valide assistere, tentationesque undique emergentes, animasque supra modum agitantes reprimere tunc tantum possimus, si nos ipsi zelo gloriae Dei, salutisque periclitantium domi ardeamus, cumque zelum sacerdotalem in sacris solummodo exercitiis condigne fortificare valeamus, omnes sacerdotes dioecesis nostrae hisce provoco, ut exercitiis spiritualibus, quae decursu mensis Augusti instituentur, participare satagant.

Primus cursus incipiet 4. Augusti, claudeturque 8. eiusdem mensis mane. Secundus, si servari poterit, postea publicabitur. Durante cursu quolibet 25 sacerdotes dioecesani in Collegio Pio omnimodam provisionem — erga 80 coronas — habebunt, aliis contubernia foris pro posse assignabuntur. Participare cupientes semet subito directori Internatus Pii insinuare tenentur. Pro cooperantibus pretium sustentationis ego ipse solvam.

2176

1919

Examen
prosynodale.

Juxta usum regularem examina prosynodalia anno currenti diebus 23. et 24. Septembris in aedibus Seminarii Nostri episcopalis servabuntur. Die prima coram examinatoriis e studiis stabilitis viva voce, altera autem die homiletica atque catechesi scriptotenus candidati peritiam requisitam probare tenentur. Hisce igitur omnes ad examen dictum obligatos provoco, ut mentem suam Officio dioecesano tempestive aperiant simul adnotando, an — statuto in Litt. Circ. XVII. a. 1909. sub nro 4652. publicato conformiter — ex integra materia, an vero ex parte, prout concessum est, examen subire velint.

2177

1919

Depositio
Ferdinandi
Vörös.

Ferdinandus Vörös dr., sacerdos dioecesis, qui antequam munus curati castrensis suscepisset, parochiam Kajdacs-ensem administravit, e servitio milit. dimissus in dioecesim redire neglexit. Iterato provocatus et citatus neque Iudicio Consistoriali, neque Ordinario suo obtemperavit. Ideoque ab ordine et officio suspensus est. Cum autem ultimo termini ad comparandum denuo praefixi praeteriissent, ipse autem — etsi pluries in dioe-

cesi versaretur — obedire detrectaverit, ipsum sententiae S. Sedis Consistorialis conformiter vigore praesentium ab omni ordine et privilegio clericali perpetuo deponimus, depositumque esse declaramus.

2178

1919

Numerus fratrum in vinea Domini operantium per ultimam ordinationem incrementum quoddam accepit. Per manuum enim Nostrarum episcopaliū impositionem *Camillum Knippl* et *Henricum Stommen* clericos et theologos nostros absolutos, item *Eduardum Kolb* et *Joannem Vukov* theologos S. J. diebus 24. 25. et 26. Junii a. c. ss. subdiaconatus, diaconatus et presbyteratus ordinibus initiatos esse laeti Ven. Clero hisce annuntiamus.

Ordinatio.

2179

1919

A felmerült kételyek eloszlatása céljából a stóladijak módosítása, illetve részleges emelése tárgyában f. évi IV. körleveleni 1709. szám alatt közölt rendelkezésének kiegészítésére megjegyzem, hogy a 21. pontra engedélyezett emelés az észrevételek rovatában említett délutáni esketésekre nem vonatkozik. Vagyis ezeknél ugyanolyan díj szedhető csupán, mint a délelőtt végzett és orgonakisérettel járó esketéseknél.

A stóladijak módosítása.

2180

1919

Exercitiis spiritualibus pro curatis milit. statutis, quae a die 2-a Julii a. c. usque 10-am eiusdem mensis in Collegio Pio Quinque-Ecclesiis habita sunt, sequentes sacerdotes dioecesiani interfuere: Antonius Adjić, Franciscus Bálint, Ernestus Bencze, dr. Ladislaus Bencze, Antonius Berta, Josephus Bok, Josephus Bótz, dr. Nicolaus Gebauer, dr. Gabriel Gere, Emericus Graumann, Emericus Hauser, dr. Ludovicus Horváth, Franciscus Kemény, Adalbertus Kletzl, Aemilius Leicht, Josephus Marek, Antonius Milfajt, Joannes Perhács, Robertus Péter, Gabriel Schultz, Joannes Sperai, Franciscus Tillinger.

Curat. milit. exercitia.

2181

1919

Beneficium parochiale Quinque-Ecclesiense ad B. V. Purificatam (civ. int.) rudedonationis proprii pastoris causa vacans, iurique patronatus civitatis Quinque-Ecclesiarum obnoxium, praesentibus usque 1-um Septembris a. c. concursui exponitur. Sacerdotes dioecesiani, in examine pro-

Concursus pro parochia Quinque-Ecclesiensi ad B. M. V. Purif.

synodali approbati, qui necessariis ad hanc parochiam regendam dotibus praediti beneficio isto potiri anhelant, velint suos recursus patrono inscribendos usque terminum praefixum Officio dioecesano exhibere.

2182

1919

Personalia.

Theodorus Klein, parochus in Pélmonostor, nominatus est inspector schol. districtus Baranyavár-ensis.

Administratores facti sunt: *Conradus Heckenberger dr.* parochus Olasz-ensis, erga preces proprias relevatus ab hac parochia factus est administrator in Bár, *Ludovicus Iselstöger* parochus Radikovci-ensis nominatus est administrator in Olasz, *Michael Šandrík*, admin. Bár-ensis in eadem qualitate translatus est in Radikovci.

Cooperatores facti vel translati sunt: *Stephanus Auguszt* e Ráczpetre in Bükkösd, *Joannes Baranyai* ex Ozora ad Magyarkeszi, *Antonius Berta* e Hird in Szajk, *Georgius Gasparics*, e Baranyabán ad Mohács (civ. int.), *Paulus Gábor*, e Somberek in Högyész, *Ludovicus Geosits*, e Bogdása ad Baranyabán, *Georgius Folnegović*, e Szajk in Harkanovci, *Adalbertus Hantos* e Ráczpetre in Bogdása, *Emericus Hauser* e Pécs-bányatelep ad Ráczpetre, *Ladislaus Hegedüs*, e Kurd in Döbrököz, *Ferdinandus Herger* ex Olasz in Hird, *Franciscus Bálint* ex Olasz ad Laskafalu, *Franciscus Kemény* e Mohács (civ. int.) ad Pécs-bányatelep, *Ladislaus Kocsis* e Magyarkeszi ad Ozora, *Joannes Perhács* valetudinarius ad Olasz, *Robertus Péter* cur. antea milit. in Palotabozsok, *Julius Scheich* e Bükkösd ad Tevel, *Carolus Trux* e dioec. Sabariensi in dioec. Nostram ad interim susceptus missus est qua coop. in Beremend, *Franciscus Zanyi* e Döbrököz in Kurd.

Neopresbyteri cooperatores missi sunt: *Camillus Knippl* in Ráczpetre, *Henricus Stommen* in Somberek.

Datum Quinque-Ecclesiis, 16. Julii 1919.

† Julius m. p.
episcopus.

1919.

VI.

2600

1919

Subversio illa plusquam deplorabilis, quae patriam nostram in ultimis decem mensibus quoad omnia bona sua, tam moralia, quam materialia afflixit, magna ex parte diuturnae illi machinationi adscribenda venit, quam prelum corruptum contra fundamentum christianitatis totius regni infelicis impune per decennia moliebatur. Horribilis devastatio ubique se prodens veritatem huius rei dolenter confirmat. Ad venenum preli corruptipentis forte elidendum associatio preli catholici, a pluribus vero annis collectae publicae pro eodem fine instituebantur. Collecta publica in bonum preli catholici in dioecesi Nostra secunda dominica Octobris quotannis fixa, optimoque cum successu habita fuit. Necessitas eandem intensis viribus et nunc celebrandi omnibus certissime patet. Vigore igitur praesentium omnes dioecesis Nostrae curatos provocamus, ut solitam collectam publicam zelo tristibus adiunctis hodiernis admensurando instituere, summamque corrogandam e superfluo cistae ecclesiarum et capellarum suarum — sicut anno elapso concessum erat — redintegrare, modoque magis convenienti Officio dioecesano quocitius substernere velint.

Collectae pro
prelo cath.

2601

1919

In serie fratrum hoc tristi anno in Domino defunctorum primus *Josephus Kuzmics* canonicus ad hon., em. vicearchidiaconus et parochus Donji-Miholjacensis die 2. Aug. a. c. diuturna infirmitate patientissime tolerata fractus, sacramentisque pie reffectus e hac mortali ad aeternam vitam evolavit. A. 1844. natus, a. vero 1867. presbyter ordinatus est. A 1875. parochus in Radikovci, 1882. in Harkanovci, 1890. in Donji-Miholjac nominatur. Ab a. 1888. usque 1890. munus etiam vicearchidiaconi

Obitus
Josephi
Kuzmics.

districtus Valpoviensis gessit. Anno demum 1906. canonicus ad honores effectus est. Medium saeculum curae animarum magno cum zelo impendit, plurimis ss. missionibus populo fidei habitis participando. A. 1916. pensione donatus est, e qua servum suum fidelem, stipendia meritorum recepturum, sacerdotem iubilarem Deus in coelum evexit. Meminerint omnes animam denati confratris tribus ss. missis iuvare, precibusque fervidis Deo commendare.

Requiescat in pace !

2602

1919

Pensio.

Inter eos, qui ultima vice pensionem ordinariam petierunt dignior certe *Stephanus Kiss*, parochus Nagykónyi-ensis reputandus erat, cuius tamen supplices libellae propter extraordinarium communicationis hiatum tarde advenerunt. Cum igitur ob mortem *Josephi Kuzmics* stallum unum pensionale vacans reperiatur, supradictum fratrem octogenarium, qui iam per integrum lustrum vicario eget, inde a 1. Octobris a. c. — nemine contradicente — inter sacerdotes pensionatos ordinarios suscipiam.

2603

1919

Pretium
Directorii.

Directorium pro anno 1920. quodammodo reductum versus finem anni currentis apparebit. Ea, quae ad communem usum haud necessaria reputantur, sicuti regulae patrocina ecclesiarum concernentes separatim adnectentur. Sumptus enormes typographiae necessitatem induxerunt pretia directoriorum exigendi. Praesentibus igitur provoco omnes curatos et sacerdotes, ut pro quolibet exemplari 7 coronas vicearchidiacono districtus exhibere velint, qui pretia collecta Ordinariatui e toto districtu submittere debent.

2604

1919

Personalia.

Nicolaus Gebauer dr. iudex et notarius Tribunalis dioeceseani nominatus est secretarius episcopalis, *Franciscus Ákos dr.* praef. in Emericano constitutus est archivarius eppalis et notarius substit. Tribunalis dioeceseani *Georgius Hajós dr.* subregens Seminarii minoris factus est professor suppl. moralis et pastoralis in Lycaeio Nostro eppali theol. *Ladislaus Dõry dr.* coop. in Mohács nominatus est professor suppl. theol. dogmaticae et philosophiae, necnon praefectus studiorum in Seminario Nostro Quinque-Ecclesiensi.

Sigismundus Kápolnai dr. prof. praep. nominatus est iudex Tribunalis dioecesani. *Josephus Györkös* prof. praep. eppalis translatus est in eadem qualitate ad scholam femin. superiorem et gymnasium puellarum. *Julius Lajos* director instit. mus. sacrae nominatus est professor religionis in praep. eppali. *Casimirus Loschert* coop. in Himesháza factus est praef. studiorum in Emericano. *Emericus Graumann* coop. Bátaszékensis et *Paulus Vizsy* coop. Szigetvárensis nominati sunt catechetae scholarum elem. status Quinque-Ecclesiis.

Vicearchidiaconi facti sunt: Geysa Szabó parochus Szászvár-ensis in districtu Mágocs-ensi, *Colomannus Vargha* parochus Bedeg-ensis pro districtu Értény-ensi.

Inspectores scholarum districtus nominati sunt: *Alexander Mosgai*, parochus in Szekszárd-újváros pro districtu Szekszárd-ensi, *Aloysius Rausz* parochus Kárász-ensis pro districtu Mágocs-ensi.

Joannes Kaufmann adm. in Mucsi nominatus est parochus ibidem.

Administratores facti sunt; *Josephus Balog* parochus Máriakéménd-ensis in Mágocs. *Gabriel Gere dr.* professor theol. dogmaticae in Koppánszántó, *Pancratius Gombárovics*, parochus Brodjanci-ensis in Felsőszentmárton, *P. Hubertus Hansen S. V. D.* in Máriakéménd, *Franciscus Lippai* coop. Szekszárd-ensis in Várdomb, *Andreas Kelemen dr.* et *Colomannus Galambos* cooperatores in parochia Quinque-Ecclesiensi ad Purif. B. M. V. *Joannes Kapossy* vicarius Nagykónyi-ensis ibidem. *Stephanus Nagy* coop. Regöly-ensis nominatus est vicarius in spirit. parochi Abaliget-ensis.

Cooperatores translati sunt: *Ernestus Bencze* e Kővágószőlős ad Szigetvár, *Joannes Cserta* catecheta Quinque-Ecclesiensis in Bátaszék, *Ludovicus Horváth iun.* e Bonyhád in Ozora, *Joannes Iványi* e Babarcz in Mohács (civ. int.), *Ladislau Kocsis*, ex Ozora in Magyarakeszi, *Josephus Nyári* ex Abaliget in Bonyhád, *Eduardus Petrovits* e Vajszló in Babarcz, *Robertus Péter* e Palotabozsok in Himesháza.

P. Paulus Tschorn S. V. D. e dioecesi rediit in ordinem.

2605

1919

Az új egyházi törvénykönyv 1349. kánonjában előírja, hogy minden egyes plébániában legalább tízevenként missió tartassék. Amilyen örömmel tapasztaltam a multban, hogy ilyértelmű régebbi rendelkezésemnek egyházmegyém papsága igyekezett eleget tenni, olyan fájdalmasan érintenek a legutóbbi évek missziós jelentései, melyek elenyészően csekély kivétellel negatív tartalmuak. Népmissiók.

Pedig ha valamikor szükség volt rá, akkor ma, a hosszantartó háboru és a nyomában járó erkölcsi és anyagi összeomlás még égetőbbé növelik a rendszeres missiótartás szükségét. Az ifjuság nevelése végzetesen elhanyagolva, a tekintélyi elv megingott, mind olyan bajok, melyek az egész községe együttesen ható módon volnának csak orvosolhatók. A lelkipásztorkodás rendes eszközei a még soha nem tapasztalt erkölcsi lezüléssel és hitéleti zavarokkal szemben alig elégségesek. Hasztalan állunk és várunk normális viszonyokat, jobb idöket, mert azok csak úgy következhetnek be, ha jövetelüket áldozatot és fáradságot nem kimélő munkával előkészítjük.

Ennek az intenzív lelkipásztori munkának egyik jól bevált eszköze a népmissió. A megvalósítása ellen felhozható nehézségek a lelkek mai nyomora előtt el kell hogy törpüljenek. Munkaerőt adnak a szerzetesrendek, szolgáltató az egyházmegyei papok missiók egyesülete, anyagi akadályok esetén pedig készséggel állom a megfelelő támogatást kilátásba helyező ígéretemet.

Tegye meg tehát minden lelkipásztor, különösen ott, ahol már régebben volt missió, a szükséges intézkedéseket, hogy plébániája minél előbb részesülhessen a missió áldásaiban.

2606

1919

„Szebb Jövő“

A vállalat megindulását jelző közleményekből és a megjelent füzetek ismertetéséből széles körökben felébredt máris az érdeklődés a keresztény népnek szánt ama füzet sorozat iránt, mely „Szebb Jövő“ jelige alatt vallás-erkölcsi, társadalmi és hitbuzgalmi kérdéseket tárgyal az örök igazságok alapján állva, de a mai életviszonyok megvilágítása mellett. Minden osztály haszonnal forgathatja tehát azokat, mert az egész keresztény nép sorsdöntő idöket él, s ezekben a lelki megerősödés magánál a földi létfenntartásnál is fontosabb érdeke minden kereszténynek.

Az első 10 füzet már napvilágot látott és egy tekintet a füzetek címeire mindenkit meggyőzhet a bennük tárgyalt kérdések étetbevágó fontosságáról. A füzetek címei a következők: 1. „Egy szebb jövő felé.“ 2. „Kommunista képek.“ 3. „Katholikus autonómia.“ 4. „Komoly szó a munkásokhoz.“ 5. „Vörös kommunizmus.“ 6—7. „Vörös naplóm“ 8. „Vallástalan iskola“ 9. „A pap, a tanító és a nép.“ 10. „Azok a csuhások!“ — Áruk számonkint csupán 60 fillér. — Megrendelhetők Pécsen a Dunántúl könyvkereskedésben vagy a Piuskollégiumban.

Terjesztésüket a lehető legmelegebben ajánlom papjaim és minden nemes érzésű hívem figyelmébe és jóindulatába.

Datum Quinque-Ecclesiis, 20. Septembris a. 1919.

† Julius m. p.
episcopus.

1919.

VII.

3100

1919

Ad Joannem S. R. E. Presb. Card. Csernoch, Archiepiscopum Strigoniensem, de Hungariae rebus. Epistola SS. Patris.

Dilecte Fili Noster, salutem et apostolicam benedictionem!

Quod Hungaria vestra superioribus mensibus magna rerum perturbatione concussa est, cum ob communes misérias praecipuo quodam dolore excruciatum sumus, tum tibi, Dilecte Fili Noster, collegisque in episcopatu tuis vehementer ab hostili dominatu timuimus. Nunc autem, cum venerabiles fratres Episcopos Vesprimiensem et Vaciensem admiserimus, singillatim atque accuratissime ab utroque edocti sumus, quibus vos conflictati sitis, quamque gravibus aerumnis. Etenim sacro patrimonio ita destituti estis, ut ne relictum quidem vobis sit, unde alere vitam possetis et impediti omnino, quominus pastorale munus libere exercetis, acerbissimas vexationes oppetiistis; omnia demum experti et perpessi estis, quae homines omni freno exsoluti Ecclesiaeque odio abrepti ad nocendum excogitare potuerunt. Verum ex ipsa tristium eventuum enarratione plura collegimus, quibus abunde delectaremur; didicimus enim vos sine iactura dignitatis et invicta cum fortitudine calamitates eas omnes pertulisse, et clero populoque vestro praeuisse saluberrima virtutum omne genus exempla. Qua in re scitote Nos et angoribus vestris congruere et constantiam vestram summo-pere vobis gratulari. Quoniam vero clerum popularesque vobis commissos memoravimus, facere non possumus, quin debitis prosequamur laudibus cum sacerdotes istos, qui maximam partem Antistites suos imitati se officio retinentissimos praestiterint, tum catholicos Hungaros, quorum fides animique magnitudo effecerit, ne clerus maiora indignioraque pateretur. Ac certe, cum intemperantes rei publicae gubernatores id propositum sibi ha-

berent, ut cum vetere societatis ordine maiorum fidem labefactarent, cernere re ipsa licuit, quam altis in populó radicibus defixa esset catholica ea fides, unde illustris S. Stephani natio uti omnem cultum atque humanitatem hausit, sic spem omnem futurae prosperitatis spondere sibi unice potest. Quo in genere clerus summa contentione nitatur oportet, ut in popularium animis avitam fidem acriter tueatur excolaque uberius, quod sacerdotes haud multo negotio assequuntur, si arctiore cum iis consuetudine coniuncti erunt eorumque voluntatem magis magisque sibi conciliaverint. Quod vero ad Nos attinet, nihil profecto reliqui faciemus, quod nationi vestrae, tam praeclare de Ecclesia merita, sit aliquo pacto profuturum. Optata interim reservavimus, quae venerabiles fratres Episcopi Vesprimiensis et Vaciensis tuo Nobis nomine aperuerunt, opportunamque eorum rationem habebimus, cum controversiae ex bello ortae disceptabuntur. Deliberatum vero Nobis est nihil decernere, nisi rogatis antea sententiam, quorum intersit, venerabilibus fratribus Hungariae Episcopis, neque ulla inire consilia, nisi quae religionis tantummodo et fidelium istorum bonum suggererit. In solatium interea praeteritorum ac praesentium malorum inque testimonium paternae caritatis Nostrae, tibi, dilecte Fili Noster, collegis in episcopatu tuis et universo clero populoque vestro apostolicam benedictionem amantissime impertimus.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, die XI. mensis Septembris anno 1919., Pontificatus Nostri sexto. *Benedictus PP. XV.*

Kedves Fiunknak, Csernoch János, biborosnak, esztergomi érseknek XV. Benedek pápa. Kedvelt Fiunk, üdvöt és apostoli áldást!

Mig magyar hazátokat az elmúlt hónapokban a váratlan forradalom erőszaka tépte, az iszonyu szerencsétlenség miatt a legkinzóbb lelki fájdalommal szenvedtük s atyailag aggódtunk érted, Kedvelt Fiunk és püspöktársaidért az ellenséges hatalom kegyetlenkedése miatt. Minap, mikor tisztelendő testvéreinket, a veszprémi és váci püspököket fogadtuk, részletesen és alaposan értesültünk a súlyos csapásokról, melyek titeket értek. Annyira kifosztottak az egyház szent örökségéből, hogy a mindennapi kenyér alig maradt meg; megakadályozták a lelkipásztori hivatást szabad gyakorlatában s minden lépésért szörnyű zaklatásokban volt részetek; mindent elviseltetek és megszenvedtetek, a mit a fékevesztett és az egyház gyűlöletétől üzött emberek ártalmatokra csak kigondolhattak.

A szomorú tények hosszú sorozata mellett mégis sokat hallottunk, ami igaz örömeinkre szolgál. Megtudtuk, hogy méltóságtokon nem esett folt, sem csorba, sőt hősi bátorsággal viseltétek a megpróbáltatást s a papság-

nak és a népnek az erények ragyogó példáját nyújtottátok. Tudjátok meg, hogy gyötrelmeiteket atyai szeretettel értékeljük és állhatatosságokat különösen dicsérjük. Midőn a papságot és a hiveket említjük, szívünk sugallata indít rá, hogy nyíltan magasztaljuk a papságot, melynek tulnyomó része a főpásztorok példáját követve, hűnek bizonyult és a magyar katolikusokat, akiknek erős hite és lelki nagysága megmentette a papságot a nagyobb és méltatlanabb szenvedésektől. Tekintve az állam kényurainak azt a vakmerő törekvését, hogy a régi társadalmi renddel együtt az egyház jogait és őseit hitét is kiirtsák, világosan kitünt, mily mélyen gyökerezik a népben a katolikus hit, amelyből Szent István dicső népe egykor egész kulturáját merítette s melyben most jövő boldogulásának biztosítékát látja. — Azért a papság dolgozzék megfeszített erővel, hogy az ősi hit a népben meg ne fogyatkozzék, hanem inkább növekedjék, amit a papság könnyen elér, ha a néppel szorosan összeforr s annak szeretetét kiérdemli. Ami minket illet, semmit el nem mulasztunk, amivel bármily módon használhatunk a magyar nemzetnek, amelynek az egyház körül kiváló érdemei vannak.

Vigasztalásul a mult és jelen szenvedéseiért s atyai jóindulatunk jeléül neked, Kedvelt Fiunk, püspöktársaidnak, a magyar papságnak és a hiveknek szívből küldjük apostoli áldásunkat.

Kelt Rómában, Szent Péternél, 1919. szeptember 11-én, pápaságunk 6. évében. XV. Benedek pápa.

A forgalmi akadályok mindeddig lehetetlenné tették, hogy szentséges Atyánknak fentközölt apostoli levelét kézhez vegyünk és a tiszt. egyházmegyei papság tudomására hozzuk. Annál nagyobb örömmel tesszük ezt most, midőn a szöveget végre megszerezhettük. Mély megindulással és hálával telik el szívünk ama benső és atyai együttérzés láttára, mely szentséges Atyánkat hazánk, nemzetünk és keresztény magyar népünk szomorú sorsa felett eltölti. A szeretet és a ragaszkodás sz. Péter széke és Krisztus földi helytartója iránt mindig jellemző sajátága volt a magyar katolikus népnek; fokozott mértékben kell, hogy ez most bennünket áthasson, midőn sokszoros fájdalmunkban páratlan jóindulatát és felemelő szeretetének melegét érezhetjük. A papság a gondjaira bizott hivekkel egybeforrva a szent hitben való rendületlen kitartás, a hitnek megfelelő példás keresztény élet és a szentséges Atyánk iránt tartozó gyermeki hódolat és ragaszkodás nemes tényeivel igyekezzék az ő szeretetét, jó és balsorsunkban egyaránt megnyilatkozó atyai jóindulatát s a jóságos Isten vigasztaló, erősítő és boldogító áldását kiérdemelni.

3101

1919

Augmentum
fundi sac.
emeritorum.

Aloysius Döbrössy, t. abbas, canonicus archidiaconus Ecclesiae Cathedralis Quinque-Ecclesiensis, occasione festi sacerdotii sui semisaecularis, 14. sept. a. c. celebrati, in tesseram gratitudinis erga Deum Optimum Maximum, qui gratis, gaudiisque huius diei ipsum frui benigne concessit, in pignusque caritatis et grati animi erga fratres sacerdotes dioecesis Nostrae, qui votis sinceris circa dictum festum ipsum cumularunt, praeter alia sua dona decem millia coronarum ad augendum fundi sacerdotum emeritorum dioecesis libenter obtulit. Cum pro signo isto fraterni cordis et magni animi nomine rudedonatorum grates iubilanti hisce rependimus, uberrima Dei dona ipsi adprecamur.

3102

1919

Examen pro-
synodale.

In examine prosynodali ultimo, diebus 23. et 24. Septembris a. c. asservato tentamen subierunt et approbati sunt: *Adamus Badacsonyi, Carolus Trux, Joannes Vajda* et *Emericus Hauser*, qui praemio Kraliano distinctus est.

3103

1919

Mors
Adalberti
Bubregh.

Post varia agitatae vitae discrimina *Adalbertus Bubregh*, parochus pensionatus Szászvár-ensis, die 8. Sept. a. c. non tantum infirmitate, sed etiam plurimis malis iniqui temporis contractus, sacramentis tamen pie refectus mortem oppetiit. Anno 1861. natus, a. 1884. presbyteri dignitate auctus est. A. 1898. catecheta Quinque-Ecclesiis, a. vero 1906 parochus in Szászvár factus est, unde a. 1913. inter pensionatos sacerdotes suscipi petiit. Qua catecheta scripsit catechismum contractum pro scholis elem.

Optatam requiem, salutemque denati confratris meminerint omnes tribus saltem sacris, precibusque fervidis exoperari. Requiescat in pace!

3104

1919

Pensio.

Alexander Gadó, parochus Viljevo-ensis gravi morbo correptus, ob eumque a duobus iam mensibus lecto affixus, pensionem petit. Secundum testimonia medicorum activitatem in cura animarum haud amplius exercere potest. Tristem sortem zelosi parochi magno cum dolore notifico et cum

per mortem Adalberti Bubreggh vacantia in numero pensionatorum exorta sit, praesentibus clerum dioecesanum provoco, ut vota sua per medios vicearchidiaconos in scriptis usque 20-um Decembris a. c. in favorem concurrentis depromere velint.

3105

1919

Pro sacerdotibus rudedonatis aegrotantibus Dionysius Mosonyi dr. t. abbas, canonicus a latere, director cancellariae Nostrae episcopalis iterum 1000 coronas eo fine in manus Nostras deposuit, ut e hac summa duo subsidia 500—500 coronarum suprafatis ad Nostrum beneplacitum assignemus. Qui igitur dictum auxilium obtinere cupiverint, recursus suos usque 10-um Decembris a. c. Mihi exhibeant.

Subsidia pro
sacerdotibus
pensionatis.

3106

1919

Joannes Perhács, cooperator Podgajci-ensis subsidiarius nominatus est in Viljevo.

Personalia.

Cooperatores translati sunt:

Antonius Adjić e Podgajci in Petrijevcí, *Adamus Badačsonyi* e Pécs-várad in Herczegszöllös, *Adalbertus Battyányi* e Püspökszenterzsébet ad Püspökbogád, *Josephus Bótz* e Püspöklak in Pécsvárad, *Joannes Böbel* e Vásárosdombó in Fadd, *Franciscus Faludi* e Püspökbogád in Olasz, *P. Josephus Feikus S. V. D.* e Petrijevcí ad Máriakéménd, *Paulus Gábor* e Högyész in Kárász, *Ferdinandus Haug* e Herczegszöllös in Egerág, *Ludovicus Ify* e Kárász in Vásárosdombó, *Guilelmus Keller* e Magyarorszék in Högyész, *Franciscus Márovics* ex Egerág in Püspöklak, *Eduardus Petrovits* e Babarcz in Palotabozsok, *Colomannus Vaszary* e Fadd in Magyarorszék, *Joannes Vizi* e Ráczmecske in Babarcz.

Georgius Folnegović a servitio dioec. ad interim relevatus est.

3107

1919

2839/1916. sz. rendeletemmel már meghagytam, hogy az egyházi és iskolai javakra biztosított összegek, tekintettel az időközben beállott nagy árkülömbiségre, megfelelő módon utánbiztosittassanak. Minthogy azonban az ingatlanok értéke azóta ismét rendkívüli módon emelkedett, újból való utánbiztosítás szüksége merült fel. Elrendelem tehát, hogy az érdekelt lelkészek Rumsauer János, szeminariumi vicerektornál, mint egyházm. megbízottnál az újabb utánbiztosítás ügyében az eljárást haladéktalanul megindítsák.

Tűzkár elleni
biztosítások
ügye.

3108

1919

Lelkigyakorlatok.

A folyó évi közös papi lelkigyakorlatokon résztvettek; Gróf Zichy Gyula, Dr. Ákos Ferenc, Bereczk János, Cserta János, Czernohorszky József, P. Drewek Felix S. V. D., Faludi Ferenc, Fejes Károly, Fetter Gyula, Gaál János, Galambos Kálmán, Gasparics György, Gedeon Sándor, Györkös József, Haug Nándor, Dr. Igaz Béla, Kecskés Károly, Komócsy István, Kozáry György, Magyar Miklós, Márovics Ferenc, Navracsics Ferenc, Palócz János, Perényi Pál, Perr Viktor, Rácz János, Dr. Rézbányay József, Romaisz Ferenc, Rumsauer János, Dr. Sipos István, Stefán Arthur, Tóbi József, Trinn János, P. Tschorn Pál S. V. D., Vizsy Pál, Wajdits Gyula.

3109

1919

Gyűjtés a
Kath. Szociális Missió-
társulat gyer-
mekvédelmi
szakosztálya
javára.

A Kath. Szociális Missiótársulat kebelében megalakult gyermekvédelmi szakosztály vezetőségének a Mayer-féle laktanyában Pécsen elhelyezett gyermekmenhelyi apátlan és jórészen anyátlan árvák érdekében kiküldött igazán lelkes felhívását a tisztelendő lelkészkedő papságnak, az egyházm. kath. tanítóknak és általuk összes hűveimnek és a tanköteles gyermekeknek figyelmébe ajánlom. Egyben szívesen megengedem, hogy a püspöki fennhatóságom alá tartozó összes róm. kath. iskolák tanítói a gyermekek után a gyűjtési eljárásban fentnevezett igazán áldásosan működő és fontos feladatot betöltő egyesületnek jóságos megértő lélekkel segítségére legyenek.

A segélyek, valamint esetleg levelek Pécsre Xavér-utca 10. sz. alá küldendők.

Datum Quinque-Ecclesiis, 20. Novembris 1919.

† Julius m. p.
episcopus.

*Hippm & arana Simomha Tesit mami ypank
segitur*

1919.

VIII.

3382

1919

In generali concessu Supremae Sacrae Congregationis Sancti Officii, De Participa-
habito feria IV., 2. iulii 1919, proposito dubio: „Utrum instructiones huius tione catholi-
eiusdem Supremae Sacrae Congregationis, latae die 16. septembris 1864, corum Socie-
circa participationem catholicorum cuidam societati Londini erectae ad pro- tatis „Ad pro-
curandam, ut aiebant, christianitatis unitatem, applicandae sint, et a fide- curandam
libus servandae etiam quoad eorundem participationem conventibus quibus- Christianita-
cumque, comitiisque publicis vel privatis ab acatholicis, indictis, qui finem tis unitatem.“
sibi praestituunt unionem procurandi omnium coetuum christianorum nomen
sibi vindicantium“. Emi ac Rmi Dni Cardinales in rebus fidei et morum
Inquisitores Generales respondendum mandarunt: „Affirmative, et iterum
evulgandas esse in ephemeride officiali Sanctae Sedis supra memoratas
litteras, una cum aliis ad quosdam Puseistas anglicos datis, die 8. novem-
bris 1865.“

SSmus D. N. D. Benedictus Div. Prov. Papa XV. sequenti feria V,
die 3 eiusdem mensis et anni, in solita audientia R. P. D. Adessori S. O.
impertita, relatam sibi Emorum Patrum resolutionem approbare et confir-
mare dignatus est. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

Datum Romae, ex aedibus S Officii, die 4. iulii 1919.

Aloisius Castellano, *Supremae S. C. S. Off. Notarius.*

3333

1919

R. P. D. Eduardus Joseph Hanna, Sancti Francisci in California Dubium circa
Archiepiscopus, nuper proposuit resolvendum sequens dubium, quod ita so- potestatem
nat: „An liceat Episcopis communicare presbyteris suae ditionis habitualiter adnectendi
potestatem benedicendi rosaria, etc., de qua in canone 349. §. n. l., cum indulgentias
applicatione indulgentiarum, observatis ritibus ab Ecclesia praescriptis. rosarii, coro-
nis precatio-
riis etc.

Sacra Poenitentiaria apostolica, re mature considerata, respondendum censuit: *Negative*.

Quam sententiam per infrascriptum Cardinalem Poenitentiarium Maiorem SSmo D. N. Benedicto Pp. XV. in Audientia huius die relatum Sanctitas Sua adprobare dignata est eamque publici iuris fieri mandavit.

Datum Romae, die 18. iulii 1919.

O. Card. Giorgi, *Poenit. Maior.* L. † S.-F. Borgongini Duca, *Secret.*

3384

1919

Obitus Eugenii Erdős.

Deus Optimus Maximus, qui animas candidas suo speciali distinguit amore, die 4. novembris a. c. iuvenem sacerdotem *Eugenium Erdős*, coöperatorem nuper adhuc Koppányszántó-ensem, gravi extenuatum morbo, sacris autem confortatum sacramentis in coelum evexit. Anno 1894. natus, anno vero 1917. sacro presbyteratus ordine initiatus est. Cooperator Koppányszántó-ensis effectus ibidem usque ad finem virium suorum remansit. Paucis ante obitum diebus stationem suam relinquere coactus optatam requiem in sinu Dei obtinuit. Ut autem anima dilecti fratris quo citius coeli fruatur gaudiis, velint omnes tria sacra statuta, precesque fervidas quamprimum pro eo offerre. Lux perpetua luceat ei!

3385

1919

Alexander Gadó pensionatur.

Alexander Gadó parochus Viljevo-ensis ob gravem infirmitatem, qua a medio iam anno pro magno nostro dolore incapax regendae parochiae suae evasit, secundis cleri dioecesani votis, accedente Capitulo Nostro Cathedrali inde a 1-o Januarii a. 1920. inter rudedonatos sacerdotes dioecesis susceptus est.

3386

1919

Fundatio Gabrielis Hanny.

Nulli labori, nullisque sacrificiis *Gabriel Hanny* praëlatus, canonicus Ecclesiae Cathedralis Nostrae per annos pepercit, ut fidelibus filialis ecclesiae Harkány in cura animarum pro posse succurrat. Ante decennium capellam publicam pro ipsis erigi curavit, paucis abhinc annis scholam catholicam pro iuventute educanda ibidem fundavit, quae ab anno optimo cum successu munere fungitur, nuper vero fine erigendae novae parochiae in eodem pago summam 40000 coronarum ea cum petitione Nobis offerebat, ut mentio dictorum omnium in publico plene supprimatur. Tale tamen ac tantum exemplum reticere, praesentibus praecipue in circumstan-

tiis, minus aequum foret. Quod igitur et Nostrum animum singulari implevit gaudio, ut corda omnium elevare possit, potentesque ad exemplum imitandum trahat, hisce publicamus sincere optando, ut Nestor dioecesis Nostrae, quae in mente et corde habuit, non tantum fieri sed et prospere quo citius conspiciere possit.

3387

1919

Pro parochiis *Koppányszántó*, patronatui Illmi D. Episcopi Westprimiensis, *Nagykónyi*, patronatui Exc. D. Nicolai e Principibus Esterházy, *Sumony*, patronatui Ven. Capituli Quinque-Ecclesiensis obnoxiiis, vigore praesentium usque 1-um Februarii a. 1920. concursum publicamus. Qui e sacerdotibus dioecesis Nostrae aliquo dictorum beneficiorum potiri desiderant, velint suos supplices libellos respectivo patrono inscribendos usque praefixum terminum Officio dioecesano exhibere.

Concursus
pro
parochiis.

3388

1919

Adalbertus Schmidt canonicus ad hon., vicearchidiaconus districtus Pécsvárad, parochus Hosszuhetény-ensis erga preces proprias, quavis laude dignas, ab omnibus muneribus relevatus atque in ordinem S. Francisci dimissus est.

Personalia.

Desiderius Radó parochus Berkesd-ensis nominatus est vicearchidiaconus districtus Pécsvárad-ensis.

Franciscus Reiner vicearchidiaconus districtus Mohács, parochus in Somberek erga preces proprias a munere inspectoris scholarum relevatus, in eiusque munus *Ludovicus Kiss* parochus Dunaszekcső-ensis suffectus est.

Arpadus Pelcz parochus Sumony-ensis in eadem qualitate translatus est in Hosszuhetény. *Alexander Gedeon* director internatus Juliani Quinque-Ecclesiensis et catecheta nominatus est administrator parochiae Sumony.

Josephus Léh cooperator Mágocs-ensis director intern. Juliani et catecheta Quinque-Ecclesiensis constitutus est.

Joannes Perhács subsidiarius Viljevo-ensis administrator interimalis eiusdem parochiae constitutus est.

Franciscus Németh coop. Kajdacs-ensis et *Ludovicus Bán* cooperator Zomba-ensis invicem translati sunt.

3389

1919

A Pius-internátus részére legutóbb a következők adakoztak: Csurda

Adományok

a Pius-inter-
nátusra. Béla szabadszentkirályi plebános 400 K. Romaisz Ferenc kanonok 2000 K.
Mosonyi Dénes dr. c. apát, kanonok a Pius internátussal kapcsolatban épi-
tendő Jézus-Szive templomára 2000 K.

Deus retribuatur!

3390

1919

A róm. kath.
Kis Katekiz-
mus rövidített
kiadása.

A pécsi hitoktatók értekezlete a nagy tankönyvhiányon óhajtván segíteni, elhatározta a Kis Katekizmus rövidített kiadását, melyhez a jóváhagyásomat megnyerte. Már forgalomban is van a Kis Katekizmus e rövidített kiadása, mely, míg egyrészt a nélkülözött tankönyvet pótolja, másrészt rövidegénél fogva nagyon alkalmas arra, hogy használatával elvégezhető legyen a tananyag olyan iskolákban is, melyekben a mostoha viszonyok miatt hosszabb szünet rövidíti meg a tanévet. Az iskolaigazgatók figyelmébe ajánlom e kisegítő tankönyvet, mely példányonként 1.80 koronáért beszerezhető a Dunántul könyvkereskedésben Pécsen.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 28. Decembris a. 1919.

† Julius m. p.
episcopus.

1920.

I.

350

1920

Dum bella fremerent, angelusque mortis in terra regnaret, mala cuncta nobis accidisse iure credidimus. Ferrum, morbos atque passiones cuiusque generis personis privatis, familiis atque universae societati non tam minitari, quam plurimos cruciatus ubique inferre in dies vidimus. Haec inter adiuncta quater nobis annus novus terrendo illuxit. Cum igitur bellum exspirasset, auroraque pacis nobis rutilare timide coepisset, optatam requiem, quae a nobis diu exulavit, aliaque bona pacis nobis propinquare merito finximus. Proh dolor! Post bellum immane obsidio, dictatura et cum istis nova bella regno nostro Mariano ita irruerunt, ut plurima, quae tempori acto adhuc supererant, dire conculcarent. „Expectavimus pacem... et ecce turbatio“¹ „Vocem terroris audivimus: formido et non est pax.“²

Vota Prae-
sulis.

Et ista ditio, dioecesis nempe Nostra in partes conscissa, undique vexata clades innumeras subire debuit. Nos autem praeter haec in bonis omnibus iacturas fecimus irreparabiles, quae usque nunc durant. Sed ideo aequi, animoque minime deiecti cum sancto Job quotidie et nunc inclamamus: „Dominus dedit, Dominus abstulit; sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum.“³ Quod tamen inter haec summo corda Nostra confixit dolore, erat longus ordo fidelium atque docentium, qui tristibus in anni adiunctis a recto tramite ita defecerunt, ut non pauci inter inimicos Ecclesiae matris palam decertarent. Quin imo aliqui etiam eorum, qui ipsum Dominum partem suae haereditatis sponte elegerunt, misere lapsi sunt, atque modo filiorum vere prodigorum e Sanctuario

¹Jer. 8. 15., 14. 19. ²Jer. 30. 5. ³Job. 1. 21.

temere digressi pretiosa sua, dona nempe Dei et nunc dilapidant. Infandum dolorem sola memoria istorum renovat!

Annus ergo praeteritus in lacrimis ortus in lacrimis pariter discessit.

Et quid novum fratres carissimi promittere hucusque cernimus? Ut ante procellam tetrae nubes coelum operiunt, ita in praesenti caligo, tenebrae, horroresque proximi futuri nos undique terrent. Forte nunquam regno Mariano, nobisque omnibus tristiores impendebant horae, quam nunc appropinquant. Innumeris cruciamur plagis. Ab extra et intus sauciati sumus. Vermes gentem nostram corrodere student. — Quid nobis proderit? Quis ex undis iactantibus navim nostram horrendae mergentem fortiter salvabit? Quis medelam vulneribus dulciter porriget?

Amicis orbat, inimicis autem misere traditi manum Dei potentem quaeramus. „Convertimini ad Me et salvi eritis“,¹ „Convertimini et agite poenitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, et non erit vobis in ruinam.“² Ut ergo ad extra fortes evadamus, induamur virtute ex alto. Restauremus omnia in Christo; genuinus enim spiritus Ipsi us unice nos redimere potest. Fratres Carissimi, vos prae primis taliter appello. „Vos estis sal terrae“,³ „Vos estis lux mundi.“⁴ A vobis igitur omne principium innovationis exoriri debet.

Ut autem hoc omnes perficiant, per viscera Jesu Christi hisce obsecramus. Eos quidem, qui anno elapso inter tot procellas, tentamina atque pericula nobis caritate fortiter coniuncti perseveraverunt, omnesque dolores atque cruciatus facile portando bona concredita semper conservaverunt, fide intrepida spirituque Christi et nunc roborari atque persistere, pro certo habemus. Eos autem, qui in densa caligine, malisque horridis anni praeteriti quoquo modo commoti, turbati vel labefactati sunt, bona voluntate, Deique gratia cooperantibus ad rectum tramitem redire speramus. Etsi vehementi igitur nos luctu fata superata atque restantia adusque conterunt, firma fiducia in Deo fundata futura quaerimus sperando fore, ut tenebrae in lucem, luctus in gaudium, lacrimae in exultationem certo convertantur, si nos Deo adhaerentes alacri animo omnia praestamus, quae munus per altum in salutem animarum a nobis exposcit. Ut autem hoc in decursu novi anni praestare possimus, vota vestra — fratres carissimi — in limine novi anni benigne oblata intimo ex corde rependentes coelestia auxilia eo fortiora vobis imploramus, quo maiora pericula et quo duriora certamina Nobis atque vobis instare videmus. „Gratia Domini Nostri Jesu Christi cum omnibus vobis. Amen.“⁵

¹Isai. 45. 22. ²Ezech. 18. ³Matth. 5. 13. ⁴Matth. 5. 14. ⁵Apoc. 22. 21.

351

1920

Nova facultate speciali a Sancta Sede ad triennium obtenta, vigore huius et Codicis Juris Canonici disciplinam ieiunii et abstinentiae in Dioecesi Nostra Quinque-Ecclesiensi per annum integrum 1920. observandam eodem modo constituimus, prout eadem in Litt. Circ. I. a. 1919. sub numero 308. stabilita est. Dispensationes et relaxationes igitur ibidem concessas eodem prorsus modo anno etiam praesenti vigere hisce declaramus. Animadvertendum tamen est praeter milites, defensores legum financialium et custodes publicae securitatis etiam custodes carcerum, illosque, qui servitio politicae sunt addicti, a lege ieiunii et abstinentiae per totum annum, excepta vigilia Nativitatis D. N. I. C. et feria VI. in Parasceve dispensatos esse. Cum autem paupertatem, indigentiam et miseriam deplorabili modo in dies crescere videamus, omnibus Sanctae Matris Ecclesiae benignitate per dispensationem quoquo modo fruentibus, vehementer commendamus, ut eandem fortiori virtutum exercitio, operibusque misericordiae et eleemosynis promereri studeant. Pro eleemosynis prae primis cistas S. Antonii pro pane pauperum, obulum Petri, ss. missiones, prelum catholicum, societatem altaris, aliaque huiusmodi commendamus.

Disciplina ieiunii et abstinentiae pro a. 1920.

Norma supra indicata Dominica Quinquagesimae fidelibus ex ambo-
ne praelegenda et interpretanda est.

352

1920

Eaedem, si non maiores angustiae atque difficultates, quae annis elapsis extensionem temporis praecepto paschali adimplendo praestituti indicarunt, hodiernis etiam diebus incumbunt. Vigore igitur facultatis a S. Sede Apostolica die 17. Decembris a. 1917. ad quinquennium Nobis elargitae, anno 1920. tempus praecepti paschalis adimplendi a Dominica prima Quadragesimae usque ad festum Sanctissimae Trinitatis inclusive constituimus. In iis autem locis, ubi — necessitati temporis urgenti atque desiderio Nostro iterato convenienter — *sacrae missiones*, exercitia spiritualia, instructiones catecheticae publicae, aliaque huiusmodi piae conciones pro populo fidei habentur, aut sacrorum curionum quoquo modo deerit copia, aliave suppetit rationabilis causa, adimplementum praecepti paschalis quo-
cunque anni tempore concedimus.

Adimple-
mentum
praecepti
paschalis.

353

1920

Immane bellum, adiunctaque dura ex eo enata coronas districtuales multis in locis quasi impossibiles reddiderunt. Ita factum est, ut in variis

De coronis
servandis.

dioecesis Nostrae districtibus per integrum lustrum praescriptus conventus sacerdotum non celebraretur. Cuique autem patet quemlibet sacerdotem tali fructum districtualium congregatione eo magis indigere, quo plures in ministerio quotidiano exsurgant difficultates, quarum solutio collatis consiliis facilius certe obtinetur. Quae autem ibidem dirimi haud possunt, pro opportuna directione habenda cum protocollis praescriptis Ordinariatui substernuntur.

Indigentiis temporum, statutisque Codicis Juris Canonici, necnon Synodi dioecesanæ obtemperando, vigore praesentium omnibus districtibus vicearchidiaconalibus mandamus, ut coronas binas — vernalem scilicet et autumnalem — omnibus difficultatibus superatis servare, in iisque praeter solitas quaestiones alias quoque, medendis malis communibus opportunas serio tractare, resultatumque succinctum in protocollis Mihi aperire minime cunctentur. Nullum autem a participatione, nisi gravissimae pro eodem subversentur causae, excusandum habere volumus.

354

1920

Theses
elaborandae.

Vigore Canonis 131. Codicis Juris Canonici, statutisque synodi dioecesanæ conformiter pro anno currenti sequentes venerabili clero dioecetano theses elucubrandas proponimus:

Ad tempus coronae vernalis e iure canonico:

A vegyes vallás akadályai az új jog szerint.

Ad tempus coronae autumnalis e pastoralibus:

A kommunisták gyóntatása.

355

1920

Nominatio
provicarii
eppalis.

Etsi in praesenti nihil adhuc determinati habeatur, facile tamen accidere potest, ut proximo tempore pars dioecesis Nostrae meridionalis nova linea a Nobis secludatur. Pro hoc casu, ne obstaculum physicum in tractandis negotiis ecclesiasticis insuperabiles producat difficultates, vigore praesentium ad tempus huius separationis pro parte nefors seiungenda *Carolus Erdélyi* vicearchidiaconum et parochum in Donji-Miholjac provicarium episcopalem Nostrum nominamus, eidemque facultates omnes, quas in Litt. Circ. III. anni 1919. sub Nro 1317. Francisco Fent dñi provicario Nostro contulimus, pariter concedimus.

Cum autem de hac re universos, ad quos spectat, certiores reddimus, simul iniungimus, ut ipsum tamquam Vicarium Nostrum recognoscant, ipsique in illis, quae ad executionem sui muneris pertinent, obediant. Facultas tamen extraordinaria ad tollenda impedimenta matrimonialia a. 1919. Litt. Circ. I. sub Nro 303. concessa in adiunctis ibidem descriptis ulterius quoque valet.

356

1920

Fideles filialis ecclesiae *Torjancz* ob nimiam communicationis difficultatem cum matre Berémend, desiderioque ducti pastorem animarum suarum in propria communitate habendi, omnia, quae ad curatiam separatam requiruntur, iuxta praescripta Nostra partim praestiterunt, partim vero decisionibus rite firmatis tamquam onus suo tempore adimplendum in se susceperunt. Decreto igitur nuper edito filialem *Torjancz* assentiente parochi Berémend-ensi, cum accessu Capituli Nostri Cathedralis a matre Berémend seiunximus, idibemque inde a 1. Januarii a 1920. curatiam novam ereximus. Precibus item fidelium et propriis deferendo *Franciscum Navraics* cooperatorem Berémend-ensem, curatum in *Torjancz* constituimus. Faxit Deus, ut conamina fidelium et novi pastoris coelesti irrigante gratia fructus salutes, uberesque in dies afferant.

Erectio novae curatiae
Torjancz.

357

1920

Immoderata caritas in dies augescens, quae omnibus insolitas parare pergit curas, pensionatos imprimis angustat. Salarium enim anno elapso elevatum indigentis hodiernis sufficere nequaquam potest. Praeter adiuncta cuicunque nota idem Nobis dolorosae aliquorum querelae rudonatorum plene verificant. Magna igitur inopia laborantibus succurrere studendo decrevimus fundum quemdam separatim quo citius pro ipsis conflandi, e quo pensionati — durante hac subversione enormi — subsidia specialia percipere queant. Praesentibus igitur provoco venerabilem clerum, ut — praeter solitas contributiones — quilibet *pro posse* ad fundum hunc augendum concurrat. Oblationes singulorum vicearchidiaconi districtualibus consignandae, ab illis vero officio dioecetano exhibendae erunt. Spero autem fore, ut omnes fratribus egentibus dona sua libenter offerant. Ego ipse 10000 coronarum hac vice offero. Ii autem beneficiati, in quorum vicinitate pensionati morantur, naturalibus donis ipsis succurrere nitantur. „Beati misericordes.“

Auxilium pensionatorum.

358

1920

Tragica sorte *Petrus Mixich* sacerdos dioecesis Nostrae, curatus militaris activus, secundo iam vertente anno ante lares patrios obiit. Infelici bello terminato e fronte rediens domum reverti cupiebat. Morbo tamen hispanico repente correptus, lectoque affixus tertia die in Kőcsé exspiravit 20. Decembris 1918, anno aetatis suae 35, sacerdotii vero 10-o. Notitiam obitus eiusdem ob infaustas communicationis difficultates nunc tantum accepimus.

Mors Petri
Mixich.

Animam defuncti confratris praeter sacra praescripta fervidis precibus Deo commendemus, ut eam post huius vitae dura certamina aeterna requie in sinu suo potiri concedat. Requiescat in pace !

359

1920

Prima
tonsura.

Ex alumnis Seminarii Nostri majoris Quinque-Ecclesiensis theologos Petrum Gábor, Georgium Nagy III. anni, Franciscum Amrein, Franciscum Hum, Eduardum Petrovich, Andream Schäffer, Joannem Wagner II. anni, Julium Erdélyi, Josephum Fűrész, Ladislaum Gyenei, Franciscum Mayer, Josephum Siegl, Michaellem Sümegi I. anni die 5. Januarii anni currentis in Capella Nostra residentiali Quinque-Ecclesiensi prima tonsura initiavimus.

360

1920

Subsidia pro
sacerdotibus

Subsidia 500—500 coronarum, quae Dionysius Mosonyi dr., t. abbas, canonicus, director Cancellariae Nostrae sacerdotibus aegrotis pensionatis deposuit, Julio Tóth et Josepho Kovács adiudicavi. Dictae summae erga apochas ad Cancellariam Meam mittendas levare possunt.

E censibus foundationis Josephi Szeredy, praelati-canonici olim Quinque-Ecclesiensis, duo subsidia 250—250 cor. pro sacerdotibus dioecesanis egentibus vel aegrotis Stephano Nagy, vicario Abaliget-ensi et Henrico Stommen, cooperatori in Somberek assignata sunt.

Census vero foundationis Francisci Troll, praepositi quondam maioris Capituli Cathedralis Quinque-Ecclesiensis ad succolandos sacerdotes egenos atque aegrotos, per 200—200 coronas sequentes dioecesis Nostrae sacerdotes percipient:

Julius Fetter, Vitus Bišćan, Josephus Józics, Rudolphus Kiss, Franciscus Paulay, Christophorus Péhm, Adalbertus Bundalla, Stephanus Krisztánics, Simon Nyári, Joannes Palócz, Aloysius Schmeller, Desiderius Szabó, Franciscus Bálind, Franciscus Márovics.

Apochae de 250 vel 200 coronis rite tymbrandae ad Officium Fund. Dioec. Generale sunt mittendae, unde subsidia respectiva supra enumeratis consignabuntur.

361

1920

Sumptus
directorii.

Multi adhuc sacerdotum dioecesis inveniuntur, qui sumptus directorii neque hac, neque ultima vice Officio dioecesano submiserunt. Restantes

igitur provoco, ut obligationi huic sine mora — occasione proxima arreptā — satisfaciant, secus enim pretia statuta e censibus fundationum ipsis assignatis detrahare cogor.

362

1920

Stephanus Komócsy cap. S. S. ad hon., director Emericani et P. Personalia.
Antonius Unghváry prov. subst. O. S. Fr., administrator parochiae Quinque-Ecclesiensis ad S. Franciscum nominati sunt iudices Tribunalis dioecesiani. Idem P. Antonius Unghváry et *Joannes Rumsauer* vicerector Seminarii Nostri facti sunt visitatores scholarum elementarium status Quinque-Ecclesiensium quoad catechesim.

Antonius Milfajt administrator interimalis parochiae Brodjanci obtenta praesentatione patronali nominatus et investitus est parochus ibidem.

363

1920

A háborús viszonyok felette megnehezítették az Emericanum fenntartását. A piac folytonos drágulása egyrészt minden előbbinél nehezebbé tette az ellátást, másrészt a póstai forgalom szünetelése s a demarkációs vonal nagyon megcsappantották a ft. papság részéről az előző években megígért járulékok befizetését. A gazdasági egyensúlyt csakis azáltal lehetett fenntartani, hogy egyes jötevők fokozottan siettek adományokkal az intézet segélyezésére. Ugyanekkor az intézeti ellátás lehető egyszerűsítése mellett kénytelen voltam az eltartási díj emelését is engedélyezni.

Az intézet fenntartásához Magam 5600 koronával járultam. Más jótékony adományozók élén különös hálával kell kiemelnem *Garai Dezső* posta- és távirda-főtanácsos és *Sándor Károly* vállalkozó urakat, kik 970 koronás, illetve havi 200 koronás járulékaikkal egy-egy szegénysorsú növendékünk ellátását tették lehetővé. *Wajdits Gyula* praetatus-kanonok úr 10.000 koronás alapítványán kívül újabban két bejáró növendék eltartását vállalta évi 1766 koronás adományával, dr. Szilvek Lajos és Romaisz Ferenc kanonok urak 441—441 K-val együttesen tették lehetővé egy bentlakó növendék eltartását, dr. Mosonyi Dénes kanonok úr pedig 3200 koronás adományával járult az intézet fenntartásához. Összesen: 14.418 K.

Az intézet igazgatóságához beérkezett többi 1919. évi adományt a beérkezés időrendjében a következőkben nyugtatom. *Évi adományok*: Fájth Jenő 50, Nyári Simon 10, Reisz Antal 50, Masson Lipót 20, Koller Gáspárné 50, Schultz Gábor 20.04, Reisch János 25, Pécsi Takarékpénztár 200, donji-miholjáci esperesi kerület 100, Magyar Miklós 100,

Reisz Antal 50, dr. Gere Gábor 50, Zádor Alajos 100, Buzsáky Imre 200, donji-miholjáci esperes-kerület másodszor 100, Plank Kamill 200, valpovói esperes-kerület 25, Riedlinger Dezső 100, Komócsy István 100, Kiss Lajos 50, Horváth Béla 100, Koch Ede 100, Takács Mihály 21, Horváth Mihály 50, Klein Tivadar 100, siklósi esperes-kerület 56, Perényi Pál 6, Zsivkó Mihály 50, Moyzis Imre 50, pécsváradi esperes-kerület 329, dr. Heckenberger Konrád 50 K. Összesen: 2522 K 04 f. *Egyszersmindenkorra szóló adományok:* Glück István 15, Gartner Elek 10, Mihálovics Andor 10, Pilch Andor 30, N. N. 50, dr. Mérő József 100, Hanny Gábor 1000, Kuhl József 50, dr. Jakab Béla 200, Keresztény János 50, Csurda Béla 100, N. N. 10, Schmidt Vilmosné 55, Pécsbaranyai Központi Takarékpénztár 100, Pécssegyházmegyei Takarékpénztár 500, Bödy Károly 30, Tóth Lajos 100, Esker J. 200, Ujváry Géza 200, Gaál Sándor 100, Sebő Pál 400, Beck Lajos 500, N. N. pleb. 100, Ábrahám Gyula 100, Keresztény János 189 K 37 f, Hummel Ede 200, Papp István és N. N. 50 K. Összesen 4479 K 37 f. — A bejáró növendékek részére évi adományokat fizettek: dr. Igaz Béla 300, dr. Késmárky István 300, Riedlinger Dezső 200, Wajdits Gyula 200, dr. Mosonyi Dénes 370 K, mágocsi esp.-kerület 80, bonyhádi esp.-ker. 56, dombóvári esp.-ker. 60, völgysegi esp.-ker. 160, Cseh Ervinné a Dunántúl útján 300 K. Összesen: 2026 K.

Midőn az itt felsorolt kegyes adományokért egyenkint és összesen hálás köszönetet mondanék, jóleső örömmel állapíthatom meg, hogy az intézet kitartóan törekszik eléje tűzött célja felé, hogy alkalmas kiválasztás által képességeiben erős, érzésben keresztény, kezdeményezésre alkalmas utánpótlást neveljen hazánk intelligenciájának.

364

1920

Plebánosok
utalványozási
joga.

A mai rendkívüli viszonyokra és a minden téren mutatkozó drágaságra való tekintettel további intézkedésig, 1149/1918. számú körlevéli rendeletem kiegészítéseken, felhatalmazom a plebániák vezetőit, hogy templomaik és kápolnáik szükségleteire ugyanezek pénztáraiból egyenkint 200 koronáig terjedő kiadásokat eszközölhessenek. A kerületi esperes írásbeli engedélye a 200 koronától 400 koronáig emelkedő kiadásokhoz szükséges.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 15. Januarii a. 1920.

† Julius m. p.
episcopus.

Dunántul (Wessely és Horváth) R. T., Pécs.

1920.

II.

400

1920

Tisztelendő Testvéreim és kedves Hiveim!

Az elmulás tengerébe visszahulló évek olyanok, mint a halálba bucsúzó édes anyák. Szeretetük emlékét hagyják a gyermekeiknek, az utókor-nak. Némely év gazdag emléket hagy, más évek, mint szegény özvegyek, szegényebb emléket hagynak. De vannak koldus évek is, amelyek emlékül fájdalmat, könnyet, romot hagynak csupán. Ilyen koldus év volt az elmúlt év, amely új értékeket nem adott, de elvette mindenünket, amink volt. Az elmúlt évben háboru volt még és a háboru romokba döntött falvakat, letarolt erdőket, letaposott buzatáblákat, az országuton és a határárkokban heverő holttesteket jelent, a könnyek és a vérnek tengerét jelenti. Ó mennyi érték veszett el az elmúlt évben is! Hány mag maradt magtalan, mert nem volt kéz, amely elvesse, hány barázda maradt feltöretlen, mert nem volt eke, amely felszántsa, hány emberbimbó konyult le halálos dermedtséggel, hány családi fészket bolygatott meg ez az év és hány templomot lőtt össze! Sok és fájdalmas halálhíreket hozott ez az elmúlt esztendő. Mikor egy gyermek drága testét roncsolta szét a háboru, akkor nemcsak az édes anyának szive sajgott föl a fájdalomra . . nekünk is fájt ez a fájdalom, mert a testvérünk vérzett el; mikor egy kedves családi otthont dult szét a háboru, akkor nemcsak a fészkevesztett kis család zokogott föl . . nekünk is fájt ez a fájdalom, mert vér a mi vérünkből lett hontalanná; mikor egy-egy templomot rombolt szét a kartács és az ágyú, hány szívnek és hány családnak fájdalma volt ez a rombolás! A miénk volt, amit szétromboltak, mindannyian azt mondhattuk a templomnak egy kövéről, hogy ez az enyém.

Mikor ma, kedves keresztény hiveim, az elmúlt évnek pusztításait és támadásait mégegyszer a lelkek elé állítom, nem azért teszem, hogy vá-

doljak és hogy sebet üssek, hanem azért, hogy gyógyuljunk. Azt akarom, hogy ismerjétek meg ezt a támadást, amely most nyíltan, máskor titkon és lappangva ütötte a sebeket és amely meg akart fosztani a kereszténységünkötől; azt akarom, hogy a vérző sebek láttára atyáitok hite éledjen újra a lelketekben, hogy ez a hit elsöpörjön mindent, ami eddig templomainkat rombadöntéssel és keresztény értékeinket elpusztítással fenyegette.

* * *

I. Az evangélium feljegyezte az Úr Jézusnak egy igen keserű mondatát: „A sötétség fiai a maguk nemében okosabbak, mint a világosság gyermekei.”¹ A világosság gyermekei az Úr Jézus tanítványai, a sötétség fiai pedig a kereszténység ellenségei. A kereszténységnek kétezer éves történelme szomorú tényekkel bizonyítja az Úr Jézus e mondatának igazát. Mi keresztények a szívünk és tekintetünk nyíltságával állottunk mindig a világ elé, terveink és reményeink mint nyitott könyv feküdtek ellenségeink asztalán. Nem volt titkunk és azt hittük, hogy másoknak sincsenek titkaik és titkos útjaik. De hányszor — fájdalom — de hányszor csalódtunk keserűen! Ellenfeleink jelszavakat állították jelszavainkkal szemben, de szavaikban más élt, mint amit az ajkukon hordtak. Ha lett volna bátorságuk a kereszténységünket a templomainkban megtámadni, ha lett volna bátorságuk kimondani a szívükben rejlő pokoli tervet, hogy az emberiséget a hitétől megfosszák, akkor mi, a keresztények milliói visszariadunk, akkor mi belépük fojtjuk a szót. Nem, ezzel a jelszóval nem lehetett volna keresztény tömegeket szervezni. Ha olyan volna is a lélek, mint a mocsár vize, fővénnel és iszappal tele, azért egy napsugár átszürenkeznék piszkos vizén; ha mélyen bukott volna is a lélek, annyi nemességet mindig megőriz, hogy másoknak eszményét és hitét meg ne rabolja.

Ellenfeleink jól tudták, hogy ilyen nyíltsággal céljukat nem fogják elérni. Okosabbak voltak a maguk nemében, mint a világosság gyermekei. Jelszó kellett céljuk elérésére, amely félig jót mondjon, de egészen rosszat jelentsen. Fátyol kellett, amelynek egyik oldalán a szem még az oltár és a templom elmosódott vonalait lássa, de amelynek másik oldalán kereszténységünk romjain már az ő világuk képe bontakozzék. Az ő világuk, amelyben a házak törpe világa fölé nem emelkedik templomtornyaink égremutató ujjja, az ő világuk, amelyben nincsen oltár és nincsen szentség, az ő világuk, amelyben az oltáron nincsen kereszt és az oltár előtt nincsen áldozatot bemutató pap.

Ez volt ellenfeleink célja. De nézzétek, k. h. milyen ártatlannak látszó az út, amely e célhoz vezet. A vallás magánügy - mondták.

¹ Luk. 16. 8.

A lélek nem a templomon és az oltáron át jut el Istenéhez, hanem eljut hozzá, mint a gondolat, amely az idő és a tér korlátain túl fogamzik meg a lélekben, eljut hozzá, mint a szív rejtett érzelme elszáll hegyeken és országokon át a távoli édes anya emlékéhez. A léleknek ez a közvetlen felszárnyalása az Istenhez — igaz, hit és vallás. Ebben nem tévednek. Ez a fátyolnak az az oldala, amelyen az oltárnak és a templomnak elmosódott képét még látni. De a fátyolnak másik oldala is van és ott keresztény szívünk elé megdöbbenő képek tárulnak. Ha ez a vallás — így folytatják a kereszténység ellenségei — akkor a társadalomnak és a községnek és az államnak nincsen köze a valláshoz. Levonják ezt a következtetést, pedig az állam mi vagyunk, a keresztények milliói. Ha ez a vallás — így folytatják — akkor a hitoktatásnak nincsen helye az iskolában. Az Isten szolgájának az iskola küszöbét nem szabad átlépnie. Levonják ezt a következtetést, pedig az iskolákat mi, a keresztények milliói építettük. Ha ez a vallás, akkor a nyilvános életből minden vallási vonatkozásnak el kell tűnnie. A törvényszék és az iskola faláról le kell tépni a keresztet. Levonják ezt a következtetést, pedig a törvényszék termébe és az iskolába mi, keresztények milliói vittük a keresztet, két ezer évnek munkájával és áldozatával.

A vallás magánügy. Ez az elv nekik még többet is mond. Mit is ér minden törekvésük, ha keresztény társadalmunkból a hitet és az áldozatkészséget nem sikerül kiölniök? A vallás nem tűnne el a nyilvános életből. Ahol az állam elvette iskoláinkat, ott a keresztény társadalom áldozatkészsége újakat emelt, mert gyermekeit pogányok és istentelenek kezére nem bizza. Ahol az állam megtagadta hozzájárulását az egyház szolgáinak fenntartásához, ott a keresztény társadalom a falat kenyerét is megosztotta a papjával. Kétezer éven át megosztotta e falatot mindenütt és mindenkor.

Hogy céljukat elérjék, ezt az áldozatkészséget kellett kiölniök a lelkekből. Az elmúlt évben tanui voltunk ennek a léleköldöklésnek. Lelketlen ügynökök elárasztották az országot, behatoltak iskoláinkba és megingatták — sajnos — sok helyütt a nép vezéreit: tanítóinkat. Megingatták, hogy megtagadják az engedelmisséget az egyháznak, amelynek apostolai voltak. Behatoltak hozzátok, k. h., a családokat szentélyébe és tőletek csak egyet kívántak: azt, hogy tagadjatok meg minden anyagi segítséget az egyháznak. Tagadjátok meg azt a falat kenyeret is, amelyet eddig az egyház szolgáinak adtatok. „A sötétség fiai okosabbak a maguk nemében, mint a világosság gyermekei“. Tudták, hogy ez lesz a kereszténységnek szánt kegyelemdőfés. Amely napon ti, a keresztény hívők milliói megtagadnátok az egyháznak nyújtott anyagi eszközöket, az na-

pon még nem tűnne el a kereszténység. Ez a tény még nem döntené romokba a templomainkat, és nem ütné ki az egyház szolgáinak kezéből a keresztet. De attól a naptól fogva új templomok nem épülnének és új apostolok nem születnének a lelkek szolgálatára. Azon a napon kiürülnének az apostolokat nevelő intézeteink. Volna-e édes anya, aki gyermeket szülne az egyháznak, hogy apostolt és papot neveljen belőle? Volnának - e erejök delelőjén álló lelkek, akikben az isteni kegyelem ezt az apostoli hivatást életre hívhatná? Volna talán egy és kettő... De mi ez, mikor annyi a vétés és az aratásra megéreft kalász?

Ó valóban, nem az anyagiak csábitják fiatal leventéinket az oltárhoz. Magasabb eszmék fénye hull a lelkükbe, mikor kiszakadnak a világból, hogy a lelkeknek éljenek. De érzik ők és érzitek ti is mind, akiknek szívéből nem halt még ki a méltányosság utolsó szikrája, hogy „a munkás méltó az ő bérére.”¹ Érzik ők és érzitek ti az apostol szavainak igazságát: Aki az oltárnak szolgál, az oltárról éljen.²

Ne gondoljátok, k. h., hogy az egyház ellenségei személyes boszura lázítottak titeket. Ha megtagadtátok volna az egyháznak tartozó anyagi eszközök szolgáltatását, akkor nem lekipásztorotokat érte volna a kegyelemdőfés, hanem az egyházat és a kereszténységet. Nektek még van templomotok, míg a faláról le nem hull a vakolat; unokáitok már a romok között siratnák az oltárt és a szentélyt. A ti frigyetekre még az egyház szolgálja hívja le az Isten áldását, unokáitok frigye már a pogányok leányvásárlása volna és az ő magzatukban megújuló élet a régi bűnnek öröklött-átadása lenne. A ti gyermekeiteket még volna, aki megtanítsa az Isten törvényeire és szeretetére, de ha ez az ajak meg-némul, ki venné át tőle a tanítás jogát és hatalmát? Titeket utolsó utatokra még a megszentelt harangok bánatos gyászéneke kísér, a ti sirotokra még az Úr Jézus papja tüzi a keresztet, de ha ez az utolsó pap is beleöregszik és belehull a sirba: ki lesz, aki azoknak sirját kereszttel jelöli meg, akik még utánunk lesznek eljövendők? Lett volna vallás és kereszténység, míg romokba dőlnek a templomaink, míg kihull az utolsó pap kezéből a kereszt. Másokat nevelni nem lett volna módunk, más templomot emelni nem lett volna eszközünk.

Ez volt az egyház ellenségeinek célja. De céljukat nem érték el. Ti k. h. megértettétek, hogy itt a kereszténység életéről és haláláról van szó. Öröm volt a fájdalomban, mosoly a könnyben az a hitvallás, amely végigreszketett millió keresztény szíven, amikor odatérdeltetek templomaink elé, hogy a rombolást lihegő csöcselék csak a testeteken át ronthasson az Isten házaiba. A végveszély utolsó percében megértettétek, hogy kereszténységünköt

¹ Luk. 10. 7, ² Kor. 9. 13.

akarnak minket megfosztani. Ők lefokozták és megcsufolták a papi méltóságot és ti, a nép ezrei, papokká és apostolokká lettetek. Ez diszetek és büszkeségetek lesz a jövő századokon át. Ők meg akarták verni a pásztort, hogy elszéledjen a nyáj, de ti azt a köteléket, amely a népet és a papot eggyé forrasztotta, még szorosabbra fontátok, mert éreztétek, hogy ebben az egységben él és hal a kereszténységünk.

Élni fog a kereszténységünk, ha ez az összekötő kapocs mindig olyan áttörhetetlen marad, mint volt azokban a napokban. Ha ti szeretitek a papjaitokat, mint az Ur Jézus apostolait és helyetteseit.

II. Az elmúlt évben háboru volt még. Háboru volt nemcsak a frontokon, hanem itthon is és nem tudni, melyik volt szörnyűbb és végzetesebb csapásokat osztó a nemzetre. A frontokon atyáinkat és testvéreinket ölte a háboru, itthon megölte a gyermekeink lelkét. Kimondhatatlan ennek a gyermeklelket ölő halálnak aratása. Mintha gyermekeink lelkében valami nagy elválkozás, elhajlás és elferdülés történt volna. Szegény kicsinyeink nem tehettek róla, mások ferdítették el a lelküket.

Mennyi gonddal és mennyi szeretettel nevelte az egyház eddig a gyermekeinket! Alig gügyögtek az iskola elsőosztályosai, az egyház már melléjük állott, hogy megtanítsa őket az Isten parancsolataira. Imádd az Istent, szeresd a szülő anyádat, légy tiszta és lilomos lelkű, légy becsületes és igazatmondó és egyenes lelkű, légy a más jószágát tisztelő... Napnap után hangzottak el ezek a parancsolatok, hogy mint az édes anyatej felszívódjanak a vérükbe.

Ha voltak tiszta lelkeink, hazájukat és Istenüket szerető lelkek, ha voltak gondos szülők és engedelmes gyermekeink, ha voltak tiszta jegyesi ágyak és szent frigyből tisztán született gyermekeink, ha volt a társadalomban törvénytisztelet és felebaráti szeretet, ha volt a magán és a nyilvános életünkben kereszténységünk, azt iskoláinknak, keresztény iskoláinknak kell köszönnünk.

„A sötétség fiai okosabbak a maguk nemében, mint a világosság gyermekei.“ Ellenségeink érezték, hogy a kereszténység ereje az iskolájában van. Hogy mindaddig, míg iskoláink vannak, a kereszténység nem fog eltűnni a nyilvánosság teréről. Mi nem szerettük annyira iskoláinkat, mint a mennyire ők gyűlölték, mi nem védtük azokat annyira, mint ahogyan ők támadták. Nem arra gondolok most, hogy némely helyen annyira sülyedtek, hogy legszentebb szimbolumunkat, a keresztet, tiszteletlen és szentségtörő kézzel leszakították az iskola faláról, hanem arra, hogy érthetetlen vaksággal még az Isten tiz parancsolatát, az ember lelkébe vésett ez isten

gondolatokat is megtagadták és azoknak ellenkezőjét tanították. Arra gondolok, hogy nevelőink azt tanították és hirdették, hogy Isten nélkül is lehet gyermeket nevelni, hogy a szülőnek tekintélye a régi társadalomnak csökevényes maradványa és erkölcstelen dolog.

Az elmúlt évnek iskolája ledöntötte a tekintélyt, az Istennek és a szülőnek tekintélyét. Ó ne csodálkozzatok azon, hogy olyan nehéz ma gyermeket nevelni. Ha gyermekeink azt látják, hogy a társadalmi életben nincsen tekintély, amely előtt meg kell hajolnunk, akkor nem fognak meghajolni a szülői tekintély előtt sem. Ha észreveszik azt, hogy a tekintély mögött nem áll az Isten tekintélye, mert az istenhit kiveszett a szülőnek szívéből, akkor ne keressétek, hogy miért rendült meg a saját tekintélyetek.

Keresztény iskoláink szelleme ellen irányult ez a másik nagy támadás. Ellenfeleink jól tudták, hogy akié az iskola azé a jövő; hogy új eszméiknek a nyilvános életben csak akkor tudnak érvényt szerezni, ha a tagadás szelleme megveti lábát az iskolában is. Ha másképen nem értenők meg keresztény iskoláink fontosságát, értsük meg abból a támadásból, amelynek célpontja az iskola. Ha nem akarjuk megtagadni keresztény voltunkat, ha nem akarjuk, hogy nyilvános életünkben eltűnjék a keresztény hit és a keresztény erkölcs, ha nem visz rá a lelkünk, hogy a keresztény multat haló porában meggyalázzuk, akkor az édes anya féltékenységevel őrizzük és óvjuk kereszténységünknek e legszebb gyermekét: az iskolát. Akkor követeljük meg, hogy az iskolában keresztény szellem legyen a lélek. Az iskola nem a tanítóé és nem az államé, hanem a mienk, keresztény szülőké. Akkor vigyázzunk rá, hogy meg ne történhessék mégegyszer, ami megtörtént a multban: hogy mi otthon az Isten nevének szeretetét oltjuk gyermekeink lelkébe, az iskola pedig gyűlöletet szít a haza és a társadalom és az Isten ellen.

III. Az iskola, k. h., azért olyan fontos tényezője keresztény életünknek, mert hivatása a jövő nemzedéket nevelni. A nemzet élete mindenkor a neveléstől függött. Bizonyos értelemben azonban mi felnőttek is iskolába járunk még s amint gyermekeinknek vannak tanítóik, úgy nekünk is vannak vezetőink és nevelőink. A társadalom közvéleményének és lelkületének tanítója és nevelője ma a sajtó. Ennek az ézerszavu tanítómesternek lábához ülünk le naponként, ennek az ajkáról várjuk a szót és az ő emlőiből szívjuk az életet vagy a halált. Életet ad és életet tart fenn, lelket lehel a megzsibbadt tagokba, megnyugtat vagy lángbaborít egész országokat.

Ó, vajha megértenők, vajha megértené minden keresztény ember

ennek a szentségnek és modern apostolnak hatalmát! De ha lelkemben végigmérem a sajtónak arányait és megszámlálom az ólomkatonák seregét, akkor az Ur Jézusnak keserű panasza tolul az ajkamra: „A sötétség fiai okosabbak a maguk nemében, mint a világosság gyermekei.“

Legyenek templomaitok és szószékeitek — hallom ott tulról — hirdessétek az igét hétnaponként egyszer. Nekünk is vannak templomaink és szószékeink, ahol az igét hirdetjük. Nem egyszer egy héten, hanem mindennap, nem háromszáz léleknek, hanem háromszáz ezernek. Az a szó a szószéken elhangzik, a mi beszédünk, mint köbevésett szó megmarad. Ha lapjainkat rongyokra tépíték is, azok a rongyok elszállnak a szélben és viharban az alföldek és a puszták kunyhójáig és mikor a ti szavatok régen a múlté és a feledése, akkor meggörbült háttal hajol magános kamrájában valaki a mi ujságrongyaink fölé, hogy hallgatónk és hívőnk legyen, hogy eszméink és céljaink osztályrészesévé és harcosává legyen.

Nagyon igazak, k. h., keserűen igazak ezek a szavak. Nem a kérkedőknek szavai ezek, hanem azoké, akik ismerik az életet és a sajtó hatalmát. Hogy rongy lett a lelkünk, azt nem az ágyuk tették és a háboru. hanem a sajtó: hogy keresztény országunkban kereszténytelen eszmék ülhettek orgiájukat, azt nem a tudomány tette, hanem a sajtó; hogy meg-ingott ezer lélekben az istenhit, azt nem nagyeszű istentagadók tették, hanem a sajtó; hogy ifjuságunk az erkölcsi fertők lidércfénye után kapkod és futkos, azt nem a félvilágiak tették, hanem a sajtó; hogy társadalmi életünk pántjai sikoltva hasadtak szét, azt nem a forradalmárok tették, hanem a sajtó. A sajtó mindenható, a sajtó rombol vagy alkot, életet ad vagy halált osztogat.

Ha mi ez istenítéletidőből más tanulságot nem vontunk volna le, mint a sajtó hatalmának megismerését, akkor eleget tanultunk. Ha felégett tanyáink romjai és üszkei között más értéket nem találnánk már, ami még megmenthető volna, mint az ellenséges kartácsok hüvelyeit és ha ezek láttára fölébredne a lelkünkben a vágy, hogy nekünk is legyenek ilyen fegyvereink, akkor én nem a multat siratom, hanem a keresztény szebb jövőnek derengését látom és üdvözlöm. Azt a szebb jövőt, melyben minden keresztény ember keresztény lapot olvas, amelyben más irányú lapot nem tűr meg házában és asztalán; amelyben nemcsak olvassa keresztény lapjainkat, hanem azoknak fentartásához, ha viszonyai megengedik, egy fillérrel hozzá is járul. Legyenek ezek a lapok ne a bankáraink aranybányái és hátvédjei, hanem keresztény gondolataink tolmácsai és evangéliumos lapjai.

Az elmúlt évbe visszavezető út romokkal szegélyezett. Az út mellett drága

családi fészkek romjai, templomok csonka tornyai merednek panaszos, sirató szemmel az égnek. Az út tájéka pedig olyan, mint a csatatér: testvértettek és testvérlelkek hullája fölött kering az enyészet és az emlékezés. Ó, ha még egyszer élet ömölne a megdermedt tagokba, ha még egyszer lélek járná át a holtak tetemeit. Az volna az élet és a föltámadás! Olyan ez az elmúlt év, mint az a pusztaság, amelybe az Ur Ezekiel prófétát vezette. A száraz csontokkal borított mezőn körülhordotta őt az Ur lelke és így szólt hozzá: „Emberfia! véled-e, hogy élni fognak ezek a csontok?” És mondá Ezekiel: Uram! Istenem, Te tudod. És mondá az Ur: Jövedölj a lélekhez, jövedölj emberfia és mondd a léleknek, ezeket mondja az Ur: A négy szél felől jöjj elő lélek és lehelj ezen megöltekre és ébredjenek fel. És Ezekiel próféta jövedölt, amint megparancsolta az Ur és beléjük szálla a lélek és felébrednének és lábukra állának felette igen nagy seregek.¹

Nemcsak a pusztaság volt olyan, mint Ezekiel prófétáé, hanem a lélek is olyan volt, mint Ezekiel prófétának a lelke. Az Ur lelke az, amely leszállott a megdermedt tagokba és életrehívta a halottakat; mert ami ma történt a lelkekben az életrehívás és föltámadás. Emberfia véled-e, hogy élni fognak ezek a csontok? Véljük-e, hittük-e, hogy azok a lelkek, akik az elmúlt év viharában szárnyszegetten vergődtek, véljük-e, hogy ezek életrekelnek még egyszer és szárnyalni fognak a kereszténység magaslatáig? Uram Istenem, te tudod. Te tudod, hogy tisztít a vihar és megrostálja a szél a polyvás buzát. Te megrostáltál minket. Néhány tagunk leszakadt és a sötétség fiainál és a gyűlölet táborában keresett testvérszivünk helyett testvért; sajnáljuk, akik szeretetünket gyűlölettel viszonzózzák, de azért jó, hogy leszakadtak. Akik megmaradtunk, keresztények akarunk maradni, keresztény őseink méltó unokái; akik maradtunk, védeni akarjuk keresztény multunk értékeit és intézményeit; akik maradtunk, keresztények akarunk maradni a jövő századokon át. Nem voltunk soha annyira keresztények, mint ma, nem voltunk soha annyian keresztények, mint ma. Necsak számban legyünk sokan és erősek, hanem lélekben és hitben és áldozatos szeretetben, akkor ez az év és a jövő évek egy új kornak lesznek hajnala, amely keresztény lesz templomában, iskolájában, sajtójában és nyilvános életében. Amen.

* * *

Jelen böjti körlevelet tisztelendő lelkészeim sziveskedjenek nagyböjti első vasárnapján hűveiknek a szószékről felolvasni s őket a benne foglaltak megszívlelésére külön is felhívni.

Kelt Pécsen, 1920 január 25.

† Gyula s. k.
püspök.

¹ Ezek. 37.

1920.

III.

BENEDICTUS PP. XV.

Venerabiles Fratres

Salutem et Apostolicam Benedictionem.

572

1920

Maximum illud sanctissimumque munus quod, suo iam instante ad Patrem reditu, Dominus Noster Iesus Christus discipulis demandavit, cum dixit: *Euntes in mundum universum praedicate evangelium omni creaturae*¹, non erat sane Apostolorum vita terminandum, sed apud eorum successores perpetuandum usque ad consummationem saeculi, quoad scilicet futuri essent in terra homines, quos veritas liberaret. Ex quo igitur *illi profecti praedicaverunt ubique*² verbum Dei, ita quidem ut *in omnem terram* exierit *sonus eorum et in fines orbis terrae verba eorum*³; divini mandati memor, Ecclesia nunquam, labentibus saeculis, cessavit adhuc traditae divinitus doctrinae partaeque humano generi per Christum salutis aeternae nuntios et administros in omnes partes mittere. Illo ipso enim trium saeculorum spatio, quo ad Ecclesiam recens natam opprimendam, alia ex alia, excitata ab inferis persecutio desaevit, cum omnia Christianorum sanguine redundarent, vox tamen Evangelii praeconum late Romani imperii fines pervagata est. Postquam vero pax et libertas publice est Ecclesiae data, multo maiores in apostolatu progressus toto orbe fecit: quo in genere praeclari vitae sanctimonia viri utilissime elaborarunt. Ex his Gregorius Illuminator Armeniam christiano nomini adiungit, Styriam Victorinus, Aethiopiam Frumentius; tum parit Hibernos Christo Pratrilius, Anglos Augustinus, Columba Palladiusque Scotos; deinde illustrat Evangelii luce Hollandiam Clemens Willibrordus, primus ille Ultraiectensium Episcopus,

Epistola
apostolica de
fide Catho-
lica per or-
bem terrarum
propaganda.

¹ Marc. XVI. 15.

² Ibid. 20.

³ Ps. XVIII. 2.

Germaniae populos Bonifacius et Ansgarius, Slavoniae autem Cyrillus et Methodius ad catholicam Fidem traducunt. Deinceps multo latior campus hominibus apostolicis patere coepit, cum Guilelmus de Rubruquis Fidei facem Mongolis intulit, cumque beatus Gregorius X primos missionales legavit in Sinam; quos subinde Francisci Assisiensis alumni consecuti, non exiguam ibi constituerunt fidelium ecclesiam, quam haud multo post persecutionis orta tempestas dissipavit. America autem detecta, virorum apostolicorum agmen, in quibus praecipue commemorandus est Bartholomaeus Las Casas, Dominiciani Ordinis decus ac lumen, miseros indigenas cum ab hominum dominatu improbo tuendos, tum ex daemonum durissima servitute eripiendos suscipiunt; intereaque Franciscus Xaverius, dignus is quidem qui Apostolis ipsis comparetur, cum in Indiis Orientalibus et in Iaponia pro Christi gloria animarumque salute mirifice desudasset, ad Sinensis limen Imperii, quo iam tendebat, emoritur, quasi discessu suo aditum patefaciens novae Evangelii praedicationi in illam regionum immensitatem, in qua erat futurum ut e tot inclytis religiosorum Ordinibus et Missionalium Familiis homines Fidei propagandae studiosi, tantas per vicissitudines rerum ac temporum, apostolatum obirent. Postremo continens ea quae ultima patuit, Australia, itemque Africae interiores tractus, audacia constantiaque recentiorum explorati, christianae Fidei nuntios acceperunt; ac fere iam nulla est intra vastissimum mare Pacificum tam remota insula, quo non Missionalium nostrorum virtus actiosa pervaserit. Ex iis autem plurimi exstiterunt, qui cum fratrum salutem quaererent, ipsi, Apostolorum exemplo, ad sanctitatis fastigium pervenerint, nec pauci, qui apostolatum martyrii laude cumulant, Fidem profuso sanguine confirmarint.

Iam vero tot tantosque labores a nostris in Fidei propagatione exanflatos, tanta studia posita, tanta invictae fortitudinis exempla edita considerantibus, vehementer demirari licet, innumerabiles tamen esse adhuc qui in tenebris et in umbra mortis sedeant; siquidem ethnicorum habita recenter ratione, ad decies millies centena millia numerantur.

Nos igitur, tam immensae animarum multitudinis lacrimabilem sortem miserantes, cum pro Apostolici sancitatis officii, nihil habeamus antiquius quam ut beneficia eis divinae Redemptionis communicemus, equidem plurifariam in orbe catholico increbrescere illa, Dei nimirum Spiritu commota, studia bonorum in Missionibus exteris provehendis et explicandis, libenti sane gratoque animo videmus. Itaque ad ea ipsa studia fovenda usque quaque et incitanda, ut Nostro est muneri summisque votis consentaneum, lumine auxilioque Domini magnis precibus implorato, has vobis, venerabiles Fratres, mittimus litteras quibus vos vestrosque cleros ac populos

hortamur, significantes quemadmodum huic gravissimae causae prodesse possitis.

Primum omnium ad eos Nostra spectat oratio, qui, ut Episcopi aut ut Vicarii Praefective Apostolici, sacris praesunt Missionibus: ipsis enim cura omnis proxime incumbit Fidei propagandae, in iisdem praesertim spem amplificationis suae habet Ecclesia repositam. Quamquam non ignoramus quo fere sint ardore apostolatus, probeque novimus quae quantaeque iis vincendae difficultates fuerint, subeundaque discrimina, his maxime postremis annis, non modo ne de suis praesidiis stationibusque decederent, sed ut regnum Dei etiam dilatarent. Ceterum, eorum erga hanc Apostolicam Sedem observantia ac pietate perspecta, confidenter ipsis, ut filiis pater, animum Nostrum aperimus. Hoc igitur ante omnia cogitent, se suae quemque Missioni tamquam animam, ut aiunt, esse debere. Quamobrem suis sacerdotibus ceterisque sui munëris adiutoribus bono sint, verbis factisque, documento, animosque ac stimulos addant ad sequenda usque meliora. Quotquot enim quoquo pacto in hac vinea Domini operantur, experimento cognoscant oportet, planeque sentiant Missioni praesidere patrem, vigilem, diligentem, caritatis plenum, omnes et omnia summo studio complectentem, qui suorum rebus gaudeat prosperis, condolescat adversis, conatus coeptusque laudabiles secundet atque adiuvet, qui denique subditorum quaecumque sunt, ut sua propria respiciat. Omnino, prout una quaeque gubernatur, ita varia est conditio et fortuna Missionum: quibus proinde valde perniciosum evenire potest, si quis ineptus minusque idoneus praeponatur. Plerumque enim quisquis patriam carosque propinquos deserit, christiani nominis propagandi causa, is longo saepiusque periculoso itinere se committit, alacer et promptus ad durissima quaeque toleranda, dum quam plurimas Christo animas lucretur. Qui si diligenti praeposito utitur, cuius sibi omnibus in rebus adsit prudentia et caritas, non est dubium, quin fructuosissima futura sit eius opera; sin autem, valde est timendum ne, laboribus incommodisque paulatim defatigatus, ad extremum deficiat animo desidiaequae se dedat.

Praeterea qui Missioni praeest, curare in primis debet ut eam usque promoveat pleneque explicet. Etinam, cum ea regio cuius terminis sua Missio circumscribitur, omnis quam longe lateque patet, ipsius sit mandata curae, profecto omnium quotquot eadem in regione incolunt, ipsi omnino quaerenda est salus sempiterna. Quamobrem si ex ingenti multitudine aliquot millia ethnicorum ad Fidem traduxerit, non ei fas erit in hoc acquiescere. Accuret quidem, tueatur, et foveat eos quos iam Iesu Christo peperit, nec sinat ex eis dilabi quemquam et interire. Verum ne putet se fungi,

ut oportet, officio, nisi ceteros etiam, quorum fere est nimio maior numerus, veritatis vitaeque christianae compotes facere pro viribus et sine ulla intermissione contendat. Itaque ut ad aures singulorum eo celerius meliusque Evangelii praedicatio perveniat, multum proderit alias subinde missionarium stationes et sedes constituere, futuras tamquam totidem centra Vicariatibus aut Praefecturis novis, in quas, cum opportunitas adfuerit, eadem Missio dividatur. Quo loco debitas tribuimus laudes Vicariis Apostolicis, quotquot sunt qui ea ratione, quam diximus, regno Dei nova semper incrementa parant: eamque in rem si domesticorum adiutorum copia sibi non suppetat, eos ex aliena religiosorum familia vel societate libentissime accipere consueverunt.

At contra, quam non probandus ille foret qui Dominici agri partem, sibi assignatam ad excolendum, tamquam suam propriam possessionem haberet, quam prorsus nollet alienis manibus attingi. Quanta vero subeunda ei esset divini iudicii severitas, praesertim si — quod saepius contingere memoravimus — christianis non ita multis circumfusa esset multitudo ethnicorum, quibus quidem erudiendis quum ipse cum suis verbi ministris non sufficeret, nollet aliorum operam advocatam adhibere. Atqui catholicae Missionis praeses, cui nihil aliud cordi sit nisi Dei gloria et salus animarum, undique ad sanctissimum munus adiutores, cum opus fuerit, conquirat, nec ii qui sint, suae an alienae familiae aut nationis, quidquam pensi habet, *dum omni modo Christus annuntietur*:¹ nec solum adiutores sed adiutrices etiam, idest sorores religiosas adhibet ad scholas, ad orphanotrophia, ad nosocomia, ad domus hospitales, ad cetera caritatis instituta, in quibus novit, Dei providentis nutu, incredibilem quamdam vim ad fidem latius proferendam inesse.

Ad haec bonus Missionis praefectus non se intra suos fines continet, quasi aliena ducat omnia quae foris fiunt, sed, urgente caritate Christi, cuius ad gloriam quidquid intersit, sua multum interesse putat, cum collegis finitimis amicitiam et necessitudinem studet habere. Multa enim saepe existunt communia negotia ad eandem regionem pertinentia quae, ut patet, nisi communiter, expediri non possunt. Sed praeterea magno cum Religionis emolumento Missionum praesides, quotquot poterunt, in unum statis temporibus convenient, ut consilia inter se conferant, mutisque alloquiis confirmentur. Denique illud est quo quicumque Missionem regunt, ii suas praecipue curas oportet habeant conversas, ut sacrorum ministros de gente ipsa, in qua versantur, educent atque instituant: id quod novarum ecclesiarum spem maxime continet. Nam sacerdos indigena,

¹ Philip, I., 18.

utpote qui ortu, ingenio, sensibus studiisque cohaereat cum suis popularibus, mirum quatum valet ad Fidem eorum mentibus insinuandam: multo enim melius, quam quisquam alius, novit quibus modis quidpiam eis persuaderi queat. Ita saepe fit ut illuc faciles aditus habeat, quo advenae sacerdoti pedem inferre non licet.

Iam vero clerum indigenam, ut speratos fructus afferat, omnino necesse est bene conformare et fingere. At nequaquam satis erit ad hoc institutio quaedam inchoata et rudis, talis videlicet ut quis ad sacerdotium ineundum evadat idoneus, sed plena debet esse perfectaue et numeris omnibus absoluta, qualis sacerdotibus cultarum gentium tradi solet. Neque enim clerus indigena eatenus parandus est, ut missionarios advenas, humilioribus ministeriis addicti, adiuvent, verum ut ipse, par divino muneri obeundo, recte possit populi sui gubernationem aliquando suscipere. Nam ut Ecclesia Dei catholica est nullamque apud gentem vel nationem extranea, ita consentaneum est ex una quaque gente sacrorum ministros existere quos divina legis magistros viaeque ad salutem duces sequantur populares sui. Ubicumque igitur adsit quantum sat est indigenae cleri eiusque bene instituti et vocatione sua sancta digni, ibi Missionarii opus feliciter expletum ecclesiamque praeclare esse fundatam iure dixeris. Quod si forte ad eam labefaciendam procella dein persecutionis oriatur, non verendum est ne, eo fundamento iisque radicibus, non sit hostiles impetus latura.

Hoc enimvero tam grave muneris officium ut ex veritate aestimarent diligenterque exsequerentur, semper apud Missionum rectores institit Apostolica Sedes: cuius quidem in hoc genere studium clare indicant vetera et recentia huius Urbis Collegia clericis exterarum nationum instituendis, praesertim Orientali ritu. At, post hanc instatiam Pontificum, dolendum est, regiones esse, in quas abhinc pluribus saeculis catholica Fides illata sit, atque ubi tamen clerus indigenam, nisi deterioris notae, non reperias: item populos esse nonnullos, mature Evangelii luce illustratos, qui ex barbaria ad eum iam humanitatis gradum emergerint, ut in omni civilium artium varietate praestantes viros habeant, quique, cum multa iam saecula salutari Evangelii Ecclesiaeque virtute sint affecti, tamen adhuc nec Episcopos, a quibus regerentur, nec sacerdotes, quorum disciplina civibus imperitaret, efferre potuerint. Apparet igitur mancam mendosamque esse rationem ad hunc diem alicubi usitatam in educando clero qui se ad Missiones applicet: cuius quidem incommodi removendi causa, Sacro Consilio Propagandae Fidei mandamus, ut quae variis regionibus opportuna sint, constituat, et Seminaria, quae regionibus singulis pluribusque simul dioecesibus usui

sint, vel condenda curet vel condita iam, recte gubernanda, praesertim vero sollicitum sit quemadmodum novus in Vicariatibus ceterisque Missionum locis clerus adolescat.

Iam vos alloquimur, dilectissimi Nobis Filii, quotquot estis, Dominae vineae cultores, quorum in manibus proxime posita est, cum christiana sapientiae propagatione, tot salus animarum. — Principio versetur vobis semper ante oculos excellentia magnitudoque muneris, in quod vester insumitur labor. Divinum est prorsus longeque ab humanarum rationum exiguitate remotum, quod vobis propositum est, iacentibus in mortis umbra lucem admoveere et ruentibus in interitum caeli viam aperire. Intelligentes igitur vestrum unicuique dictum a Domino: *obliviscere populum tuum, et domum patris tui*,¹ memineritis non hominum debere vos imperium propagare, sed Christi, nec patriae quae hic est, sed patriae quae sursum, cives adiicere. Ac miserum sane foret, si qui ex Missionariis ita suae dignitatis immemores viderentur, ut potius de terrena patria quam de caelesti cogitarent, eiusque plus aequo studerent potentiam dilatare gloriamque super omnia extendere. Esset haec quidem apostolatus pestis teterrima, quae in Evangelii praecone omnes caritatis animarum nervos elideret, ipsiusque vulgo debilitaret auctoritatem. Homines enim, quatumvis barbari et immanes, satis bene intelligunt quid sibi velit, quid ab eis quaerat Missionarius, sagacissimeque odorando perspiciunt, si quid aliud, ac ipsorum spirituale bonum, expetat. Fac vero eum terrenis aliqua ex parte inservire consiliis, nec se virum undique apostolicum gerere, sed suae quoque patriae negotia procurare videri: continuo omnis eius opera in suspensionem veniet multitudini: quae quidem facile adduci poterit in eam opinionem ut christianam religionem putet propriam cuiusdam externae nationis esse, quam religionem qui complexus sit, subiecisse Se tutelae imperioque civitatis exterae, propriaeque civitatis ius exuisse videatur.

Magnae Nobis quidem aegritudini illa sunt de rebus Missionum commentaria, quae hisce postremis annis vulgari coepta sunt, in quibus non tam studium apparet Dei regnum dilatandi, quam propriae civitatis amplitudinem augendi: miramurque in eis nihil curari quantum haec abalienent a religione sancta animos ethnicorum. Haud ita Missionarius catholicus, hoc dignus nomine: sed is, perpetuo recogitans, se nequaquam pro sua ipsius natione, verum pro Christo legatione fungi, ita se gerat ut quilibet sine ulla dubitatione agnoscat eius ministrum religionis quae, cum omnes complectatur homines, in spiritu et veritate Deum adorantes, nulli est nationi extranea, atque *ubi non est Gentilis, et Iudaeus, circum-*

¹ Ps. XLIV. 11.

*cisio, et praeputium, Barbarus et Scythæ, servus et liber : sed omnia, et in omnibus Christus.*¹ Alterum autem perdiligenter Missionario cavendum, hoc est ne alios quaestus velit facere quam animarum. Verum hac de re non attinet plura dicere. Nam quem cupiditas teneat lucri, quomodo ille divinae gloriae studebit unice, ut oportet, in eamque promovendam, alios revocans, ad sanitatem, paratus erit sua omnia vitamque ipsam impendere? Accedit quod ob eam causam multum ei decederet auctoritatis apud infideles, maxime si, quod proclive factu est, studium rei quaerendae in avaritiae vitium iam abiisset; cuius quidem sordibus nihil est nec hominibus contemptibilius nec Dei regno magis indignum. Bonus igitur Evangelii propagator perstudiose in hoc etiam sequetur gentium Apostolum, cuius non solum est illa ad Timotheum hortatio: *habentes alimenta, et quibus tegamur, his contenti simus*², quandoquidem usque eo laudem abstinentiae magni fecit ut, operosissimi muneris distentus curis, tamen labore et manu sibi victum compararet.

Sed enim Missionario, priusquam ad apostolaturn accedat, adhibenda est praeparatio diligens: quamquam quispiam dicat non esse tot rerum scientiam ei necessarium qui gentibus ab humanitate remotissimis sit Christum nuntiaturus. Nam, licet controversia esse non possit quin ad salutarem animorum conversionem plus virtutum ornamenta valeant quam litterarum, tamen si qui bono tamquam commeatu doctrinae non sit instructus, multum sibi saepe sentiet deesse praesidii ad sancti ministerii fructum. Neque enim is raro et librorum copia caret et doctorum, quos consulat, consuetudine, cum tamen respondere rogantibus, quid-quid contra fidem obiecerint, quaestionesque dissolvere, vel perdifficiles, debeat. Ad haec, quo is se eruditorem ostendet, eo maior eius erit vulgo opinio, praesertim si in populo versabitur, apud quem in honore et in pretio sint studia doctrinae; quo quidem in genere nimium sane dedeceret veritatis nuntios a ministris errorum superari. Itaque, dum alumni sacrorum, quos Dominus advocet, ad apostolicas expeditiones rite instituentur, omnino eos in omnibus disciplinis, tum sacris tum profanis, quae Missionariis opus sint, erudiri oportebit. Id ipsum fieri, uti par est, in scholis Pontificii Collegii Urbaniani christiano nomini propagando, volumus: in quibus etiam proprium magisterium scientiae rerum quae ad Missiones pertinent, tradendae posthac esse iubemus.

In iis vero quae Missionarius percepta et cognita habeat necesse est, praecipue est numerandus, ut apparet, sermo populi, cuius se saluti devovebit. Nec enim contentus esse debet levi quadam huius cognitione

¹ Colos. III. II.

² I. Tim. VI. 8.

sermonis, sed tanta ut expedite atque emendate loqui possit. Siquidem omnibus, imperitis aequae ac doctis, debitor est, nec ignorat quam facile quis possit, bene loquendo, allicere ad benevolentiam animos multitudinis. Ac praesertim explicationem doctrinae christianae non catechistis committat diligens Missionarius, sed hanc provinciam, velut sibi propriam, atque adeo ut potissimam sui muneris partem, ipse retineat, qui non est aliam ob causam missus a Deo, nisi ut Evangelium praedicaret. Eidem autem interdum continget ut, tamquam religionis sanctae nuntius et interpret, primoribus populi se sistere debeat, aut in coetus doctorum hominum invitetur: tum vero qua ratione is suam tuebitur dignitatem, si sermonis inscitia exprimere sua sensa prohibeatur? — Nos igitur hoc ipsum attendimus nuper, cum, catholici nominis apud Orientales incremento et propagationi consulentes, peculiare in Urbe studiorum domicilium instituimus, ubi qui apostolatam in iis regionibus obituri essent, gnari sientesque linguarum morumque Orientis, ceterisque praesidijs instructissimi evaderent. Quod quidem Institutum cum magnae opportunitatis Nobis videatur, hac utimur occasione ad exhortandos, quotquot sunt, moderatores religiosarum familiarum, quibus Orientales Missiones sunt demandatae, ut suos alumnos, iisdem Missionibus destinatos, ea disciplina excolendos expoliendosque curent.

At, qui se ad apostolicum munus recte accingit, unum necesse est ante omnia sibi comparet, utpote maximi momenti ac ponderis, videlicet, quod supra memoravimus, vitae sanctimoniam. Etenim homo Dei sit oportet, qui Deum praedicat; oderit peccatum, qui odisse peccatum iubet. Maxime apud infideles, qui sensu potius, quam rationibus, ducuntur, multo plus proficitur fidem exemplis praedicando quam verbis. Esto igitur Missionarius, omnibus mentis animique laudibus praeditus, omnibus doctrinis excultus, omni humanitate politus; nisi haec cum morum innocentia cohaereant, parum aut nihil efficacitatis habebunt ad salutem populorum, imo plurimum et ipsi et ceteris obesse possunt.

Sit igitur in exemplum humilis, obediens, castus, sit praecipue pius, sanctaeque orationi ac perpetuae cum Deo coniunctioni deditus, sedulo apud eum causam agens animarum. Quanto enim fuerit Deo coniunctior, tanto plus ei divinae gratiae et adiumenti impertietur. Audiat autem Apostolum sic hortantem: *Induite vos ergo sicut electi Dei, sancti, et dilecti viscera misericordiae, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam.*¹ Harum ope virtutum patens planusque in animos hominum est veritatis aditus quibusvis submotis impedimentis; neque enim ulla est adeo contumax voluntas quae eis facile obsistat. Ergo Missionarius, qui quidem ad

¹ Colos., III. 12.

similitudinem Iesu Domini flagret caritate, cum vel perditissimos ethnicorum numeret inter filios Dei, utpote eodem divini sanguinis pretio redemptos, non eorum vel inhumanitate irritatur, vel morum perversitate percellitur, non eos despicit aut fastidit, non acerbè atque dure tactat, verum omnibus christianae benignitatis officiis studet allicere, ut ad complexum Christi, Pastoris Boni, aliquando perducatur. In quo illud Scripturae Sanctae meditari consuevit: *O quam bonus, et suavis est Domine, spiritus tuus in omnibus! Ideoque eos, qui exerrant, partibus corripis: et de quibus peccant, admones et alloqueris, ut relictà malitià, credant in te, Domine. . . . Tu autem dominator virtutis cum tranquillitate iudicas, et cum magna reverentia disponis nos.*¹ Quid vero est aut difficultatis aut molestiae aut discriminis, quod talem Iesu Christi legatum ab incoepto remoretur? Nihil sane: nam gratissimus in Deum qui se tam celso muneri destinavit, omnia quaecumque inciderint adversa et aspera ad tolerandum, labores, contumelias, inopiam, famem, mortem ipsam quamvis crudelem, magno complectitur animo, dum vel unam ex infernorum faucibus animam eripiat.

Ita affectus animatusque, Christi Domini et Apostolorum exemplo, ad suum munus fungendum fidenter Missionarius aggrediatur: sed omnem fiduciae suae rationem in Deo collocabit. Divinum est hoc totum, ut diximus, christianam propagare sapientiam, cum solius Dei sit penetrare in animos, ut et mentes splendore veritatis illustret, et voluntates igniculis virtutum inflammet, et idoneas vires homini ad sequendum efficiendumque id quod verum bonumque cognoverit, adiiciat. Quare, nisi ministro elaboranti Dominus adfuerit, is frustra contendet. Idem nihilominus tamen strenue pergat pro instituto contendere, auxilio nimirum fretus divinae gratiae, quae nunquam, eam roganti, defutura est. — Quo loco praetereundae silentio non sunt mulieres, quae iam inde a rei christianae primordiis egregiam operam studiumque Evangelii praeconibus navare consueverunt. Ac dignae sunt quae praecipua cum laude hic commemorentur virgines illae Deo devotae, quae in sacris Missionibus frequentes versantur, puerorum educationi, pietatisque et beneficentiae multiplicibus institutis addictae; volumusque haec suorum commendatio meritorum illis ad bene de Ecclesia sancta merendum animos addat et alacritatem. Illae autem pro certo habeant tanto suam operam fore utiliore, quanto magis suae ipsarum perfectioni spiritus studuerint.

Affari iam libet universos omnes, quicumque, magno Dei miserentis munere, verae sunt Fidei compotes et innumerabilia, quae inde manant, beneficia participant. Ac primum attendant oportet quam sancta teneantur

¹ Sap. XII. 1—2.18.

lege sacris ad infideles Missionibus opitulandi. Etenim *mandavit* (Deus) *uicuique de proximo suo*,¹ quod mandatum eo quidem urget gravius, quo proximum premit maior necessitas. At vero quot genus hominum magis fraternae opis indiget, quam infidelium, qui, cum Deum ignorent, caecis effrenatisque cupiditatibus devincti, pessimam omnium, sub diabolo, serviunt servitutem? Quotquot igitur his illuminandis opem pro facultate attulerint, praesertim Missionalium operam adiuvando, ii et maxima in re officii partes expleverint et grates Deo acceptissimum in modum de Fidei beneficio persolverint.

Iamvero triplicis generis sunt adiuumenta quae Missionibus afferri possunt, quaeque Missionales ipsi rogare non desinunt. Primum est, quod quidem cuique praestare licet, ut propitius eis Deus invocetur. Semel iterumque iam diximus inanem atque irritum, a Missionariis insumptum, laborem fore, nisi eum divina gratia fecundarit, Paulo testante qui ait: *Ego plantavi, Apollo rigavit, sed Deus incrementum dedit*.² Huius autem gratiae impetrandae una via est eaque in perseverantia humilium precum consistit, nam *de omni re, quamcumque petierint, fiet illis a Patre meo*³ dicit Dominus. Quae preces, si unquam alias, sane effectum carere non possunt in hac causa, qua nulla praestantior, nulla gratior Deo est. Quemadmodum igitur dum Israelitae cum Amalec praeliabantur, interea Moyses in summo colle divinam eis opem sublatis manibus impetrabat, ita Evangelii propagatoribus laboriose in vinea Domini se exercentibus omnes debent Christifideles sanctarum precationum ope suffragari. Cui quidem officio rite exsequendo cum proprie institutus sit *Apostolatus precationis* qui dicitur, eum hic vehementer bonorum universitati commendamus, optantes ut nemo se ab eius consortione abstineat, sed velint, quotquot sunt, apostolici laboris si non re at studio esse participes.

Secundo loco, Missionalium paucitati medendum est; quae cum antea non exigua esset, summa iam facta est confecto bello, ut multae Dominici agri partes a cultoribus vacent. In quo vestram praecipue, venerabiles Fratres, advocatam desideramus diligentiam; vosque rem facturi estis vestro religionis amore in primis dignam, si et in clero et in Seminario dioecesano apostolatus semina, quae quis forte sibi inesse ostenderit, studiose foveatis. Nec vos ulla species recti decipiat aut humana aliqua ratio permoveat, quasi, quot exteris Missionibus permiseritis, id de utilitate dioecesis vestrae detraxisse videamini. In locum enim unius quem dimiseritis foras, plures domi sacerdotes perutiles Deus vobis suscitabit.

¹ Eccli., XVII., 12.

² I., Cor. III. 6.

³ Matth., XVIII., 19.

Qui vero Ordinibus Institutisque religiosorum praesunt exteris colentibus Missiones, oramus et obsecramus, ne ad tantum opus nisi sodalium lectissimos destinent, eos scilicet qui et vitae innocentia et devotionis ardore et animarum studio praestare videantur. Idem autem cum Missionarios suos cognoverint in aliquo populo ab impura superstitione ad christianam sapientiam traducendo feliciter esse versatos, ecclesiamque ibi satis firme fundasse, eos, ut electos milites Christi, ad aliam gentem ex diaboli manibus eripiendam transferant, et quicquid ab illis iam quaesitum Christo sit, aliis, cultura promovendum in melius, haud inviti relinquunt. Quo pacto, opimam facientes tamquam messem animarum, uberrima quoque suis Familiis divinae bonitatis munera acquirunt.

Denique opes et eae non ita tenues requiruntur ad Missiones tuendas, maxime cum earum necessitates ex bello in immensum creverint, tot scholis et nosocomiis et domibus hospitalibus et gratuitis rerum diribitoriis aliisque sublatis extinctis. Hic enimvero bonos omnes appellamus, ut liberales pro facultatibus existant. Nam *Qui habuerit substantiam huius mundi, et viderit fratrem suum necessitatem habere, et clausit viscera sua ab eo quomodo charitas Dei manet in eo?*¹ Ita quidem Ioannes Apostolus, de illis loquens qui rerum externarum necessitate premantur. At quanto est sanctius observanda caritatis lex in hac causa, cum agitur non solum ut inediae et inopiae ceterisque miseriis infinitae multitudinis subveniatur, sed etiam et in primis ut tam ingens animarum numerus e superbo Satanæ dominatu in filiorum Dei libertatem vindicetur? Quare illa praesertim quae in sacrarum Missionum commodum sunt instituta, adiuvari catholicorum liberalitate cupimus. Primum est Opus quod appellatur a *Propagatione Fidei*, pluries iam a decessoribus Nostris dilaudatum; ex quo ut vel maior fructuum optimorum ubertas existat in posterum, volumus sacrum Consilium christiano nomini propagando diligentissime curet. Maxime enim ex eo copiae suppetant oportet unde Missiones tum quae iam sunt conditae tum quae posthac condendae erunt, sustententur; confidimus autem non permissurum catholicum orbem ut, cum alii ad errores diffundendos abundant affluantque opibus, nostri verum disseminantes cum inopia luctentur. Alterum, quod etiam vehementer omnibus commendamus, est *Sanctae Infantiae* Opus, cuius est vigilare ut infidelium parvulis decedentibus baptismus ministretur: idque eo est commendabilius, quia pueri quoque nostri ipsum participare possunt, itaque, mature intelligentes quanti sit Fidei donum, suam operam ad illud cum aliis communicandum discunt conferre. Nec vero praetermittendum est *Opus Sancti Petri*, ut aiunt,

¹ I. Io III. 17.

quo educationi atque institutioni cleri indigenae Missionum consulitur. Ad haec diligenter observari volumus quod est a decessore Nostro fel. rec. Leone XIII. praescriptum, ut in festo Epiphaniae Domini in omnibus orbis terrarum sacris aedibus stipes „pro redimendis captivis ex Africa“ corrogentur, et quantum collectum erit pecuniae, ad S. Consilium Fidei Propagandae mittatur.

Sed quo certius uberiusque optata Nostra eveniant, debetis omnino, venerabiles Fratres, vestri cleri disciplinam peculiari quodam modo ad Missiones dirigere. Vulgo enim fideles ad opitulandum hominibus apostolicis inclinant et propendent; vosque hac animorum propensione sapienter utamini, ut quam maximo Missionibus sit emolumento. Scitote igitur Nos cupere, in omnibus orbis catholici dioecesibus eam quam vocant *Missionalem cleri consociationem*, institui, quae in dicione sit Sacri Consilii christiano nomini propagando, cui quidem Sacro Consilio omnem iam huius rei fecimus facultatem. Orta ea nuper in Italia, brevi in alias regiones diffusa est; Nostroque studio cum floreat, multis iam est a Nobis pontificalis indulgentiae muneribus ornata. Et merito; nam eius instituto clericorum actio optime ordinatur, cum ad iniiciendam christianis curam de tot ethnicorum salute, tum ad opera ea cuiusvis generis provehenda, quae in Missionum utilitatem Apostolica haec Sedes iam probavit.

Haec, venerabiles Fratres, de fidei catholicae toto orbe propagatione scribere ad vos habuimus. Iam vero, si suo quisque officio, uti par est omnes satisfecerint, Missionarii foris, Christifideles domi, bona nitimur spe, futurum ut, ex maximis belli vulneribus damnisque relectae, celeriter sacrae Missiones revirescant. Atque hic, tamquam hortante Nos, ut olim Petrum, ea Domini voce; *duc in altum*,¹ quanto urgemur paternae caritatis ardore, ut innumerabiles, qui nunc sunt, homines ad ipsius complexum adducamus. Etenim alitur vigetque semper Dei Spiritu Ecclesia; nec suo possunt effectui carere tot hominum apostolicorum studia, qui ad eam amplificandam laboraverunt adhuc et laborant. Horum autem exemplis excitati, existent subinde plurimi, qui bonorum et pietate et munificentia suffragante, laetissimam parient Christo copiam animarum.

Faveat communibus votis Magna Dei Parens, Regina Apostolorum, Evangelii praeconibus effusionem Sancti Spiritus conciliando; cuius auspiciem et benevolentiae Nostrae testem, vobis, venerabiles Fratres, et clero populoque vestro apostolicam benedictionem peramanter impertimus.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, die XXX novembris MCMXIX, Pontificatus Nostri anno sexto.

Benedictus PP. XV.

¹ Luc. V. 4.

573

1920

Omni modo possibili materiam pro ss. oleis feria V. in coena Domini consecrandis aptam comparare nitentes notare debemus, hocadusque necessaria penitus deficere. Etsi igitur spes Nobis affulgeat materiam promissam tempestive accipiendi, omnibus ss. curionibus dioecesis Nostrae hisce iungimus, ut residua oleorum ss. anno elapso distributorum sollerter conservent, usquedum nova recipere possint.

Conservatio
ss. deorum

574

1920

Veneranda canitie distinctus, diuturnaue infirmitate consumptus *Franciscus Holndonner*, praepositus tit., parochus pens. Báticasék-ensis die 28. Januarii 1920., anno aetatis suae 90-o, sacerdotii vero 67-o pie in Domino obiit. Ad presbyterii dignitatem a. 1853. evector, quattuordecim annos curae animarum qua cooperator variis in locis dioecesis impendit. Anno 1867. parochus in Hetvehely, a. 1869. in Báta, a. demum 1880. in Báticasék nominatur, ubi per quadrantem saeculi muneri pastoralis incumbendo immortalia sibi merita circa novam ecclesiam parochialem aedificatam acquisivit. Anno 1899. assessor consistorialis factus est, anno vero 1902. praepositura titulari decoratur. Ab anno 1907. tamquam sacerdos iubilans in pensionem recessit.

Obitus
Francisci
Holndonner.

Venerandum senem, qui universum dioecesis clerum speciali semper dilexit amore, trium saltem sacrorum suffragiis, aliisque pietatis cleri officiis enixe commendo, ut anima eius post labores huius vitae aeternis coeli gaudiis e benignitate Dei miserentis potiri valeat. Requiescat in pace !

575

1920

Ob mortem Francisci Holndonner vacantia in numero sacerdotum rudedonatorum exorta est. Qui igitur e clero dioecesano in pensionem recedere cupiverint, velint suos recursus statutis instituti pensionalis dioecesani conformiter exarandos usque 1-um Maii a. c. Officio dioecesano exhibere.

Pensio.

576

1920

Magno cum animi Nostri dolore venerabili clero communicamus *Joannem Fejes*, cooperatorem ultimo Mágocs-ensem et *Desiderium Földes*, parochum anno adhuc elapso Várdomb-ensem a Tribunali Dioecesano ob

Depositio
Joannis Fejes
et Desiderii
Földes.

varia eorum delicta — inquisitione causarum iuridica diligentissime prae-
missa — iudiciis formalibus depositos, esse Ratione autem huius sacer-
dotes supranominatos ex albo cleri dioecesis expunctos esse hisce declaramus.

577

1920

Personalia

Alexander Gedeon administrator Sumony-ensis nominatus et inve-
stitus est parochus ibidem.

Cooperatores translati sunt:

P. Felix Drewek S. V. D. e Máriakéménd in Somberek, *Henricus*
Stommen e Somberek in Olasz.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 5-a Martii a. 1920.

† *Julius m. p.*

episcopus.

1920.

IV.

1100

1920

Epistolam Beatissimi Patris Benedicti P. XV. ad Episcopum Bergomensem directam, quae in re sociali doctrinam magni momenti, omnibusque ss. curionibus necessariam continet, eo cum monitu infra publicamus, ut illam mature perpendere, consequentiasque pro modo agendi suo unusquisque deducere serio conetur.

De praescriptionibus Sedis Apostolicae in re sociali non negligendis, imo religiosissime sequendis.

Venerabilis frater salutem, et apostolicam benedictionem. — Soliti Nos quidem Bergomates nostros, utpote qui christianis moribus institutisque in exemplum florerent, libentissime respicere, admodum aegre non bonos rumores excepimus, de quibusdam popularibus motibus qui nuper istic exstitissent. Profecto non est mirum, si inimicus homo, cum iam pridem de ista dominici agri ubertate tabesceret, sedulusque aucuparetur nocendi opportunitatem, hac miserrimorum temporum occasione usus sit, ut in laeta foecundaque segete *zizania superseminaret*. At vero mala semina, quae, si semel radices egerint, possunt ipsas fruges opprimere, omnino, quantum est in Nobis, prohibere debemus ne succrescant: Nobis enim totius agri mystici curam Dominus demandavit. Itaque his te litteris appellamus, venerabilis frater, non quod de tua diligentia dubitemus, cuius in hac ipsa causa documentum dedisti, sed quia opportunum ducimus dilectos filios, te interprete, hortari, ut in officio permaneant; id quod alacriore etiam voluntate facturos confidimus, cum tuae viderint Nostram suffragari auctoritatem.

Principio sciant omnes, cupimus, vehementer Nobis probari quod, cum, iam quiescentibus armis, ad intermissa opera vulgo reditus fieret, tu venerabilis frater, novis tenuiorum necessitatibus occurrens, dioecetano Consilio adhibito, proprium Officium institueris opificum rationibus, pro eorum varietate, provehendis. Optimum enimvero instituti genus valdeque

frugiferum, si quidem recte, id est religione magistra, gubernetur; secus quantam perturbationem civitati possit afferre, satis superque apparet. Ergo qui rei praesunt eiusmodi, quae cum communi salute arcte cohaeret, ante omnia necesse est christianae sapientiae de re sociali doctrinas, memorandis encyclicis *Rerum Novarum* aliisque Apostolicae Sedis litteris traditas, ob oculos semper habeant, easque religiosissime sequantur. Illa praesertim meminerint; in hoc vitae exiguo cursu miserisque omnis generis obnoxio, nemini licere esse beato; beatitatem veram absolutamque et eam sempiternam, tamquam aetatis bene actae praemium, nobis esse in caelis propositam; illuc nos, quidquid agamus, spectare oportere; ob eam ipsam causam non tam diligentes esse debere in nostris iuribus quam in servandis officiis; sed tamen in hac quoque mortali vita fas esse nostram, quoad possimus, emendare fortunam, commodioremque statum nobis quaerere; ad commune autem bonum nullam rem plus valere quam concordiam conspiracyemque omnium ordinum; huius vero conciliatricem maximam esse christianam caritatem. Videant igitur quam male opificum utilitati consulerent, qui, se professi meliorem eis vitae condicionem paraturos, unice se ad haec fluxa et caduca potiunda adiutores praeberent, eorumque animos non solum, officiorum christianorum admonitu, moderari negligerent, sed infestiores etiam facerent locupletibus, idque ea vi et acerbitate verborum, qua concitare multitudines ad civilis societatis eversionem alieni a nobis homines consuevissent. Ad hoc tantum periculum avertendum erit, venerabilis frater, vigilantiae tuae, quotquot operariorum utilitatibus propriae student, eos, ut instituisti, commonefacere, ut, procul ab intemperantia linguae *socialistis* usitata, omnem operam suam, tum in agenda, tum in propaganda defensione huius causae, penitus perfundant christiano spiritu; qui si desit, nimium quantum obesse possunt, certe prodesse non possunt. Tibi autem omnes dicto audientes iam fore, sperare Nobis libet; quod si quis renuerit, eum a suscepto munere sine dubitatione removebis.

Sed enim ad hanc, quae proposita est, christianam elevationem, ut dicitur, humiliorum plus conferant oportet, qui plus habent, divino munere beneficioque, facultatis. Ita quotquot loco vel ingenii cultura ceteros antecedunt, ne recusent consilio, auctoritate, voce operariis adesse, varia praesertim quae sunt providenter instituta fovendo. Qui autem opibus abundant, nolint suas cum proletariis rationes ad summum ius exigere, sed aequitatis potius norma metiri. Quin vehementer iis auctores sumus, ut in hoc se gerant vel indulgentius, largeque et liberaliter, quamplurimum potuerint, de suo concedant atque remittant. Commode in ipsos cadit illud Apostoli ad Timotheum: *divitibus huius saeculi praecipe... facile tribuere,*

*communicare.*¹ Quo quidem pacto tenuium animos, quos aviditatis opinio a se abalienavit, sensim sibi reconciliabunt. — Ceterum qui inferioris loci fortunaeque sunt, hoc probe intelligant, varietatem ordinum in civili societate a natura proficisci atque a Dei voluntate denique esse repetendam: *quoniam pusillum et magnum ipse fecit;*² et quidem ad commoda et singulorum et communitalis aptissime. Iidem sibi persuadeant, quantumvis sua industria, opitulantiis bonis, ad meliora profecerint, semper sibi reliquam, ut ceteris hominibus, non exiguam dolorum materiam fore. Quapropter, si sapient, nec ad altiora quam queant attingere, frustra enitentur, et quae mala defugere non possint, ea quiete et constanter perferent in spem bonorum immortalium.

Itaque Bergomates, pro singulari eorum in Apostolicam hanc Sedem pietate et observantia, rogamus obsecramusque, ne se decipi patiantur horum fallaciis, qui mirifica quaedam pollicendo, ipsos nituntur ab avita fide divellere, ut ad miscenda turbandaque violenter omnia deinceps impellant. Non vim inferendo nec ordinem perturbando iustitiae veritatisque causa defenditur: illa autem eiusmodi arma sunt, quibus qui utantur, ipsi se ante omnes graviter vulnerent.

Iam vero contra istos tam perniciosos fidei catholicae civilisque societatis hostes, sacerdotum maximeque parochorum, coniunctissimis inter se animis tibi, venerabilis frater, perstudiose obsequentibus, fortiter contendere. *Nemo ex iis iam putet rem hic agi a sacri ordinis ministerio alienam, propterea quod in genere agatur oeconomico, quando hoc ipso in genere sempiterna animarum salus periclitatur.* Quare in suis officiis hoc numerent, volumus, quantum studii, vigilantiae, laboris possint, tantum ad socialem disciplinam actionemque conferre, atque eos qui hac in re ad nostrorum utilitatem recte versentur, omni ope fovere. Simul vero, quos habent suae curae concreditos, diligenter cum christiana vivendi praecepta doceant, tum de *socialistarum* insidiis erudiant, tum etiam ad rei familiaris incrementa promoveant, illud tamen semper admonentes, quod impense orat Ecclesia: *sic transeamus per bona temporalia, ut non amittamus aeterna.*

Interea Nos divinae benignitatis vobis omnibus precari munera non cessabimus: quorum auspicem peculiarisque benevolentiae Nostrae testem, apostolicam benedictionem tibi, venerabilis frater, et clero populoque tuo amantissime impertimus.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, die XI. mensis martii MCMXX, Pontificatus Nostri anno sexto. BENEDICTUS PP. XV.

¹ I. Tim. VI, 17—18.

² Sap. VI, 8.

1101

1920.

Schismatica
nonnullorum
e clero
bohemo
sacerdotum
coalitio
damnatur.

Nunciatum est Sanctae Sedi nonnullos e clero bohemo sacerdotum, quorum impulsu insanae iam antea postulationes eidem Sanctae Sedi oblatae fuerant, postremis hisce diebus illegitime congregatos, schismatico ausu, defectionem ab Ecclesia Romana, aliarum omnium ecclesiarum matre et magistra et catholicae unitatis centro, proclamasse atque in nationalem, quam vocant, ecclesiam coaluisse.

Tantum facinus Suprema haec Sacra Congregatio Sancti Officii, cui fidem moresque tutandi onus incumbit, ex animo detestata muneris sui esse ducit praefatam ecclesiam seu schismaticam coalitionem, absque ulla mora reprobare, damnare atque anathematizare, ut reapse praesenti Decreto, nomine et auctoritate SSmi D. N. Benedicti XV, reprobat, damnat atque anathematizat, insimul declarans supradictos sacerdotes, cuiusque sint gradus, conditionis et dignitatis, iam ipso facto excommunicationem incurrisse ad praescriptum canonis 2384 speciali modo Sedi Apostolicae reservatam, et si forte (quod Deus avertat) in ea contumaciter insordescant, omnibus aliis per Sacros Canones statutis poenis atque inhabilitatibus quamprimum plectendos fore.

Curent autem pro suo munere Sacri Bohemorum Antistites praesens Decretum ad fidelium sibi commissorum notitiam, quo efficaciori modo in Domino censuerint, statim deducere eosque a schismaticae factioni quomodocumque adhaerendo detertere, ne forte et iidem fideles in eandem incendant damnationem.

Datum Romae ex aedibus S. Officii, die 15 ianuarii a. 1920.

Aloisius Castellano,

Supremae S. C. S. Off. Notarius.

Decretum Sacrae Congr. Sancti Officii pro salutari notitia supra-publicatum ea cum intentione omnibus Ven. Cleri Nostri membris commendamus, ut mentem Sanctae Sedis Apostolicae circa motus et conamina partis cleri bohemi omnibus sufficienter nota cognoscere et aestimare velint et valeant.

1102

1920

Olea sacra.

E gratia Sanctissimi Domini Nostri Papae Benedicti XV. materiam necessariam et sufficientem hebdomada sancta tempestive accepimus, oleaque sacra feria V. in Coena Domini modo praescripto confecimus. Omnes igitur districtus vicearchidiaconales hisce provocamus, ut olea ss. ipsis

necessaria a direttore sacristiae Ecclesiae Cathedralis Nostrae eo magis accipiant, idest sibi transferri curent, quia illa mox ubique adhibenda erunt.

1103

1920

Prout in circulari versus finem anni elapsi publicavimus, salarium Salarium co-
operatorum. minimale cooperatorum dioecesis Nostrae ratione conscriptionum hunc in finem factarum ab anno 1920. in 2400 coronis annuis statuendum decrevimus. Ibidem partem salarii integrantem, quae in respectivis stationibus desideratur, notavimus provocando, ut beneficiati omnes, ad quos attinet, hanc partem ex propriis proventibus offerant, vel suas in hac re observationes Mihi aperiant. Licet relationes omnes nondum ad manus Nostras pervenerint, salarium minimale supramemoratum vigore praesentium eo statuimus, ut partem integrantem, quae ex hac summa adusque deerat, respectivi parochi et beneficiati, quibus cooperatores adlecti sunt, inde a. 1. Januario a. c. etiam tunc solvant, si onus eam ex propriis praestandi nondum susceperint, nec aliis e fontibus eadem statuta esset. Cuiuslibet enim stationis negotium separatim tractabitur, relatio, debitumque omnibus perpensis statuatur.

1104

1920

Pro vacanti pensione in ultimis litteris circularibus publicata usque Pensio. ad terminum praefixum *Victor Geysa Várady* praelatus S. S., superior castr. em., sacerdos dioecesis et *Stephanus Fülöp* parochus Magyarhertelend-ensis concurrerunt. Cum autem suprafati obligationibus erga institutum pensionale dioecesanum semper exacte satisfecerint, postque annos fere quadraginta servitii sacerdotalis in statum quietis recedere de iure cupiant, recursus ipsorum ven. clero praesentibus commendo, omnes provocando, ut vota sua per vicearchidiaconos usque 15-um Junii a. c. in scriptis Officio dioecesano exhibere velint, signanter adnotando, cuinam e concurrentibus vacantem pensionem adiudicari cupiant.

1105

1920

Tempus sacrum passionis ingenti Nos hoc anno dolore confixit, Obitus Julii
Wajdits. cum 22-a Martii a. c. *Julius Wajdits*, praelatus S. S., vicarius generalis Noster, praepositus t. de Sancto Nicolao extra muros Albaregalis, canonicus custos Ecclesiae Cathedralis, post brevem et leviolem morbum amarae mortis ictu de repente Nobis praeceptus est. 78 annos natus undecim lustra

inter dignissimos mysteriorum Dei ministros implevit, meritaque sibi innumera certo cumulavit. A. 1865. presbyter ordinatus, a. vero 1874. parochus in Szakadát factus est, ubi per 13 annos salutem suorum zelo fatigari penitus nescio diu noctuque promovit. Pastor erat bonus in verbi divini arctissimo sensu, qui omnia libenter praestitit, ne vel unam ex ovibus perire contingat. Verbis, scriptis, collectionibus omnia tentavit, ut ecclesiam novam fidelibus suis relinquere possit. Aedes sacras honoribus divi Cordis Jesu dicatas revera erexit. Anno 1887. spiritualis cleri iunioris factus intensiori adhuc forte zelo clero incubuit recte excolendo. Tria quasi lustra, quae huic muneri optime impendit, fructus sacros pro hac dioecesi certe maturarunt. A. 1889. capellanus S. Sanctitatis, a. 1900. canonicus ad honores, anno vero 1902. canonicus actualis, una parochus Ecclesiae Cathedralis nominatus est. Anno 1906. inspector scholarum dioecesis superior et praepositus tit., a. 1912. praelatus domesticus S. Sanctitatis, a. demum 1916. vicarius generalis episcopalis et causarum auditor generalis effectus est. In omnibus muneribus suis praeclarum exemplum vitae sanctae sacerdotalis, laboris infatigabilis, genuinae humilitatis, beneficentiae admirabilis, aliarumque virtutum omnibus praebuit. Communi igitur non tantum cleri, sed etiam totius civitatis corpus eius exanime ad tumulum luctu deduximus, unde tanto gloriosius in ultimo iudicio utique resurget, quanto humilior cunctis in terra praeluxit.

Vita eius clarae lucis instar nobis semper in via fulgeat, qua Magistrum secuturi sumus. Ut autem anima denati confratris quocitius et plenius fructibus gaudeat, quos pro vita sibi collegit aeterna, incruentis sacrificiis, precibusque nostris obtinere omnes satagamus. Requiescat in pace!

1106

1920

Concursus
pro parochia
Viljevo.

Beneficium parochiale Viljevo propter rudedonationem proprii pastoris vacans et iuri patronatus Fundi Religionis croat. obnoxium, praesentibus usque ad 15-um Junii a. c. concursui exponitur. Sacerdotes dioecesis competituri, in examine prosynodali rite approbati inviantur, ut recursus suos congrue exarandos infra terminum praefixum Ordinariatui exhibeant.

1107

1920

Personalia.

Gabriel Gere dr. administrator Koppányszántó-ensis nominatus et investitus est parochus ibidem.

Petrus Mayerhof subsidiarius nominatus est administrator parochiae

Várd mb. — *Josephus Lickert* coop. Mágocs-ensis factus es subsidiarius in Kakasd.

Eduardus Petrovits missus est coop. in Mágocs. — *Petrus Steéc*z cooperator Gödre-ensis qua subsidiarius missus est in Nak.

Cooperatores translati sunt :

Franciscus Bálint e Laskafalu in Berkesd, *Ludovicus Domosvay* e Hosszuhetény in Somberék, *P. Felix Drewék S. V. D.* e Somberek in Máriakéménd, *Ferdinandus Herger* e Hird in Pécsbányatelep, *Carolus Kecskés* e Nagynyárád in Hosszuhetény, *Ladislaus Kocsis* e Magyarakeszi in Vásárosdombó, *Robertus Péter* e Himesháza in Hird, *P. Petrus Wodarka S. V. D.* e Berkesd in Laskafalu.

Franciscus Lippai administrator Várdomb-ensis erga preces proprias studiorum causa ad interim relevatus est a servitio dioecetano.

1108

1920

Pro succolendis pensionatis sacerdotibus intentioni Nostrae in I. Litt. Circ. a. c. expressae obsecundando plurimi sacerdotes subsidia pecuniaria, alii — pauciores — in vicinitate pensionatorum degentes naturalia obtulerunt. Hac vice omnibus, qui gravem eorum debite aestimando sortem ipsis succurrerunt, grates referimus, simul omnes hisce admonendo libenter hortamur, ut ipsos pro posse adiuvare *pergant*. Quorum ergo contributiones deesse videntur, sua cito praestare festinent, qui vero praeter subsidia, quae infra citantur et naturalia superflua habent, quidquid usui communi inservire possit, ipsis adhuc offerre satagant. Exempla optima ad imitandum trahant, perpendendo semper, quod quisque iuvandorum caro nostra et frater noster est.

Auxilia extraordinaria sacerdotum pensionatorum.

Praeter donum Nostrum adusque obtulerunt :

Ven. Capitulum 10.000 cor., N. N. vad. admin. 5.000 cor., N. N. admin. 5.000 cor., *Carolus Erdélyi*, prov. eppalis, vad. Donji-Miholjacensis, *Joannes Gaál*, parochus Kővágószőlös-ensis, *Joannes Frey* dr. tit. abb., vad. Himesháza-ensis et *Josephus Kéthelyi* dr. parochus Pécsvárad-ensis 1000—1000 cor., *Andreas Horacsek* vad. Görcsöny-ensis *Georgius Reinhardt*, parochus Palotabozsok-ensis 500—500 cor., *Carolus Bódy* parochus Babarcz-ensis 400 cor., *Emericus Moyzis*, parochus Dályok-ensis, *Franciscus Hoffmeister*, parochus Lakócsa-ensis, *Pancrati*us Gombárovics admin. Felsőszenktmárton-ensis et *Simon Nyári* parochus Feked-ensis 300—300 cor., *Antonius Reisz*, parochus Véménd-ensis 250 cor., *Michael Zsivkó*, parochus Izsép-ensis, *Eduardus Koch*, vad. Villány-ensis et *Emeri-*

cus Buzsáky, parochus Pellérd-ensis 200—200 cor., Ludovicus Iselstöger, parochus Olasz-ensis 150 cor., Franciscus Reiner vad. Somberek-ensis, Joannes Vajda coop. Donji-Miholjacensis, Nicolaus Gebauer dr. secretarius eppalis, Alexander Gaál parochus Dárda-ensis, Conradus Heckenberger dr. admin. Bár-ensis, Paulus Perényi, parochus Németmárok-ensis, P. Hubertus Hansen S. V. D. admin. Máriakéménd-ensis et Ludovicus Liebbald, parochus Püspöklak-ensis 100—100 cor., Carolus Eröss, vad. Lőcs-ensis 72 cor., Joannes Trinn, parochus Laskafalu-ensis 60 cor. Theresia Sulik 53 cor., Stephanus Glück, parochus Bellye-ensis, Theodorus Klein, parochus Pélmonostor-ensis, Geysa Fridrik, parochus Baranyavár-ensis, Michael Takács, parochus Szebény-ensis et Aloysius Schmeller parochus Ráczmecske-ensis 50—50 cor.

1109

1920

Az ujmisések
vizsgálatai.

Az új egyházi törvénykönyv 130. kánonja elrendeli, hogy a tanulmányaikat végzett fiatal papok, még ha plébániai vagy kanonoki javadalmat élveznek is, legalább 3 éven át évenként a theologiai tudományok különböző ágaiból a püspök által megálapítandó módozat szerint vizsgát tegyenek, hacsak ez alól megfelelő okok alapján a püspöktől felmentést nem nyernek.

A kódex üdvös ujitásai közt ebben a legfontosabbak és legüdvösebbek egyikét üdvözljük, melynek szemmeláthatólag az a célja, hogy a papság tudományos képzettségét minél magasabb színvonalra emelje s így képessé tegye isteni küldetésének lehető legeredményesebb betöltésére. Erre valóban alig képzelhető alkalmasabb eszköz, mint az, hogy az iskolából kikerült fiatal pap, mikor még szinte benne van a tanulásban, az egész theológiát újból átdolgozza, és most már a gyakorlat által is támogatva kimélyítse s így igazán a sajátjává tegye.

Az új idők követelményeit bizonyára valamennyien megértettük. Tudatában élünk annak, hogy ma a legalaposabb képzettség sem elég alapos. Épen ezért amint Nekem, a Főpásztornak kötelességem az idevonatkozó egyházi törvények végrehajtása, azonképen remélem, hogy legifjabb kedves munkatársaim, ujmisés papjaim készségesen teljesítik az Egyház rendelkezéseit s a tőlük telhető legnagyobb buzgósággal és szorgalommal fognak a vizsgálatokra elkészülni. Ezzel az idők másik nagy követelményét is szolgálni fogjuk, t. i. a lelkiesség gondozását, a szemináriumból kivitt szellemnek ápolását, mert a rendszeres foglalkozás lesz egyik leghathatósabb eszközünk az elvilágiasodás szellemének a szentélytől való távoltartására s a buzgóságnak lelkekben való megtartására.

A vizsgálat részleteire vonatkozólag a következő szabályrendeletben intézkedem:

1. Az ujmisések felszenteltetésük után 3 éven át évenként vizsgálatra jelennek meg a püspöki székvárosban.

2. Az illető theológiai szaktanár előtt (és egy, vagy két külön megbízandó zsinati vizsgáló bizottsági tag előtt) az első évben a hitoktatástanból, erkölcs- és lelkipásztorkodástanból; a második évben egyházi szónoklattanból, alapvető és ágazatos hittanból; a harmadik évben egyházjogból, egyházi közigazgatásból és liturgiából tesznek vizsgálatot.

Azonkívül minden évben kötelező az ujszövetségi szentírás magyarázata, melynek tárgya az első évben a vasárnapi evangéliumok, a második évben az ágazatos hittannal kapcsolatos legfontosabb szentírási szakaszok, a harmadik évben az apostolok levelei. A második évi vizsgálatnál egy prédikáció (esetleg annak egy része) szóban is előadandó.

4. A vizsgálat idejét a zsinati vizsgálatokkal kapcsolatban fogom megállapítani.

5. A nálunk érvényben levő synodalis vizsgarendszer a fenti hármas vizsgálat mellett is érintetlenül hatályban marad. Jelentékenyen megkönnyebbül a vizsgázók munkája, ha a harmadik ujmisés vizsga után mindjárt a legközelebbi alkalommal, az augusztusi vizsgát követő szeptemberben teszik le a zsinati vizsgálatot. Ennek érvénye ezentul nem 6 évre, hanem mindenkorra szól, ami különben egyházmegyénkben eddig is így volt. Egyébként ezentul is ketté lehet osztani a vizsgálatot úgy, hogy legkésőbb a presbiterátus 6. évében kezdessék meg és a hetedikben fejeztessék be.

6. Az ujmisés vizsgák eredményét gondosan számon tartom s az egyházi hivatalok és javadalmak betöltésénél a kódex rendelete (130. 2. §.) szerint figyelembe veszem.

7. Ez idén a jelzett s annak idején közelebbről megállapítandó és közhírré teendő időben az 1918-ban és 1919-ben felszenteltek a vizsgálatra már megjelenni tartoznak.

1110

1920

A háborus évek zavarai és a még mindig fennálló forgalmi nehézségek hosszabb idő óta meggátoltak abban, hogy rendes bérmutatást megtartsam. A székhelyemmel szomszédos kerületekben a legelső alkalommal folytatni kívánom látogatásomat, de azok idejét egyelőre még nem közölhetem. Ezuttal csupán a pécsi székesegyházban pünkösds első napján, f. évi május 23-án tartandó bérmutatásra hívom fel az érdekeltek figyelmét, mely azonban csak a pécsvárosi plébániáknak szól. Vidékről egyes rend-

Bérmutatás.

kivüli esetekben s akkor is csupán azok jelentkezhetnek, akiknél a bérház-
kozás elhalasztása nagyobb kellemetlenséget okozhatna. Az illetékes lelké-
szek kötelesek bérhálandóikat pontosan előkészíteni, megfelelő bérházdu-
lákkal ellátni és a bérhálandók számát püspöki Irodának Pünkösöd előtt
bejelenteni.

1111

1920

Felvétel az
America-
numba.

A pécsi Americanum középiskolai internátusba leendő felvételre vo-
natkozó tudnivalókat az 1920—21. iskolai évre az alábbiakban közlöm.

1. Nevelési okokból, főleg pedig a gazdasági válság következtében
az Americanumnak ezentúl, legalább egyelőre, csak bentlakó növendékei
lesznek.

2. Csak olyanok folyamodhatnak, akik az 1920—21 tanévben a pécsi
középiskolák valamelyikébe kívánnak járni. A folyamodványok hozzám inté-
zendők, de az Americanum igazgatójánál Komócsy István urnál nyújtandók
be Pécsen Deák-utca 8-ik szám alatt. Jelezni kell, mi a felvételt kért
növendék szüleinek neve, vallása, társadalmi állása, milyenek vagyoni vi-
szonyaik, hány gyermekük van, ezek közül hányat taníttatnak a házon
kívül. Csatolni kell a felvételt kérvényező gyermek utolsó félévi értesítőjét,
vagy ennek a tanító vagy osztályfőnök urak által aláírt másolatát. Ha ked-
vezményben akarnak részesülni, mellékelendő a szülők szegénységi vagy
vagyontalansági bizonyítványa is. A folyamodványok benyújtásának határ-
napja 1920. május 31-ike. Kellő időben be nem érkezett vagy kellő módon
nem részletezett kérvények nem vétetnek figyelembe. A volt növendékeknek
is kell folyamodniuk.

3. A felvételnél szegénysorsu, jeles és legalább jó előmenetelű ta-
nulók lehetőleg előnyben és fizetési kedvezményekben részesülnek. Kedvez-
mény már az is, ha valaki évi 3600 koronás helyre juthat.

Mezőgazdaságban foglalkozó vagy falun lakó szülőkre nézve az
eltartás díját terményekben fogja kiróni az intézet igazgatója. Ezeket az
érdekeltek a termés betakarítása után legfeljebb egy hónapra — és pedig
az egész tanévre kivetett mennyiséget egyszerre — kötelesek beszállítani.

5. Minden folyamodó kérvényével egyidejűleg 800, azaz nyolcszáz
koronát köteles az Americanum pénztárába befizetni. Ez az előleg azoknak,
akik az intézet igazgatójának előzetes engedélyével nem terményekben fizetik
az eltartás és nevelés díját, az utolsó — márciusi — részlet befizetésekor
beszámíttatik. A pénzben esedékes díjakat az összes érdekelt négy egyenlő
részletben: szeptember, november, január és március elsejére kötelesek be-
szolgáltatni. A 800 korona letét-előleg befizetése nélkül beérkező folyamod-

ványok nem vétetnek figyelembe. Elesnek a felvételtől, vagy az Emericanumban való további tartózkodás jogától azok is, akik az előirt időben az egyezményesen kirótt terményeket teljes mértékben nem szolgáltatják be. Azok, kik gyermekeik eltartásdíját egészen terményekben róják le, az utolsó terményrészlet beszállításakor a 800 koronát készpénzben visszakapják. Hasonlóképen visszakapják ezen letétjüket és pedig az elutasítással egyidejűleg azok is, kiknek gyermeke bármely okból felvehető nem volt. Azok a szülők, akik felvett gyermekeiket be nem hozzák, avagy a tanév közben kiveszik, a letétként befizetett 800 koronát vagy a már beszállított terményeket nem kapják vissza.

6. A felvett növendékre egyébként az Emericanum szabályai ezentúl is változatlanul kötelezők.

1112

1920

Számtalan beteg, sorvadó tüdőből szomorú kiáltás szakad felénk, egészségesek felé: osszátok meg velünk az egészséget, melytől duzzadtok, a munkabírást, mely tagjaitokat feszíti és a jólétet, mely munkátokból ered.

Templomi
gyűjtés a tü-
dőbetegek ré-
szére.

A tüdőbetegek gondozására és gyámolítására alakult Egyesület közvetíti hozzánk ezt a kérelmet s mivel sohasem bocsátottuk el üres kézzel, bizalommal keres fel ma újra. Azok a lesújtó adatok és tények, melyek valamikor meghatottak és adakozásra készítettek bennünket, ma százszor lesújtóbbak. A hosszantartó háború, a forradalmi idők s a nyomukban jövő sanyaruságok óriási fokban emelték a nélkülözést, a nyomort, a pusztító betegségek e melegágyát; nem csoda, ha a tüdővész fékevesztetten harapódzott el mind mélyebben a nemzet testébe s növelte áldozatainak számát úgy, mint még soha.

Szives-örömet tenne eleget az Egyesület a mai felfokozott igényeknek is, de sajnos, lehetetlen: megfelelő anyagi segítség híjján, közeli csőd fenyegeti. Nem kimélték őt sem a közelmúlt, legsötétebb idők eseményei, elprédálták vagyonát, kifosztották intézeteit.

Hittel fordul tehát hozzánk, ne engedjük veszendőbe menni a tüdővészellenes küzdelem áldásos ügyét. Buzdítsuk hiveinket minél bőségebb adakozásra e nemes célra. Nyujtsunk segédkezet a tüdőbetegek megmentéséhez és lábra állításához, ahol pedig nincs remény gyógyulásra, segítsük adományainkkal távoltartani a kór csiráit a társadalom ép tagjaitól azzal, hogy lehetővé tesszük a gyógyíthatatlan betegek megfelelő elhelyezését.

Ezzel az anyagi segítséggel adunk, amit tőlünk kérnek: egészséget, munkabírást, jólétet — vagy legalább is türhető életet — anélkül, hogy a magunkét érezhetően csorbitanók.

Egyházmegyénkben Pünkösöd hétfőjén lesz a kötelező templomi gyűjtés az egyesület céljaira. Ahol ez bármi okból nem volna lehetséges, jelöljön ki a plébániavezető valamely következő vasárnapot. A gyűjtés eredménye (az adott viszonyok között legalkalmasabb módon) a püspöki Irodához küldendő.

1113

1920

Az alapítvá-
nyi hivatal
1919. évi
számadásai.

Az egyházmegyei alapítványi hivatal 1919. évi számadásainak kivonatait azon alapokról, melyek a papságot közelebbről érdeklik, jelen körlevelem melléklete gyanánt minden plébániahivatal részére egy-egy példányban megküldöm. E kivonatok az 1919. évi körlevelekkel együtt bekötetendők.

1114

1920

Az 1919. évi
tavaszi korona-
i tétel bi-
rálata.

Az 1919. évi tavaszi korona i tételre: „Magánügy-e a vallás?” beérkezett dolgozatok általában nagyon jók voltak.

Néhányan a fogalmakat kissé összezavarták. Mert tény ugyan, hogy az igaz valláshoz egyénijoga van minden embernek, melytől senki meg nem foszthatja; de ez az egyéni jog nem a magánjog, hanem a közjog keretébe tartozik, amennyiben az igaz vallás — mint a jogrend alapja — az egész államra, a közre kihatással van. Magánügy nem lehet a vallás. Mert magánügy az a cselekedet vagy kötelesség, mely csak az egyes személyt érinti s melyért senki őt felelősségre nem vonhatja, mert azzal másnak sem anyagi sem erkölcsi jót vagy rosszat nem tesz. A vallás azonban az egyénen kívül nagyon is érinti az egész államot és társadalmat, sőt alapja is azoknak. Hiszen vallás nélkül nincs erkölcs, erkölcs nélkül pedig felbomlik a jogrend s az egész társadalom. Tehát a vallás közügy s az államnak törődnie kell vele. Az állam főadata ebben a dologban — mióta Krisztus Urunk az egyházat alapította — csak arra terjedhet ki, hogy az egyházat munkájában támogassa. De ezt meg kell tennie s éppen azért az egyház és állam szétválasztása elvileg lehetetlen.

Alapos munkájukkal kitűntek: Bótz József, Czindery Endre, Domosvay Lajos, Geosits Lajos, Kozáry György, Loschert Kázmér, Sebő Pál és Vizi János.

Kíváncsok, hogy az a szorgalom, alaposság és írói készség, mely sok dolgozaton észlelhető, ne heverjen parlagon, hanem járuljon hozzá a keresztény sajtó megerősítéséhez.

Datum Quinque-Ecclesiis, 4. Maii a. 1920.

† Julius m. p.
episcopus.

1920.

V.

1465

1920

Venerabiles Fratres, salutem et apostolicam benedictionem. — Nu- De missioni-
per ex Venerabilis Fratris Patriarchae Hierosolymitani litteris cognovimus bus catholicis
Palaestinenses Missiones ex direptione quam passae sunt adeo debilitatas Terrae
iacere, ut iam nequeant quaesitos diutinis laboribus retinere fructus, nedum Sanctae
proficere posse videantur. Ad haec aliud accedere idemque praecipuum iuvandis.
incommodum deploramus: advenas acatholicos ea misera conditione rerum
abuti ad suas inibi doctrinas disseminandas; idque, utpote opibus copiis-
que affluentes, efficere vel incolarum egestati subveniendo, vel et maxime,
scholas instituendo in iis quoque locis ubi nostri sua damna sarcire non
possint.

Intelligitis, Venerabiles Fratres, quid in hac re ab hominibus catho-
licis animarum salus, quid ipsa Terrae Sanctae ratio postulet. Ut enim in
Allocutione, quam hesternae die in Consistorio habuimus, dicebamus, omnino
non ferendum est ibi tot animas, a catholica fide deficiendo, ruere in in-
teritum, ubi Iesus Christus Dominus Noster vitam aeternam eis profuso
sanguine acquisivit. Omnes igitur boni, quacumque ope possunt, his Mis-
sionibus auxiliantur oportet ut elidendis acatholicorum conatibus evadant pa-
res. Nos certam summam huic rei destinavimus, amplius libenter daturi,
nisi Apostolicae Sedis angustiis prohiberemur. Quod autem ad vos attinet,
hortatione Nostra profecto non indigetis, ut earumdem Missionum causam
agere apud vestros populos omni studio nitamini. Vobis vero instantibus
plurimos confidimus esse responsuros, salva tamen stipe quae, secundum
Decessoris Nostri fel. rec. Leonis XIII litteras *Salvatoris ac Domini*, pro
Locis Sanctis est corroganda et ad Custodem Terrae Sanctae transmittenda.

Auspiciem caelestium munerum benevolentiaeque Nostrae testem,

vobis, Venerabiles Fratres, et Clero populoque vestro apostolicam benedictionem peramanter impertimus.

Datum Romae apud sanctum Petrum, die XI martii, anno MCMXIX, Pontificatus Nostri quinto.

BENEDICTUS PP. XV.

Participem faciendo Dioecesim harum SSmi Patris nostri litterarum ordinamus, ut Dominica I Augusti (X post Pentec.) populus fidelis de miserrimo missionum in Terra Sancta statu edoceatur et ad succurrendum iis quam affluentioribus eleemosynis provocetur.

Pia cleri fideliumque oblata medio DD. VADiaconorum data occasione idonea ad Officium Dioecesanum submittantur.

Quamvis haud praetereat dies, qua recursus ad caritatem nostram non fieret, supponere tamen nolim, quod vox supremi Pastoris surdas apud nos reperiat aures. Caritas enim, ut Apostolus docet, nunquam excidit; quare ferventer satagamus, ut quisque nostrum in promovendo tam sancto opere partem pro viribus capiat.

1466

1920

De speciebus
SS.
Eucharistiae.

Relatum est huic S. Congregationi de disciplina Sacramentorum in nonnullis Dioecesibus quosdam Vicarios Foraneos, aut Decanos, vel Parochos solere singulis duobus vel tribus mensibus hostias comparare easque distribuere in propriis et filialibus Ecclesiis pro Missae sacrificio peragendo ac pro fidelium eucharistica communione. Elapso hoc temporis spatio, nova fit acquisitio et distributio hostiarum, quae pariter duobus vel tribus mensibus sufficiant, ac ita deinceps. Et exquisitum est an probari possit huiusmodi praxis adhibendi, pro SSmo Eucharistiae sacramento, hostias a tribus vel duobus mensibus confectas.

Haec S. Congregatio, omnibus mature perpensis, proposito dubio respondit: *negative, et servetur praescriptum Ritualis Romani et Codicis Iuris Canonici.*

Rituale Romanum (tit. IV, cap. I, *De Sanctissimo Eucharistiae Sacramento*) haec praecipit: „Sanctissimae Eucharistiae particulas frequenter renovabit (parochus). Hostiae vero seu particulae consecrandae sint recentes; et ubi eas consecraverit, veteres primo distribuat vel sumat.“

In Codice Iuris Canonici haec statuuntur: Can. 815.: „panis (pro Missae sacrificio) debet esse mere triticeus et recenter confectus ita ut nulum sit periculum corruptionis. Vinum debet esse naturale de genimine vitis et non corruptum.“ Can. 1272.: „Hostiae consecratae sive propter fidelium communionem, sive propter expositionem Sanctissimi Sacramenti

et recentes sint et frequenter renoventur, veteribus rite consumptis ita ut nullum sit periculum corruptionis sedulo servatis instructionibus quas Ordinarius loci hac de re dederit.“

Propter maximam autem quae debetur reverentiam erga SS. Eucharistiae Sacramentum mandat haec S. Congregatio ut in cunctis ecclesiasticis Dioecesium ephemeridibus datum responsum edatur, quo facilius omnibus pateat et ab iis, ad quos spectat, fideliter ac religiose servetur.

Datum ex aedibus S. Congregationis de disciplina Sacramentorum, die 7. decembris a. 1918.

Ph. Card. Giustini, *Praefectus*.

L. † S.

A. Capotosti, Ep. Thermen., *Secretarius*.

1467

1920

Statim ac per responsum diei 17 februarii 1918. a Pontificia Commissione ad Codicis canones authentice interpretandos declaratum fuit, nihil per Codicem iuris canonici immutatum esse a disciplina hucusque vigente quoad dies festos suppressos, quibus in universa Ecclesia obligatio adnexa est missam pro populo applicandi, quidam locorum Ordinarii ab hac S. Congregatione Concilii suppliciter postularunt ut, ad commodiorem quorum interest notitiam, index festorum in universa Ecclesia suppressorum de quibus agitur denuo auctoritative publici iuris fieret. His itaque votis annuens, haec S. Congregatio, ad normam Constitutionis Urbani VIII. *Universa per orbem* diei 13 septembris 1642, indicem qui sequitur festorum suppressorum, quibus, iuxta praescripta canonum 339, §. 1. et 466, §. 1. Codicis, in universa Ecclesia inest onus litandi Sacrum pro populo, edendum statuit, idest: Feriae II. et III. post Dominicam Resurrectionis D. N. I. C. et Pentecostes; Dies Inventionis S. Crucis; Dies Purificationis B. Mariae Virginis; Dies Annuntiationis B. Mariae Virginis; Dies Nativitatis B. Mariae Virginis; Dies Dedicationis S. Michaëlis Archangeli; Dies Ss. Apostolorum: Andreae, Iacobi, Ioannis, Thomae, Philippi et Iacobi, Bartholomaei, Matthaei, Simonis et Iudae, Mathiae; Dies S. Stephani Protomartyris; Dies Ss. Innocentium; Dies S. Laurentii Martyris; Dies S. Silvestri Papae; Dies S. Annae, matris B. M. V.; Dies S. Patroni Regni; Dies S. Patroni loci.

Index
festorum in
universa
Ecclesia
suppress-
orum.

Datum Romae, ex Secretaria S. Congregationis Concilii, die 28. decembris 1919.

D. Card. Sbarretti, *Praefectus*.

L. † S.

I. Mori *Secretarius*.

1468

1920

Dubium circa
indulgentias
litaniis
marialibus
adnexas.

Propositum fuit huic S. Tribunali sequens dubium:
„Quibusdam in locis consuetudo invaluit Litanias Lauretanas sic cantandi ut 1. semel tantum recitetur *Kyrie eleyson* (Kyrie eleyson, Christe eleyson, Christe audi nos, Christe exaudi nos); 2. invocationes mariales ternae coniungantur cum unico *ora pro nobis* (Sancta Maria, Sancta Dei Genitrix, Sancta Virgo Virginum, ora pro nobis); 3. semel tantum pariter dicatur *Agnus Dei* (Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, parce nobis, Domine, exaudi nos, Domine, miserere nobis.)

Attento can. 934. §. 2. *Codiciis Juris Canonici*, quaeritur utrum hac ratione fideles lucrari valeant Indulgentias Litaniis adnexas.“

Sacra Poenitentiaria, mature consideratis expositis, respondentum censuit: *Negative*.

Hanc autem sententiam, ab infrascripto Cardinali Poenitentiario Maiore SSmo Dno Benedicto Pp. XV, in audientia diei 18 vertentis mensis relata, Sanctitas Sua confirmavit et insuper declarari iussit: *praedictam consuetudinem non esse approbandam, ideoque ab Ordinariis prudenter curandum ut in locis ubi viget submoveatur*.

Datum in Sacra Poenitentiaria, die 21. mensis iulii, anni 1919.

O. Card. Giorgi, *Poenitentiarius Maior*.

L. † S.

F. Borgongini Duca, *Secretarius*.

1469

1920

B. Maria Virgo
Lauretana
aëreonautarum
patrona declaratur.

Sanctissimus Dominus noster Benedictus Papa XV, piis quorundam Sacrorum Antistitum et aliorum fidelium supplicibus votis, ab infrascripto Cardinali Sacrae Rituum Congregationi Praefecto relatis, libentissime obsecundans, Beatissimam Mariam Virginem, Lauretanam nuncupatam, omnium aëreonautarum praecipuam apud Deum Patronam suprema auctoritate Sua declaravit et constituit. Contrariis non obstantibus quibuscumque.

Die 24 martii 1920.

† A. Card. Vico, Ep. Portuen. et S. Ruffinae, S. R. C. *Praefectus*.

L. † S.

Alexander Verde, *Secretarius*.

1470

1920

De solemnitate
sacratissimi
rosarii.

Sacrae Rituum Congregationi, pro opportuna declaratione, propositum fuit sequens dubium, nimirum: „An privilegium, per Decretum Generale diei 28 octobris 1913. concessum solemnitati externae Sacratissimi Rosarii, quae Dominica I octobris celebrari poterit cum omnibus Missis prae-

ter conventualem et parochialem, de SSmo Rosario, extendi valeat ad alias quoque festivitates externas, quae peragi solent cum magno concursu populi“?

Et Sacra Rituum Congregatio, audito etiam specialis Commissionis suffragio, omnibus perpensis, rescribendum censuit: „*Negative*, quoad extensionem privilegii solemnitatis Sacratissimi Rosarii, iuxta Decretum Generale 28. octobris 1913.“

Atque ita rescripsit et declaravit die 27. martii 1920.

† A. Card. Vico, Ep. Portuen. et S. Ruffinae, S. R. C. *Praefectus*.

L. † S.

Alexander Verde, *Secretarius*.

1471

1920

Quod per plura decennia minime evenit, hoc anno factum est: nullum theologum ad sacros ordines domi promovemus. Amari fructus belli infausti ut in aliis, ita et in Nostra Dioecesi paulatim apparent. Duos tantum alumnos habemus extra Dioecesim, qui sacris hoc anno ordinibus initiandi sunt: *Ludovicum Kranitz*, in Seminario Centrali et *Stephanum Magyar* in Collegio Pazmaniano Vindobonensi. Quo sic pauciores in sacro ministerio adiutores nanciscamur, eo ferventius preces tam pro ipsis, quam pro tota Dioecesi Nostra offerre debemus, ut recto spiritu gratiaque Dei plene imbuantur, sicque eo digniores ministri sacrorum evadere possint, quo pauciores numero existant. Praecipimus ergo, ut tribus utimur diebus mensis huius preces publicae cum populo post missas pro ipsis fundantur, sacerdotes vero iisdem diebus orationibus pro ss. missa assignatis collectam „pro omni gradu Ecclesiae“ addant.

Preces pro
ordinandis.

1472

1920

Pace officialiter saltem restituta, orationem pro ea — tamquam pro re gravi imperatam, item tria Ave cum invocatione post missas celebratas praescripta vigore praesentium cessare facimus. — Etsi tamen preces istae hucusque publicae pro pace desinant, quo pluries clamorem profundum in secreto ad Deum levemus, ut pacem cordium exultantem reddat, damna ingentia genti Nostrae iniuste illata ipse resarciat, finesque pristinos nobis restituat, sicque iusta pace revera obtenta inoffenso pede viam percurrere salutis possimus.

Preces pro
pace
sistuntur.

1473

1920

Magno cum cordis angore quotannis fructus exspectare terrae consuevimus. Post tot tamen cruciatus, qui annis elapsis nobis irruere, multo

Oratio impe-
rata.

magis in praesenti eisdem egemus. Ut igitur Omnipotens, e cuius gratia spes nostra omnis adolescit, fructus terrae dare atque conservare clementer dignetur, fervidis precibus Ipsum flagitemus. Ordinamus ergo, ut omnes sacerdotes dioecesis Nostrae in missis quotidianis, quodcumque rubricae permittunt, inde a praesenti usque ad finem Octobris a. c. collectam „ad repellendas tempestates“ sumant, fidelesque suos ad preces fundendas quo saepius excitare velint.

1474

1920

Concursus
pro parochiis.

Beneficia parochialia *Babarcz*, sub patr. fundi r. scientiarum universitatis, *Bár*, sub p. fundi religionis hung., *Várdomb* sub p. Acad. Ther., praesentibus usque 15-um Julii a. c. concursui exponuntur. Sacerdotes dioecesani, in examine prosynodali approbati, qui aliquod e memoratis beneficiis obtinere vellent, debent suos libellos supplices rite tymbrandos et Ministro cultus et instit. publicae hung. inscribendos infra terminum praefixum Ordinariatui exhibere.

1475

1920

Personalia.

Aloysius Wagner, curatus in Beograd nominatus est assessor consistorialis ad honores Quinque-Ecclesiensis, *Stephanns Glück* parochus in Bellye nominatus est notarius districtus Dárda-ensis. *Victor Perr* factus est subsidiarius in parochia Quinque-Ecclesiensi ad Purif. B. M. V.

1476

1920

Min. rendelet
a felekezeti
anyakönyvek
ügyében.

Tudomásvétel céljából közlöm a magyar vallás és közokt. minisztérium következő rendeletét:

A vallás és közoktatásügyi és belügyi m. kir. miniszternek 1348/1920. V. K. eln. számú rendelete az ugynevezett tanácsköztársaság alatt az állami anyakönyvi hivataloknak beszolgáltatott felekezeti anyakönyvek visszaszolgáltatása körüli eljárás szabályozása tárgyában.

1. §. Az állami anyakönyvi hivataloknál az ugynevezett tanácsköztársaság alatt összegyűjtött felekezeti anyakönyvek — amennyiben eddig még meg nem történt volna — jelen rendelet megjelenése után a felekezeti anyakönyvi hivataloknak haladéktalanul visszaadandók.

2. §. Az 1895. október 1-je előtt közhitelességgel vezetett felekezeti anyakönyvekből kiállított kivonatok, valamint az ezekben előforduló téves anyakönyvi bejegyzések kiigazítása, nemkülönben az említett felekezeti anya-

könyvekben nyilvántartott szülöttek utólagos házasságkötés által való törvényesítése körüli eljárás és általában a felekezeti anyakönyvvezetéssel összefüggő minden egyéb ügy tekintetében a felekezeti anyakönyvvezetésre vonatkozólag fennállott szabályok lépnek ismét érvénybe.

3. §. Az ugynevezett tanácsköztársaság alatt a felekezeti anyakönyvi ügyekben tett mindennemű intézkedés és az ily intézkedés alapján a felekezeti anyakönyvekben eszközölt mindennemű feljegyzés a felekezeti anyakönyvi ügyben illetékes felsőbb hatóság által felülvizsgálat alá vétetik.

4. §. Az előbbi szakaszban említett felülvizsgálat lefolytatása végett az állami anyakönyvvezetők az ugynevezett tanácsköztársaság alatt a felekezeti anyakönyvekben eszközölt bejegyzések eseteit összegyűjtve és kimutatásba foglalva az ügyre vonatkozó összes iratokkal együtt a felekezeti anyakönyvi hivataloknak megküldeni tartoznak.

A felekezeti anyakönyvvezetők pedig a nekik így megküldött kimutatások alapján, valamint egyébként is tudomásukra jutott minden esetben, a közhitelességgel vezetett felekezeti anyakönyvekbe a tanácsköztársaság alatt eszközölt bejegyzéseket az ezen bejegyzések alapjául szolgáló intézkedésekkel, valamint a vonatkozó iratokkal együtt a felekezeti anyakönyvi ügyekben illetékes felsőbb hatóságnak felülvizsgálat végett felterjeszteni tartoznak. Budapest, 1920. évi március hó 26-án. Haller István s. k., Simonyi-Semadam Sándor s. k.

1477

1920

A helyes és egyöntetű anyakönyvezésnek előfeltétele, hogy az anyakönyvi bejegyzés ne pusztán a felek kevésbbé szabatos bemondásán alapuljon, hanem a lehetőség szerint hiteles okmányokra támaszkodjék.

Családlapok
ki-
szolgáltatása

Ezt a célt volt hivatva szolgálni 1906. évi X. körlevelem 2582/1906 szám alatt közzétett azon rendelkezése, mely az esketések alkalmával családlapok kiállítását tette kötelezővé és egyházi anyakönyvezéseknél azok felmutatását és adataik felhasználását követelte. Amint azonban több oldalról értesülök, ezt a lelkészek közül többen elmulasztják s ezzel az anyakönyvi kiigazítások beláthatatlan sorát okozzák, az egyházi anyakönyvek megbízhatóságát pedig kérdésessé teszik. Szigoruan elrendelem tehát újból, hogy minden egyes esketés alkalmával a házasulandók keresztlevelei alapján eleve kitöltendő családlapokat adjanak ki a plébániahivatalok vezetői a feleknek, oktassák ki őket azok használatáról s valahányszor anyakönyvi esetet jelentenek be a hivek, illetve bérmajegyét kérnek, ragaszkodjanak a családlapok felmutatásához s azok alapján vezessék be a szükségelt adatokat az anyakönyvbe és töltsék ki a bérmajegyeket.

S mivel indokolatlannak találom, hogy a nyomtatványok ára a templompénztárakat terhelje, első rendelkezésemtől eltérően, családlap címén ezentul a rendes stólán felül 2 K szedendő a felektől, hogy ekként a teljesen szegények díjtalanul juthassanak hozzá.

1478

1920

Az amerikai
csomag-
akció.

Az emberi nyomort mélyen megértő amerikai nép új és nemes mozgalommal siet a gazdasági életében megrendült Európa segítségére, mely mozgalmat nagy örömmel ajánlom tiszt. Papságom figyelmébe. A segítőakciónak az a célja, hogy az ország leginségesebb népén segítsen; nem pénzzel, hanem Amerikából küldött élelmiszer csomagokkal. Ezért Budapesten központot létesítettek (Amerikai Segítő Raktárak, Budapest, IV. Váci-utca 31. sz.), mely a legnagyobb készséggel továbbítja a hozzá küldött kérő leveleket s ezenkívül minden más erre vonatkozó kérdésben szívesen ad tájékoztatást. — Magam a központ rendelkezésére bocsátottam egyházmegyéim plébániáinak címeit, hogy felvilágosító iratkáikat mindenüvé elküldhessék. Pécssett pedig a Szociális Missió Társulat vezetőségét (Anna-utca 17. sz.) bízom meg úgy ezen áldásos ügy szélesebbkörű ismertetésével, mint a beérkezendő kérő levelek továbbításával. Amiért felhívom tiszt. Papságomat, mely mindenkor szívesen sietett minden testi és lelki nyomor enyhítésére, karolja fel meleg szeretettel Amerika keresztény népének e segélyakcióját.

1479

1920

Adományok a
nyugdíjas
papok
segélye-
zésére.

Az egyházmegyei nyugdíjas papok javára a legutóbbi közlés óta a következő adományok érkeztek be:

Beck Lajos, tb. kanonok, nagybicsérdi esperes-plébános és Kain Abel kisasszonyfai plébános 1000—1000 K, Mátyai Antal podgajczi plébános 900 K, Martinkovics János, marjanczi plébános és Horváth János, veliškovi plébános 450—450 K, Csurda Béla, szabadszentkirályi plébános 400 K, Nunkovich Gábor, bakonyai plébános 200 K. Ábrahám István, magyarszentiváni, Csokonay Béla, szentdienesi, Gedeon Sándor, sumonyi, Kiss Lajos, dunaszekcsői, Marton Sándor, szentlőrinczi, Pévald Vilmos, szajki, Riedlinger Dezső majsi plébános és Vizi János, babarczi s.-lelkész 100—100 K, Fehér Ferenc, bükkösi plébános évente egy mm. buzát és egy kocsi tűzifát ajánlott fel.

Datum Quinque-Ecclesiis, 12. Junii a. 1920.

† Julius m. p.
episcopus.

1920.

VI.

2085

1920

Ha a háboru mérlegét lelkipásztori szempontból összeállítjuk, fájdalommas eredményre jutunk. A háboruban az örökkévalósággal való foglalkozás, az erkölcsi magábaszállás — bármennyire ellentmondásnak látszik is — sok tekintetben nehézzé, nem egyszer szinte lehetetlenné vált. Azt állíthatnók, hogy a rendszeres, nyugodt, következőképen a hívő gondolkozás utjai elzárultak. Mikor a bűn és a halál uralma teljesnek látszott, mikor százak, ezrek és milliók pusztultak el annélkül, hogy ráértünk volna föleszmélni, mikor a legiszonyubb halálnemek is megszokottá váltak és mikor jajszó is alig hallatszott az elesettek fölött, akkor vége szakadt az ember magábaszálló lelki életének is. A ránk zuduló vészedelem első vallási fel lendülése csakhamar helyet adott ugy a fronton, mint a front mögött az erkölcsi elernyedésnek. Sok esetben — és ez még veszedelmesebb — a hitbeli meghasonlásnak is. A háboru khaotikus kilátástalanságai, mérhetetlen egyéni szenvedései, a halálnak közelsége és közönyössége végtelenül szűkre vonták az emberi tekintetek horizontját. Dac és magamegfeledkezés vett hatalmába sok lelket. A lövészárkok kiméletlen durva élete az ösztönök vad hajhászásává fajult. A sokszor embertelen fegyelem rendetlen szabadságvágyat, minden tekintélynek, még a polgári és állami rendnek utálatát is előidézte. Az életfenntartás ösztöne, vagy a háborus pusztítások eltompították érzékét a tulajdon szentsége iránt. Az egyéni szenvedések pedig érzéketlenné tették az embereket mások szenvedései iránt.

A Népmissiók
ügye.

Hazatérve a frontokról a harcosok egy része nagy igazságtalanságok érzésével fordult el az erkölcs és jólét őrének tartott társadalomtól. Hiszen azt látták, hogy szenvedéseik, milliók pusztulása mások meggazdagodásának könnyű forrása lett. Ezek magukkal és Istenükkel meghasonulva a forradalmak csiráit hordozták lelkükben. És a társadalom, maga az egyház is, külső tevékenységében meggyengítve, megszokott eszközeitől megfosztva nem volt elég erős, hogy segítsen rajtuk. Ellenben a fölforgatásnak apostolai tudatosan szitották a meghasonlást, keverték az amugyis nagy khaoszt.

A jog, igazság, vallás, erkölcs, az egyház, sőt az Isten fogalmát is eltorzították. Munkájuk sikeres lett. Ez a háboruknak reakciója, a zűrzavarnak és a gonosz léleknek aratása volt.

Az itthonmaradottak erkölcsi állapota sem volt vigasztalóbb. A magára hagyott ifjuság eldurvult, a tekintély és szülői tisztelet, a fegyelem és munkaszeretet aláhanyatlott. A nyereszkesedés örült vágya lepte meg az embereket. Ugy szerepelt mint a háborus gazdasági élet szerzett joga. Hol kezdődött, hol végződött a bűnözés határa, ki tudná megmondani? És hogy mi az erkölcsileg veszedelmesebb, az-e, ha valaki meg sem érzi, hogy embertársai szorult helyzetének kihasználása erkölcstelen, vagy ha ugyanezt tudatosan teszi? Alig tudnók megmondani. Egy bizonyos: *akik meg akartak gazdagodni, kísértésbe estek és az ördög törébe és sok haszontalan és ártalmas kívánságokba, melyek az embert veszedelembe és romlásba döntik. Mert minden rossznak gyökere a pénzvágy, melynek hajhászása által némelyek eltértek a hittől és sok bajba keveredtek.*¹

Az erkölcsi és vallási lezüllés ezen áldatlan állapotával szemben, nekünk, Tisztelendő Testvéreim, nem lehet elég a megdöbbenés vagy leromlott közállapotaink szomorú megállapítása. Nem lehet elég, mert nekünk szólnak az Írás szavai az újjáalkotó Istenről, *„aki minket Krisztus által minden lelki és mennyei áldásban részesített . . . hogy tetszése szerint tudassa velünk az ő akaratának titkát, melynél fogva elhatározta, . . . hogy mindent megújít Krisztusban.*² Igen, Tisztelendő Testvéreim, hozzánk szól az efezusiakhoz intézett üdvözllet és izenet, *„kik már azelőtt reméltünk Krisztusban.”*³ s akiknek a halhatatlan lelkek megmentésére különös missiónk van. Akik csak akkor állunk hivatásunk magaslátán, ha nehéz időkben készek vagyunk áldozatokat hozni és cselekedni, ha kell. Ez a cselekvés, az isteni ígének, hitünk megrázó nagy igazságainak és a megalázódó bűnbánatnak hirdetése: egészen, sajátosan apostoli és krisztusi cselekvés. Ehhez hasonló lelkipásztori működésünkben hiában keresnénk. Ez nyeri meg az embereket Istennek és Istent az embereknek. A hívőket is csodálatos közelségbe hozza papjaival. Érezni fogják, hogy a missiónak és a missiót tartató plebánosnak szava nem a béresnek, hanem a pásztornak és az apostolnak szava.

Felkérem tehát Tisztelendő Testvéreimet, fogjunk a munkához. Látuk, a forradalmak szitói egy pillanatra sem nyugodtak, hogy a tömegek fájdalomán és nyugtalanságán keresztül erkölcsi lezüllésbe és társadalmi fölfordulásba sodorják a népeket. Mikor eljött az éjszaka, valaki konkolyt hintett Krisztus vetésébe. Mi tudjuk, ki tette ezt. Az ellenséges ember. A forradalom, a kommunizmus, az állami élet kereteinek megbontása, az egy-

¹ Tim. I. 6. 9-10. ² Ef. I. 3. 9. 10. ³ Ef. I. 12.

házüldözés, bizonyos tekintetben a papság tájékozatlan, sokakban jóhiszemű forradalmi láza voltak tünetei ennek. Itt az ideje, hogy mindent megújítsunk Krisztusban.

A múlt és jelen mindinkább tisztán áll előttünk. Éppen így jövőnk is. Népünk és magunk is lelki megújodást szomjuhozunk. Új tájékozódást a tévesztett utakon. Ujat és mégis az örökké régít. Itt az ideje, hogy hirdessük: senki más alapot nem tehet azon kívül, mint a mi tétetett a mi Urunk Jézus Krisztus által. A keresztény vallás alapigazságait a maguk meg-
rázó formáiban kell hirdetni népünknek. Missiókat kell tartanunk. Ezért a jó pástor gondosságával meg kell hoznunk anyagi áldozatainkat, meg kell feszíteni erőinket. Gondoljunk arra, hogy talán éppen a béke ezen nehéz, áldozatos munkájának elvégzése végett őrizett meg az isteni Gondviselés bennünket a háboru nagy személyes és anyagi áldozataitól.

Nem! Tisztelendő Testvérek! Ne érhessen bennünket a vád sem Isten, sem emberek előtt, hogy nem tettük meg népünk erkölcsi felemelésére mindazt, amit megtehettünk. És habár tudom, hogy rendes lelkipásztorkodásuk kereteiben is igen sokat tesznek ez irányban Tisztelendő Testvéreim, — a mai rendkívüli időkben az igehirdetés ezen rendkívüli eszközt is meg kell ragadnunk. *Missiókat kell tartanunk az egész egyházmegyében záros határidőn belül, rendszeresen.*

Ha odaállunk népünk elé és Isten szolgálóinak szabadságával, egyben Isten szolgálóinak alázatosságával, hitével és egyszerűségével hirdetjük, hogy *ugy tekintsen minket az ember, mint Isten szolgálóit és Isten titkainak sáfárjait*,¹ — lehetetlen, hogy ez átalakító hatás nélkül maradjon. *Spiritus ubi vult spirat.*² Isten lelke ahol akar, ott hat. Itt pedig hatni akar, mert ketten hárman kizárólagosan az Ő nevében, az Ő ügyében, a halhatatlan lelkek szolgálatában jönnek össze. Isten hatni akar általunk, hiszen ezért választott és küldött bennünket. De meg kívánja, hogy segítő és megelőző kegyelmével együtt működjünk. Kiki a maga módja szerint. Mint missió, vagy missiót előkészítő és tartató lelkész.

Nemcsak arról van tehát szó, hogy rövid időn belül minden plébánián missiókat tartassunk, hanem arról is, hogy Tisztelendő Testvéreim a Pécsegyházmegyei Papok Missió Egyesületének keretében, mint tagok, saját személyükben is vezessenek missiót olyan helyeken, ahol azt az arra hivatottabb szerzetesek bármely okból nem tarthatják meg. Ne tartsunk attól Tisztelendő Testvéreim, hogy nincsen hozzá kellő ismeretünk vagy asketikánk. Istennek örök igazságai mindannyiunk lelkébe vésvék és ha

¹ Kor. I. 4. 1. ² Ján. 3. 8.

meg lesz hozzá különös küldetésünk, meg lesz hozzá a megfelelő kegyelem is.

Nagyfontosságu még, hogy a község népe a szent napokra kellőképen előkészítették. A missió eredménye nagy részben ettől függ. Sok helyen külön röpcédulákkal, sőt ezen célból kiadott időközi lapokkal készítik elő a hitközséget. Hogy ez, főleg városokban, ellenmondást is vált ki, nem baj. A fő, hogy mindenki érdeklődjék. Hogy oda jöjjenek a már réges régen elhidegült vagy ellenséges hatások alá került lelkek is. Az örök igazságok és a tömeghatás nem fogják eltéveszteni ezeknél sem céljukat. A plébános, akinek tevékeny szerepe a missió sok megérkezéssel úgy is meg fog szünni, külön is készítse elő templomba járó híveit. Tartson előkészítő beszédeket. Arra azonban vigyázzon, hogy a missió tulajdonképi témáival ne foglalkozzék. (Előkészítő beszédtemákat szívesen küld a Pécsegyház-megyei Papok Missió Egyesületének titkárja, Komócsy István Pécs, Deák-utca 8. szám.)

Kiváló súlyt kell fektetni arra, hogy a missiók bevezető beszédje már szombaton este megtartassék és hogy erre a közfigyelem a legmehetszebbmenőleg ráirányíttassék. Nagyobb községekben, városokban hitbuzgalmi vagy más társulatok külön meghívók széthordását vállalhatják e célból s azon lesznek, hogy azok minden családba eljussanak. Hozzáértők állítása szerint ettől még az esetben sem kell eltérnünk, ha előre tudjuk, hogy a közönség egy része lekicsinylő vagy épen ellenséges állást foglal a missiókkal szemben. *Argue, obsecra cum omni patientia et doctrina.* Jó az is, ha nagyobb uradalmak és üzemek tulajdonosaival és vezetőivel előzőleg személyesen érintkezik a lekipásztor és kieszközli, hogy az alkalmazottak időt nyerjenek a szent beszédek meghallgatására. Ezt az előre megállapítandó missió rendben a missió vezetőjével előre megbeszéli és figyelembe veszi.

* * *

Ezek alapján 1907. évi 542. az 1908. évi 3968. és az 1912. év 4091. számú rendeleteim kiegészítéseképen és az egyházi törvénykönyv 1349 ik canonjának végrehajtásaképen elrendelem, hogy:

1-ször. Ezentul úgy a tavaszi, mint az őszi koronák tanácskozásainak tárgyává tétessék, mely plébániákon nem volt az előirt tíz éven belül népmissió és ha nem volt, miért nem volt megtartható? Mit tett, vagy mit szándékozik tenni az illetékes plébános ez érdekében?

Tekintettel azonban a fentvázolt rendkívüli időkre, ezuttal elrendelem, hogy a missiók az egész egyházmegyében három év leforgása alatt 1923. év ádventjéig tartassanak meg. Ezért is az előző bekezdésben előirt

időközt megrövidítve az első időközt 1920. adventjétől 1923. év adventjéig állapítom meg.

2-szor. A missiók szorgalmazásáról fölvelt jegyzőkönyvi kinyomatok a koronák egyéb tárgyaitól elkülönítve, mégis a koronai jegyzőkönyvekkel egyidejűleg, terjesztendők az egyházmegyei hatósághoz. Az előterjesztésben ki kell tüntetni, mikor volt minden egyes kerületi plébánián az utolsó missió és — ha az előirt időköz az illető plébániára nézve a lejáráthoz közeledik, mikor szándékozik a plébános megtartatni a missiót és milyen lépéseket tesz annak előkészítésére? A fentidézett 1908. évi 3968. és az 1912. évi 4091. számú rendeletekben előirt nemleges jelentések ez által tárgytalanná válnak. Fönmarad azonban a kötelezettség, hogy a tényleg megtartott missiókról az illető lelkész jelentést tegyen. Ebben röviden jelezni kell hol, kik és mikor tartották a missiót, milyen volt az általános eredmény? mennyi volt az áldozók és gyónók száma?

A Pécsegyházmegyei Papok Missió Egyesülete a maga részéről szívesen ajánlja fel a missiók megszervezése érdekében szolgálatait. Evégből a megkeresések a mindenkori elnökhöz (jelenleg Romaisz Ferenc kanonok urhoz) intézendők. Indokolt kérelemre a missiók anyagi költségeinek fedezéséhez Magam is hozzájárulok. Egyben szeretettel fölhivom Tisztelendő Papságom figyelmét arra is, hogy végrendelkezéseiknél ne feledkezzenek meg ezen nemes célról. Akár saját plébániáik területéhez kötött alapítványt tesznek, akár a Pécsegyházmegyei Papok Missió Egyesületének juttatnak alapítványokat, mindenképen a lelkek üdvözítésének nagy munkáját mozditják elő.

Karoljuk föl, Tisztelendő Testvéreim, a missiók ügyet, hogy az Ur legyen a mi népünk békessége. Azoknak is, akik távol voltak Tőle, azoknak is, akik közel voltak, hogy egy lélekkel járulhassunk valamennyien az Atyához, hogy ne legyenek hiveink között *„többé idegenek és jövevények, hanem a szenteknek polgártársai és Istennek házanépe, ráépítve az apostolok és próféták alapjára, míg a főszegletkő maga Jézus Krisztus, kiben az egész építmény összeszerkesztve, szent templommá növekszik az Urban.”*¹

2086

1920

Az 1918. év Pünkösdjén életbelépett Codex Juris Canonici 131. canonja a koronai tételekre vonatkozó eddigi rendelkezéseket némi változásnak vetette alá, melyet 1918. évi X. körlevelem mellékleteként a közös püspökkari utasításban már kihirdettem. Ennek kiegészítése céljából a következőket közlöm tiszt. papsággal.

A koronai
tételek új
rendje.

¹ Ef. II. 19, 21.

1. A koronai tételeket, mint eddig is történt, ezentul is az egyhm hatóság fogja kitűzni s minden év elején körlevélben közzétenni.

2. A tételek írásos kidolgozásával és előadásával a kerületi esperes legalább egy hónappal a korona előtt a kerületbeliek közül a *lehetőség szerint* egy segédlelkészt és egy plébánost biz meg, ez utóbbit azon eshetőségre, ha a kijelölt segédlelkész időközben állomáshelyéről eltétnék. De ez nem azt jelenti, hogy a kerületi papság közül a többiek nem kötelesek a tételt lelkiismeretesen tanulmányozni, arról jegyzeteket készíteni egyrészt, hogy a tétel felolvasása után meginduló eszmecserében a maga észrevételeit mindenki megtehesse s ekként hozzájáruljon a kérdés alapos megvitatásához, másrészt azon okból is, hogy mindkét megbízott akadályoztatása esetén legyen, aki a kitűzött tételt szabadelőadás keretében a koronán egybegyűltekekkel ismertesse.

3. Hogy a fiatalabbak a tétel tudományos felkészültséggel leendő kidolgozásával továbbképzésük ügyét előmozdítsák, az idősebbek pedig tapasztalataik gazdag tárházából meritett s meghiggadt ítéletükkel értékes tudásukat a kerületbeliek hasznára közreadhassák, a koronai tételek kidolgozásának kötelemére vonatkozó régebbi rendelkezéseket ezennel megváltoztatom oly értelemben, hogy ezentúl a tétel írásos kidolgozására nem kötelezhető a lelkészkező papságból 1) a kerületi esperes 2) az, aki 60. életévét már betöltötte, annak betöltésétől kezdve, 3) aki különleges méltánylást érdemlő indokok alapján e kötelem alól a jövőben felmentést kap, felmentésének mérve szerint. A multban elnyert ilyenmő felmentések ezennel hatályukat veszítik.

4. A koronai jegyzőkönyv ne csak a felolvasott tétel eszmemenetét ölelje fel kimerítően, de ismertesse — a felszólalók megnevezésével — főleg a felolvasást követő eszmecserét ugyancsak behatóan és részletesen.

5. Aki bármi okból a koronán részt nem vesz, hacsak a 3. pont értelmében *előzetesen* felmentve nincs, szintén írásban köteles a tételt a ker. esperesnek legkésőbb négy héttel a korona után megküldeni.

6. Az írásos dolgozatokat a ker. esperes a koronai jegyzőkönyvvel együtt terjeszti fel az egyhm. hatósághoz.

Elvárom tiszt. papságomtól, hogy az írásban benyújtott koronai tételek megfelelő forrástanulmányok alapján készüljenek s komoly tudományos színvonalon álljanak anélkül, hogy figyelmen kívül hagynák a koronai tételek tárgyalásánál a legfőbb szempontot: a gyakorlatiasságot.

Pécs, 1920. aug. 20.

† Gyula s. k.
püspök.

1920.

VII.

2090

1920

Rmus Ordinarius Albinganensis Dioecesis a Sacra Rituum Congregatione sequentis dubii solutionem humiliter expostulavit, nimirum:

Missa cantata
in Comm.
00. FF. DD.

Utrum, attenta Constitutione Apostolica *Incruentum Altaris sacrificium* diei 10. augusti 1915, in Commemoratione Omnium Fidelium defunctorum, liceat canere Missam pro defuncto, praesente cadavere?

Et sacra Rituum Congregatio, audito specialis Commissionis voto, omnibus sedulo perpensis, rescribendum censuit:

Affirmative, iuxta Rubricas et Decreta. Missa autem sit una ex tribus Missis quae dicuntur in Commemoratione Omnium Fidelium defunctorum: et Orationi Missae addatur Oratio pro defuncto, sub unica conclusione.

Atque ita rescripsit et declaravit, die 10 ianuarii 1919.

† A. Card. Vico, Ep. Portuen. et S. Ruffinae, S. R. C. *Praefectus*.
L. † S. Alexander Verde, *Secretarius*.

2091

1920

Pro iis, qui examen prosynodale nondum subierunt, idem diebus 21. et 22. Septembris a. c. in aedibus Seminarii Nostri maioris servetur. Prima die candidati e studiis stabilitis coram examinatoriis viva voce, altera autem die ex homiletica atque catechesi scriptotenus peritiam requisitam probare tenentur. Omnes item statutis novi Codicis Iuris Canonici conformiter sacrum sermonem, quem paratum secum affere obligantur, coram examinatorio pronuntiabunt. Vigore igitur praesentium omnes ad examen dictum obligatos provoco, ut semet Officio dioecesano tempestive insinuant adnotando, an ex integra materia, an vero ex parte, prout in Litt. Circ. XVII. a. 1909. sub nro 4652. concessum est, examen subire velint.

Examen
prosynodale.

2092

1920

Omnimoda eorum, qui aetate, laboribus aut quavis alia gravi ratione

Provisio pen-
sionatorum.

e vinea Domini recedere, tenuique salario pensionali vitam sustentare coguntur, provisio toti dioecesi gravem certe imponit obligationem. Haec autem eo fortior in dies evadit, quo maiores vitae emergunt difficultates. Debita conditionis eorum consideratio Nos iugiter impellit, ut pro ipsis adiumenta necessitati temporis congrua producamus. Hac ducti intentione praesentibus ordinamus, ut omnes sacerdotes tributa sua pro pensionatis stabilita in illo valore pendant et Ordinariatui submittant, qui apud ipsos adhibetur. Sic enim unice fieri poterit, ut rudedonati salaria sua in valore loci, ubi commorantur, accipiant. Vehementer dein iterum commendamus, ut curati qui naturalia a suis fidelibus percipiunt, larga manu pensionatis — non tantum soli, sed per districtus — oblati suis succurrant. Vicarchidiaconis igitur impono, ut dona condistrictualium in coronis autumnalibus, aut secus congrue determinent, collectionem instituant et priusquam distributio peragatur, Mihi omnia aperiant. Qui multum habent, largius offerant, qui minus possident, pauca etiam libenter contribuant. Nullus enim esurire potest, dum fratres eius luculenter vivunt.

2093

1920

Obitus
Geysae
Szabó.

Unum optimorum, qui in vinea Domini operantur, *Geysam Szabó* vicearchidiaconum et parochum Szászvárensem, 31. Julii a. c. tragice perdidisse perdolenter significamus. Inter multiplices, quae Nos feriunt, calamitates, magnum cordi Nostro ingerit sacrificium, cum tales intrepidus fidei zelatores praemature, prout conjicimus, a Nobis avelli lugentes videmus. Geysa Szabó a. 1874 natus, a. vero 1896. presbyter ordinatus est. Anno in cura animarum expleto, professor religionis in archigymnasio Szekszárdensi nominatur, ubi tria lustra magno cum zelo et non minore fructu muneri suo adlaboravit. Anno 1912. parochus in Szászvár factus est, ibidemque usque ad ultimum halitum boni pastoris munus magna cum dexteritate, summaque cum diligentia obivit. Tristi praesertim tempore sic dictae dictaturae heroice veritatem religionis, iuraque Ecclesiae defendit ita, ut odio inimicorum vita ipsius iterato periclitaretur. Subversione universali feliciter superata alacri animo omnia instaurare coepit, dum gravi morbo versus festum Pentecostes lecto affixus est. Nec inde surrexit. Anno aetatis 46-o, sacerdotii vero 24-o sacramentis saepe confortatus veniente Domino ad nuptias Agni vocatus est.

Meminerint omnes tria sacra statuta, precesque fervidas pro ipso offerre, ut servus fidelis quo citius intrare in gaudium valeat Domini.

R. i. P.

2094

1920

Rudolphus Kiss, emeritus curatus Harcz-ensis 8. Augusti a. c. in nosocomio civ. Quinque-Ecclesiensi, ubi gravi pressus infirmitate salutem quaesivit, sacramentis iterato reffectus pie in Domino decessit. Anno 1861. natus, a. 1883. presbyter ordinatus est. Ultimo in Harcz munus curati implevit, unde a. 1915. rudedonatus est. Ut autem anima denati confratris post multiplices huius vitae vicissitudines tranquilla quo citius in aeternum frui possit pace, tribus sacris statutis, multisque precibus ipsi succurramus. Lux perpetua luceat ei!

Mors
Rudolphi
Kiss.

2095

1920

Ob mortem Rudolphi Kiss nova in numero pensionatorum vacantia exorta est. Cum ultimam pensionem concursui expositam vota cleri — paucis admodum exceptis — Stephano Fülöp adiudicaverint, praesentem Geysae Várady, praelato, superiori castrensi emerito assignare intendo, ni maior pars cleri dioecesani usque 1-um Octobris a. c. aliud decernendum suadeat. Sententiam quisque per medios vicearchidiaconos usque dictum terminum aperire potest.

Pensio.

2096

1920

Salarium cooperatorum quod ultimo praeter sustentationem in 2400 coronis annuis statutum est inter hodiernas caritatis extremitates ad quotidianae vitae necessitates minime sufficit. Hisdem ergo cooperatores pro merito succolandi onus imprimis incumbit, quibus ipsi in cura animarum tamquam adiutores adlecti sunt. Plures iam novimus parochos, qui gravem cooperatorum suorum statum perpendendo, ultro ipsis larga auxilia supra salarium minimale statutum offerebant et offerunt, ut illi principalibus saltem indigentiis suis providere possint. Horum exemplum et magnopere laudamus et omnibus, ad quos pertinet, vehementer commendamus. Ii parochi qui naturalia a suis fidelibus percipiunt, sine ulla difficultate hoc idem praestare valent, ceteris autem Ipse in adiuvandis iuxta relationem vicearchidiaconorum districtualium, qui cooperatores magis egentes Nobis insinuare tenentur, succurrere intendimus.

Salaria
cooperatorum.

2097

1920

Vigore praesentium pro parochiis Szászvár, patronatui Meo, necnon

Concursus

pro paro- Mözs patronatui Fundi Studiorum obnoxiiis concursum usque 1-um No-
chiis. vembris a. c. indicimus. Sacerdotes competituri, in examine prosynodali
approbati velint suos recursus rite exarandos infra terminum præfixum
Ordinariatui submittere.

2098

1920

Distinctio
papalis.

Aloysius Döbrössy t. abbas, canonicus Ecclesiae Nostrae Cathedra-
lis, sacerdosque iubilans, optime erga Ecclesiam, dioecesim, institutaque
eiusdem meritis, erga preces Nostras a Sua Sanctitate Benedicto XV. inter
antistites urbanos, idest praelatos suos domesticos assumptus est.

2099

1920

Promotiones
in Capitulo.

Memoriae commendamus ad quos pertinet universis, Nos stallum
canonicale Capituli Nostri Cathedralis Quinque-Ecclesiensis ob luctuosam
mortem Iulii Wajdits praelati S. S., praepositi t. et canonici custodis vacans
iuxta canones Codicis Iuris Canonici auctoritate Nostra episcopali ita imple-
visse, ut *Aloysium Döbrössy* prael. S. S., t. abbatem, archidiaconum Ca-
thedralem in canonicum custodem, *Dr. Ludovicum Szilvek*, t. praepositum
archidiaconum Tolnaensem in archidiaconum Cathedralem, *Dr. Adalbertum
Igáz* t. abbatem, canonicum magistrum sen. in archidiaconum Tolnaensem
promoverimus, stallum vero ultimi magistri canonici per gradualem cetero-
rum ascensionem vacans in emolumentum sacerdotum pensionatorum dioe-
cesis cum consensu Capituli Nostri usque ad ulteriora reliquerimus.
Vacantiis item in canonicatibus honorariis finem imponendo *Carolum Erdélyi*
provicarium Nostrum, vicearchidiaconum et parochum Donji-Miholjacensem
et *Stephanum Komócsy*, capellanum S. S., directorem Emericani inter
canonicos honorarios eiusdem Capituli Cathedralis Nostri nominavimus.

2100

1920

Personalia.

Parochi nominati et investiti sunt:

Carolus Bödy in Babarcz, *Dr. Conradus Heckenberger* in Bár.

Cooperatores translati sunt:

Adalbertus Battyányi e Püspökbogád in Olasz, *Franciscus Márovics*.
e Püspöklak in Püspökbogád, *Ludovicus Geosits* e Baranyabán in Püspök-
szenterzsébet, *Iosephus Marek* e Püspökszenterzsébet in Baranyabán, *Hen-
ricus Stommen* ex Olasz in Himesháza.

2101

1920

Duplici cursu feriis praesentibus sacra ordinavimus exercitia spiritualia pro clero, quibus in Collegio Pio Quinque-Ecclesiis sequentes sacerdotes dioecesani interfuere :

Exercitia
spiritualia
cleri.

I. Stephanus Auguszt, coop. Bükkösd, Adalbertus Csokonay, par. Szentdienes, Alexander Gaál, em. vad. tpar. Dárda, Georgius Gábor, par. Mecsekszabolcs, Ludovicus Geosits, coop. Baranyabán, Dr. Georgius Hajós, prof. theol. Pécs, Paulus Hal, cur. nosocomii, Szigetvár, Adalbertus Hantos, coop. Bogdása, Joannes Hermann, coop. Németbóly, Carolus Hradek, cub. int. S. S. par. Bátaszék, Dr. Joannes Iványi coop. Mohács, Dr. Adalbertus Jakab, Cap. SS. director, Pécs, Camillus Knippl, coop. Ráczpetre, Eduardus Koch, vicearchidiac. Villány, Georgius Kozáry, coop. Lakócsa, Eugenius Kubesa, coop. Valpovo, Ioannes Kulcsár, em. v-a-diac. Q. Eccl., Iosephus Léh, director Iulian. Qu. E., Franciscus Liebelt, par. Ráczpetre, Casimirus Loschert, praef. Emeric. Qu. E., Alexander Marton, par. Szentlőrincz, Dr. Dionysius Mosonyi, t. abb., can., dir. cancell. Q-E., Simon Nyári, par. Feked, Ioannes Rumsauer, vicerector Sem. Q-E., Michael Šandrk, admin. Radikovci, Paulus Sebő, admin. Baranyaszentistván, Dr. Steph. Sipos, prof. theol. Qu-Eccl., Geysa Ujváry, par. Egerág, Ioannes Vajda, coop. Donji-Miholjac, Michael Zsivko, par. Izsép, Dr. Julius e Comit. Zichy, episc. dioec.

II. Emericus Buzsáky, par. Pellérd, Iosephus Balog, admin. Mőzs, Battyányi Adalbertus, coop. Olasz, Ludovicus Beck, can. ad hon., v. a. d. Nagybecsérd, Carolus Bödy, admin. Babarcz, Henricus Dobos, em par. Mohács, Ludovicus Domosvay, coop. Somberek, Adamus Faludi, par. Nagygyárád, Franciscus Fehér, par. Bükkösd, Stephanus Glück, par. Bellye, Pancratius Gombárovics, adm. Felsőszentmárton, Iosephus Györkö, par. Bába, Emericus Hauser, coop. Ráczpetre, Adalbertus Horváth, par. Németi, Abel Káin, par. Kisasszonyfa, Carolus Kecskés, coop. Hosszúhetény, Francisc. Keserics, t. abb., par. Mohács, Dr. Steph. Késmárky, t. abb., dir. acad. iur., Dr. Ioseph. Kéthelyi, par. Pécsvárad, Theod. Klein, insp. schol., par. Pélmónostor, Ludov. Liebbald par. Püspöklak, Nicol. Magyar, em v. a. d., par. Lánycsók, Leop. Masson, par. Vókány, Steph. Papp, coop. Mecsekszabolcs, Antonius Pataki, par. Lapáncsa, Antonius Reisz, par. Véménd, Franciscus Rösler, par. Lovászhetény, Aloysius Schmeller, par. Ráczmecske, Arthur Stefan, par. Keszü, Ioannes Trinn, cap. S. S. t., par. Laskafalu, Aloys. Zádor, t. abb., v. a. d. par. Baranyabán.

2102

1920

Az ujmisések
vizsgálatai.

A fentebb meghirdetett zsinati vizsgálatokkal kapcsolatban ez évt en először lesznek megtartva az új egyházi törvénykönyv által előirt és folyó évi IV. számú körlevelem 1109. pontja alatt körvonalazott ujmisés vizsgálatok. Ezen alkalommal folyó évi szeptember 23-án a hitoktatás, erkölcs- és lelkipásztorkodástan fogják a vizsgálat tárgyát képezni, melyre az 1918. és 1919. években felszentelt egyházmegyei áldozópapok tartoznak pécsi nagyobb papnevelőintézetemben megjelenni.

2103

1920

Magántanu-
lók hittani
vizsgálata.

Előfordult, hogy magántanulók hittani vizsgálatra bocsáttattak és mivel az előirt tananyagot jól elsajátították, kitűnő avagy jeles érdemjegyet kaptak, pedig soha templomba nem jártak, szentmisét vasár- és ünnepnapon soha nem hallgattak, otthon soha nem imádkoztak stb., tehát sem nyilvános, sem magán vallásgyakorlatban soha részt nem vettek s teljesen pogány módon nőttek fel. Hasonló eseteket megakadályozni óhajtok s azért az egyházmegyém területén működő hitoktatóknak megtiltom, hogy olyan magántanulókat hittanból magánvizsgálatra bocsássanak, akik az illetékes lelkész hivatalos bizonyítványával nem igazolták előzőleg, hogy illetékes lelkésztől rendszeres vallásoktatásban részesültek, szentmisét vasár- és ünnepnap rendszeren hallgattak és általában az előirt vallásgyakorlatban részt vettek. Ha mégis itt-ott méltánylást érdemlő esetekben ki is kérdeznék ilyen bizonyítvány bemutatása nélkül a jelentkezett magántanulót, érdemjegyet, osztályzatot addig soha se adjanak, míg az illetékes lelkész fentjelzett tartalmu bizonyítványát legalább pótlólag fel nem mutatták.

2104

1920

Ujabb ado-
mányok a
nyugdíjas pa-
pok alapja
javára.

Horváth Mihály, bizovaci plébános 100 K, Milfajt Antal, brodjancii plébános 50 K, Zserdin József, čepini plébános 50 K, Deutschbauer István, harkanovcii plébános 100 K, Charvát László tb. kanonok, petr. esp. pl. 200 K, Evetović Antal, valpovoi plébános 40 K, Kirschaneck Ödön, Beremend 200 K.

Datum, Quinque-Ecclesiis, 24. Augusti a. 1920.

† Julius m. p.

episcopus.

1920.

VIII.

2617

1920

Ex Constitutione Apostolica *Incruentum Altaris Sacrificium* SSmi Dni nostri Benedicti Papae XV diei 10 augusti 1915 permittitur expositio SSmi Sacramenti pro Oratione XL Horarum etiam die Commemorationis omnium fidelium defunctorum. Attamen Missae de Requie cum vestibus sacerdotalibus coloris violacei non sunt celebrandae ad Altare Expositionis.

Per eandem Constitutionem et subsequentem S. R. C. declarationem seu Decretum *Urbis et Orbis*, diei 28 februarii 1917, Commemoratio omnium fidelium defunctorum Festis solemnioribus primariis ritus duplicis primae classis aequiparatur.

Hisce praemissis, quaeritur : Licebitne adhuc celebrare unicum Missam solemnem de Ssmo Sacramento, vel de Pace, de qua sermo est in Instructione Clementina et in Decreto generali S. R. C. n. 3864, diei 9 iulii 1895. ad 4, pro Oratione XL Horarum, quando dies expositionis vel repositionis, aut medius incidit in diem Commemorationis omnium fidelium defunctorum?

Sacra Rituum Congregatio, audito specialis Commissionis suffragio, praepositae quaestioni, omnibus sedulo perpensis, respondendum censuit: *Negative*, et ad mentem.

Mens autem est : „In Ecclesiis ubi die Commemorationis omnium fidelium defunctorum fiat Oratio XL Horarum cum Ssmo Sacramento solemniter exposito, huiusmodi expositio sequatur, repositio vero cum processione praecedat Missam cantatam de die Commemorationis omnium fidelium defunctorum.“ Et Sacra eadem Congregatio, approbante Ssmo Domino nostro Benedicto Papa XV, ita rescripsit, declaravit et servari mandavit. — Die 26. februarii 1919.

† A. Card. Vico, Ep. Portuen, et S. Ruffinae. S. R. C. *Praefectus*.
L. † S. Alexander Verde,
Secretarius.

2618

1920

Relationes de
catechesi.

Catechesis scholarum conscientiosa et diligentissima, quae magnam semper apostolici muneris partem effecit, nostris praesertim temporibus summi momenti aestimari debet. Ob delicta praeteriti, omissionesque deplorabiles iacturam fecimus, quae genti Nostrae exitium: totale minatur. A fundamentis ergo reformatio incipienda est, si futurum habere volumus. Et cum ingentia pubem ipsam cingant pericula, quae omnem spem aevi melioris facile frustrabunt, nisi fortissimo robore et zelo, et perseverantia iuventutem salvare nitamur, penso isti omnibus viribus incumbendum erit. Hoc autem imprimis fit per catechesim, in qua spiritus ardeat oportet veri apostoli, qui omnibus omnia fieri cupiens omnes Christo servare conatur.

In limine ergo novi anni scholastici omnes ss. curiones vehementer monemus, hortamur atque obsecramus, ut catechesim pubis utriusque omnibus superatis difficultatibus diligentissime ubique obeant, nullam horam institutionis tam necessariae leviter omittant, atque tam in matre, quam pro posse in filialibus tempus praestitutum huic officio libenter impendant. Parochi laborem hunc vere eximium cum suis adiectis cooperatoribus dividere possunt, partem tamen quamdam sibi reservantes, ut bono exemplo fratres iuniores ad opus prae grande iugiter impellant. Vicearchidiaconi autem omnes suos condistrictuales strenue observent, ipsos in hoc munere occupatos pluries visitent, relationes annuas praescriptas versus finem anni scholastici severe exigant, atque omnes mense Iulii collectas, revisas atque ordinatas Mihi exhibeant.

Sic tantum fundate sperare possumus fore, ut cum labore intenso generatio nova atque sancta adolescat, „cuius memoria immortalis est apud Deum et apud homines.“

2619

1920

Examinatores
prosynodales.

Vigore novi Codicis Juris Canonici cum consensu Capituli Mei Cathedralis examinatores prosynodales usque ad tempus novae synodi dioeclesanae, vel si haec aliqua gravi ex causa infra terminum celebrari non posset, ad decennium nominavimus: *Josephum Wurster*, drem, praelatum, canonicum, *Aloysium Döbrössy*, praelatum, canonicum, *Ludovicum Szilvek*, drem, praepositum t., canonicum, *Adalbertum Igaz*, drem, abbatem t., canonicum, *Dionysium Mosonyi*, drem, abbatem t., canonicum, *Franciscum Romaisz*, canonicum, rectorem Sem., *Josephum Rézbányay*, drem, canonicum, parochum cathedralem, *Stephanum Késmárky*, drem, abbatem t., di-

rectorem lycaei eppalis, *Stephanum Szentkirályi*, prof. theol., *Stephanum Sipos*, drem, prof. theol., examinadores ordinarios, *Georgium Hajós*, drem et *Ladislauum Döry* drem, prof. s. theol. examinadores supplentes constituimus.

2620

1920

In obsequium eiusdem Codicis Juris Canonici consentiente item Capitulo Meo Cathedrali parochos consultores ad tempus supradictum elegimus: *Geysam Frühwirth*, canonicum hon., vicearchidiaconum et parochum in Gyulaj, *Ludovicum Beek*, canonicum ad hon., vadiaconum et parochum in Nagybecsérd, *Aloysium Zádor* abbatem tit., vadiaconum et admin. in Baranyabán, *Ladislauum Charvát* canonicum ad hon., vadiaconum et parochum in Petrijevci, *Eduardum Koch* vadiaconum et parochum in Villány, *Desiderium Radó* vadiaconum et parochum in Berkesd.

Parochi
consultores.

2621

1920

In examine prosynodali nuper, diebus nempe 22. et 23. Septembris a. c. celebratis tentamen subierunt et approbationem obtinuerunt: *Ernestus Bencze*, *Adalbertus Kletzl*, *Joannes Perhač*, *Franciscus Tillinger*, *Paulus Vizsy* et *Emericus Graumann*, cui praemium Králianum adiudicatum est.

Examen
prosynodale.

Examen autem neosacerdotum sub nro 1109/1920. Litt. Circ. IV. a. c. iuxta canonem 130. Codicis Juris Canonici praestitutum die 24. Septembris a. c. *Ludovicus Geosits*, *Carolus Kecskés*, *Joannes Vizi* et *Camillus Knippl* omnes cum successu subierunt.

2622

1920

Defectus sacerdotum in vinea Domini intensis viribus laborantium rationem et radicem suam praeprimis in defectu clericatus habet. Si multos enim et praestantes in Seminário Nostro adolescentes Sanctuario adnites haberemus, verosimiliter plures etiam operarios in messe Domini infatigabiles videremus. Ad succolandos igitur a principio studiorum eos, qui ad statum clericalem apti et prompti apparent, vicearchidiaconus et parochus N. N. dioecesis Nostrae foundationem 30 000 coronarum Nobis generose obtulit, ut e censibus — post obitum suum — levandis iuvenes pro dicto fine pro arbitrio Nostro eligendos adiuvemus. Exemplum magnanimum pro grata notitia ven. clero hisce communico.

Fundatio pro
educatione
clericorum.

2623

1920

Praeses sac.
Dioec. ad-
ratorum.

Luctuosa morte Julii Wajdits, vicarii Nostri generalis praeses etiam dioecesanus sacerdotum adoratorum Nobis praereptus est. Ne igitur sodalitas tanti momenti sacerdotum ob defectum moderatoris, vel potius confratris, qui res sodalium administrat, quidquam detrimenti patiatur, *Franciscum Romaisz*, canonicum, rectorem Seminarii praesidem dioecesanum nominavimus ipsi committendo, ut omnia negotia pro bono singulorum et totius sodalitatis omni, qua par est diligentia procuret. Sacerdotes vero dioecesis Nostrae, qui nondum socii huius sodalitatis sacerdotalis facti sunt, provocamus, ut ad propriam salutem quo tutius et ferventius promovendam, sodalitati huic medio novo praeside nomen dare, officiaque pietatis exinde suscipienda zelose implere velint.

2624

1920

Directoria
anni labentis
conservanda.

Ob immoderata pretia omnium requisitorum Directorium anni proximi secundum possibilitatem restringi iussimus. Etiam hoc modo pretium cuiuslibet exemplaris bis vel ter illud praeteriti adaequabit. Ne igitur ob hiatum notarum et observationum, quas hucusque in Directorio legimus, difficultates oriantur, ordinamus, ut quisque sacerdos dioecesis Nostrae Directorium anni currentis pro sequenti reservet, ut necessitate forsitan oborta illud consulere, dubiaque facilius enodare possit.

2625

1920

Collecta pro
prelo catho-
lico.

Nunquam satis pro bono preli catholici laborare et sacrificare valeamus. Vis, potestas et influxus preli in animos cuilibet cogitanti nota, conatus adversariorum in dies accrescens, atque tristissimi evenus, subversioque deplorabilis a prelo producta veritatem dicti plus aequo comprobant. Ad prelum catholicum pro viribus succolandum stipem fidelium quotannis per dioecesim Nostram secunda Dominica Octobris publice in ecclesiis colligi fecimus. Multis in locis collectio fideliter facta, oblataque Ordinariatui submissa sunt. Cum tamen diversae adhuc sint parochiae, e quibus relationes respectivae desiderantur, hisce omnes cunctantes provocamus, ut collectam forte omissam proxima Dominica instituant, stipemque corrogandam qualibet occasione opportuna ad Cancellariam Nostram promoveant.

2626

1920

Tristi fungimur munere ven. clero communicantes *Josephum Mérő*, ^{Degradatio Josephi Mérő.} *drem*, presbyterum dioecesis, secretariumque Nostrum positionem suam, ordinemque sacrum anno elapso infide deseruisse, iteratoque provocatum ad ordinem non tantum non rediisse, sed coram notario publico ordini sacro renuntiasse, imo matrimonium civile attentasse. Causa igitur eius coram Tribunali dioecesano iuridice pertractata, ipseque, cum ad meliorem frugem redire pertinaciter renuisset, ab ordine definitive degradatus et ex albo cleri expunctus est.

2627

1920

Franciscus Romaisz canonicus, parochus Eccl. Cathedr. rector Seminarii et *Josephus Rézbányay dr.* canonicus, rector Seminarii parochus Cathedralis nominati sunt. *Aloysius Rausz* insp. schol., parochus in Kárász factus est vicearchidiaconus districtus Mágocs-ensis. Parochus nominatus et investitus est: *Edmundus Kirschaneck* inspector schol. em., administrator pro Beremend. Administratores facti sunt: *Josephus Balog* em. vad. et parochus ultimo Máriakéméndensis in Mözs, *Stephanus Braun* parochus Czikó-ensis in Mágocs, *Josephus Léh*, dir. int. Juliani V-Eccl. in Czikó, *Stephanus Nagy* vicarius parochi Abaliget-ensis in Várdomb, *Mathias Rudolf* parochus Mözs-ensis in Szászvár. *Eduardus Petrovits* coop. Mágocs-ensis factus est vicarius in spir. in Abaliget. *Ludovicus Horváth dr.* professor suppl. in gymnasio puellarum prof. ordinarius in praeparandia eppali constitutus est. *Joannes Taksonyi* dr. coop. Szekszárd-ensis nominatus est professor relig. in archigymnasio Szekszárd-ensi. *Victor Perr* nominatus est director int. Juliani Quinque-Ecclesiensi.

Cooperatores translati sunt:

Adamus Badacsonyi e Herczegszöllős in Himesháza, *Ludovicus Bán* e Kajdacs in Szászvár, *Joannes Cserta* e Báticaszék in Szabadszentkirály, *Ferdinandus Herger* e Pécsbányatelep in Hird, *Colomannus Hoffmann*, e Czikó in Tolna, *Adalbertus Kletzl* e Szabadszentkirály in Ráczipetre, *Camillus Knippl* e Ráczipetre in Pécsbányatelep, *Ludovicus Kun* e Tolna in Szekszárd (civ. int.), *Petrus Mayerhof* admin. Várdomb-ensis in Mágocs, *Robertus Péter* e Hird in Gödre, *Petrus Steécz* e Szászvár in Czikó.

Neomystae cooperatores missi sunt:

Ludovicus Kránitz in Kajdacs et *Fridericus Vértési dr.* in Püspök-nádasd.

Ludovicus Berta, Paulus Gábor cooperatores et *Ludovicus Meyer*
prof. relig. in archigymn. Szekszárd-ensi curati militares facti sunt.

2628

1920

Ujabb adomán-
mányok a
nyugdíjas pa-
pok javára.

A legutóbbi kimutatás óta a nyugdíjas egyházmegyei papok részére a következő adományok érkeztek be:

Gödrei kerület 1800 K, Ujváry Géza, egerági plébános 700 K., Masson Lipót, vókányi plébános 150 K. és 60 j. K., Erőss Károly esperes plébános 400 K. és 56 j. K., Alagics János, hercegszöllősi plébános, 120 K., és 20 j. K., N. N. 25 K., Schwarz Mihály, főherceglaki templomgondnok 25 K., N. N. 1000 K., Šandrk Mihály, radikovcii admin. 600 j. K., Mágocsi esperesi kerület 1000 K., Plank Kamill, németbólyi esperes-plébános 450 K., Értényi esperesi kerület 1760 K., Ujlaki Dezső, sztsz. ülnök, darázsai pléb. 1200 j. K, N. N. 400 K., Csurda Béla, szabadszentkirályi pléb. 800 K., Buzsáky Imre, pellerdi pléb. 500 K., Keserics Ferenc, c. apát, mohácsi pléb. 500 K., Sebő Pál, baranyaszentistváni admin. 1062 j. K., Weyer Mátyás, vörösmarti pléb. 42 K. és 100 j. K., Trinn János, laskafalui plébános 22 j. K., Liebelt Ferenc, ráczpetrei plébános 400 K., Pévald Vilmos, szajki plébános 160 K., Herger József, szigetvári esperes-pléb. 367 K, Hofmeister Ferenc, sztsz. ülnök, lakócsai pléb. 805 K, Gombárovics Pongrác, felsőszentmártoni admin. 856 K, Paál József, bogdásai pléb. 350 K, Zsivkó Mihály izsépi pléb. 200 j. K, Moyzis Imre, dályoki pléb. 100 j. K, Klein Tivadar ker. tanfel., pélmonostori pléb. 50 j. K, Czindery Endre kiskőszegi admin. 40 j. K, Zádor Alajos baranyabáni apátpléb. 400 j. K, Krisztánics István baranyakisfaludi pléb. 30 j. K, Fekete Ágoston tolnai pléb. 100 K, Rudolf Mátyás mözsi pléb. 100 K, Reif József somogyszentlászlói pléb. 500 K, Jung Ádám miszlai admin. 200 K, Sebestyén Károly kistengeliczi pléb. 32 K, Dr. Fent Ferenc c. apát, provi-kárius 100 K, Schlachter Ferenc ibafai pléb. 100 K, Koch Alajos sióagárdi h. pléb. 300 K.

Datum Quinque-Ecclesiis, 28. Octobris a. 1920.

† Julius m. p.

episcopus.

IX.

2892

1920

Praefatio in Missis Defunctorum.

Novae prae-
fationes Mis-
sali Romano
inserendae.

Per omnia saecula saeculorum. R. Amen. V. Dominus vobiscum.
R. Et cum spiritu tuo. V. Sursum corda. R. Habemus ad Dominum. V.
Gratias agamus Domino Deo nostro. R. Dignum et iustum est.

Vere dignum et iustum est, aequum et salutare, nos tibi semper et
ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, aeternae Deus, per
Christum Dominum nostrum. In quo nobis spes beatæ resurrectionis efful-
sit: ut quos contristat certa moriendi cōditio, eosdem consoletur futurae
immortalitatis promissio. Tuis enim fidelibus, Domine, vita mutatur, non
tollitur: et, dissoluta terrestri huius incolatus domo, aeterna in caelis ha-
bitatio comparatur. Et ideo cum Angelis et Archangelis, cum Thronis et
Dominationibus, cumque omni militia caelestis exercitus, hymnum gloriae
tuae canimus, sine fine dicentes.

URBIS et ORBIS.

Sanctissimus Dominus Noster Benedictus Papa XV. ex Sacrorum
Rituum Congregationis consulto, suprascriptam Praefationem propriam, in
Missis Defunctorum ubique locorum in posterum recitandam, approbavit,
atque in futuris Missalis Romani editionibus rite inserendam iussit.

Die 9. Aprilis 1919. — L. † S. — † A. Card. Vico, Ep. Portuen.
et S. Rufinae, S. R. C. Praefectus. — Alexander Verde, Secretarius.

Praefatio in festis S. Joseph, sponsi B. Mariae V.

Sequens Praefatio dicitur in Festo, in Solemnitate et per Octavam
S. Joseph. In missis votivis dicitur: Et te in veneratione.

Per omnia saecula saeculorum. R. Amen. V. Dominus vobiscum.
R. Et cum spiritu tuo. V. Sursum corda. R. Habemus ad Dominum. V.
Gratias agamus Domino Deo nostro. R. Dignum et iustum est.

Vere dignum et iustum est, aequum et salutare, nos tibi semper et ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, aeternae Deus: Et te in Festivitate beati Ioseph debitis magnificare praeconiis, benedicere et praedicare. Qui et vir iustus, a te Deiparae Virgini Sponsus est datus: et fidelis servus ac prudens, super Familiam tuam est constitutus: ut Unigenitum tuum, Sancti Spiritus obumbratione conceptum, paterna vice custodiret, Iesum Christum Dominum nostrum. Per quem maiestatem tuam laudant Angeli, adorant Dominationes, tremunt Potestates. Caeli, caelorumque Virtutes, ac beata Seraphim, socia exultatione concelebrant. Cum quibus et nostras voces, ut admitti iubeas, deprecamur, supplici confessione dicentes.

URBIS et ORBIS.

Sanctissimus Dominus Noster Benedictus Papa XV. ex Sacrorum Rituum Congregationis consulto, pro sua quoque pietate erga Sanctum Ioseph, Beatae Mariae Virginis Sponsum et Catholicae Ecclesiae Patronum, suprascriptam Praefationem propriam, in Missis de eodem Sancto Ioseph ubique locorum in posterum adhibendam, approbavit, atque in futuris Missalis Romani editionibus rite inserendam iussit.

Die 9. Aprilis 1919. — L. † S. — † A Card. Vico, Ep. Portuensis et S. Rufinae, S. R. C. Praefectus. — Alexander Verde, Secretarius.

Praefationes novas typis Fr. Pustet evulgatas sufficienti numero pro parochiis Dioecesis Nostrae comparavimus. Parochiae supra lineam easdem iam perceperunt, illis vero infra lineam per vicearchidiaconos, qui eas in Cancellaria episcopali accipiunt, submittentur. Praefatio S. Ioseph cum ea pro defunctis in uno folio, illa vero pro defunctis separatim etiam habetur. Pretia e cistis ecclesiarum respectivarum levare possunt. Praefationes novae loco convenienti Missalium adplicandae erunt, quod vicearchidiaconi data occasione revidere debent.

2893

1920

Salaria cooperatorum.

Ultima vice omnes parochos, praesertim eos, qui naturalia a suis fidelibus percipiunt, provocavimus, ut suis cooperatoribus praeter salarium minimale hucusque constitutum ultro succurrere velint. Annuae enim 2400 coronae indigentis eorum minime sufficiunt. Magna pars parochorum respectivorum animo revera nobili suis adlectis subvenit. Nec tales defuerunt, qui omnibus eorum necessariis large providere pergunt. Plenam certe laudem hoc modo merentur.

Cum tamen praeter minimale salarium novi augmenti praescriptio propter conformitatem haud omitti possit, vigore praesentium omnes

principales iterum exhortamur, ut, dum salaria cooperatorum universim ordinantur, suos adiutores congruis auxiliis succolare velint.

2894

1920

Ferdinandus Csonka, emeritus parochus Keszü-ensis, sacerdos jubilaris, longa fractus infirmitate die 6. Novembris a. c. sacramentis iterato munitus pie in Domino obdormivit. Anno 1846. natus, a. 1869. presbyter ordinatus est. Ab anno 1879. parochum egit in Baranyavár, ubi etiam munus notarii districtus magna cum laude obivit. A. 1906. in Keszü translatus est. A. 1914. rudedonatus in filiali parochiae suae usque ad finem vitae suae remansit.

Mors Ferdinandi Csonka.

Pro defuncto confratre fervida offeramus vota, tribusque ipsi succurramus sacris, ut misericors Deus servum suum fidelem ad aeternum faciat transire sui consortium. Requiescat in pace!

2895

1920

Mathias Rudolf administrator parochiae Szászvár nominatus et investitus est parochus eodem in loco. *Franciscus Kemény* admin. Mágocs-ensis coop. factus est ibidem.

Personalia.

Josephus Botz cooperator in Pécsvárad translatus est in Bátaszék.

2896

1920

Morte Ferdinandi Csonka vacantia in numero sacerdotum pensionatorum exorta est. Praesentibus igitur ad eam complendam usque 1-um Februarii a. 1921. concursum publicamus eo, ut supplices libellae statutis instituti pensionalis conformiter exarandae infra terminum praestitutum Ordinariatui submittantur.

Pensio.

2897

1920

Pénzünk vásárló erejének sajnálatos súlyedése s a közszükségleti cikkek árainak folytonos emelkedése szükségessé teszi, hogy a stóladijak újból és egységesen rendeztessenek. E tárgyban kiadott 1709/1919. számú körleveli intézkedésemet s az egyes plébániák részére engedélyezett díjemeléseket hatályon kívül helyezve aként intézkedem, hogy az eredeti, 310/1917. szám alatt kiadott táblázat minden dija helyett a jugoszláv valutával

A stóladijak emelése.

élő vidékeken az ott feltüntetett összegek ötszöröse, egyházmegyém többi részében pedig azok nyolcszorosa szedessék.

Misealapítványokat már csak ilyen felemelt alapítványi tőkével fogadok el.

2898

1920

Tűzbiztosi-
tási díjak
befizetése.

A forgalmi akadályok miatt egyházmegyém legtöbb plébániája a tűzbiztosítási díjtételekkel hátralékban maradt. Nehogy emiatt fennakadás, illetve a biztosított épületekre veszély támadhasson, az esedékes díjtételeket előlegeztettem, s ugyanezeket a hátralékokat az érdekelt plebánosok járandóságaiból, t. i. a misealapítványok kamataiból az egyházmegyei alapítványi Hivatalnál levontam. A levont összegek nagysága felől kiki az alapítványi Hivatalnál érdeklődjék.

A biztosítási értékek megfelelő felemelésére nézve a szükséges lépések szintén megtörténtek.

2899

1920

Adományok a
nyugdíjas
papoknak

Ujabbán a következő adományok érkeztek be a nyugdíjas papok javára:

Liebbald Lajos püspöklaki plébános 5000 K, Beck Lajos tb. kanonok, nagybicsérdi esperes-plébános 1000 K, Kain Ábel kisasszonyfai plébános 1000 K, Gedeon Sándor sumonyi plébános 500 K, Csurda Béla szabadszentkirályi plébános 200 K, Nunkovics Gábor bakonyai plébános 100 K, Ábrahám István magyarszentiváni plébános 100 K, Csokonay Béla szentdienesi plébános 100 K, Marton Sándor szentlőrinczi plébános 100 K, Fehér Ferenc bükkösi plébános 50 K, Fodor József naki plébános 2500 K, Magyar Miklós k. esperes, lánycsói plébános, 80 j. k., Masson Lipót vókányi plébános, 80 j. k., Hradek Károly pápai t. kamarás, bátaszéki plébános 232 K, Horváth Mihály bizovaci plébános 147 K, Horacsek Endre göröcsönyi esperes, plébános 1500 K, Horváth Béla németi-i plébános 1000 K, Buzsáky Imre pellérdi plébános 1000 K, Varga Ferenc siklósodonyi plébános 1000 K, Németh Ferenc garéi plébános 1000 K.

Datum Quinque-Ecclesiis, 28. Novembris a. 1920.

† Julius m. p.

episcopus.

1920.

X.

3120

1920

A Sacra Rituum Congregatione expostulatum est: „An attento decreto Sacrae Poenitentiariae Apostolicae (Sectio de Indulgentiis) diei 21. iulii 1919. circa Indulgentias Litaniiis Marialibus adnexas, Litaniae Lauretanae cantari possint per trinas invocationes, respondente quartam fidei plebe.“ Dubium circa
litanias laure-
tanis.

Et Sacra Rituum Congregatio, audito specialis Commissionis suffragio, ita respondendum censuit: „*Affirmative* seu Litaniae Lauretanae cantari possunt per trinas invocationes cum singulis respectivis *ora pro nobis*, populo quartam invocationem cum respectivo *ora pro nobis* respondente.“

Atque ita rescripsit ac declaravit. — Die 15. octobris 1920. — † A. Card. Vico, Ep. Portuen. et S. Ruffinae, S. R. C. Praefectus. — L. † S. — Alexander Verde, Secretarius.

3121

1920

Ante decennium nova quaedam civitas extra telonium Budense Quinque-Ecclesiis exurgere coepit, quae in dies crescere videtur. Ne autem fideles huius territorii a qualibet parochia dissiti solatio religionis carere cogantur, pro nova parochia ibidem quocitius erigenda Dionysius Mo-sonyi dr. t. abbas, canonicus a latere centum millia coronarum in manus Nostras deposuit. Faxit Deus, ut exemplo eius multi moveantur et ad scopum obtinendum largis auxiliis concurrere velint. Fundatio pro
nova paro-
chia V.-Eccl.

3122

1920

Clementissima Suae Sanctitatis dispositione Mathias Rudolf, parochus Szászvár-ensis inter cubicularios int. ad hon., Julius Lajos, director Personalia.

instituti musicae sacrae V.-Eccl. cathedr., necnon *Nicolaus Gebauer dr.*, iudex cons. et secretarius Noster inter capellanos int. ad hon. assumpti sunt.

Josephus Balog em. vicearchidiaconus et administrator parochiae Mözs nominatus et investitus est parochus ibidem.

Cooperatores translati sunt:

Petrus Mayerhof e Pári in Bakócza, *Josephus Eberhard* e Bakócza in Pári, *Ludovicus Kránitz* e Kajdacs in Magyarkeszi, *Emericus Wucskits* e Magyarkeszi in Kajdacs.

2123

1920

Bőjti
rendelet.
az 1921. évre.

Az egyházi törvénykönyv 1250—4. kánonjai és az apost. Szentszéktől 1919. nov. 29-én három évre nyert felhatalmazás alapján az 1921. évre a következő bőjti rendeletet állapítom meg:

I. *Szigoru bőjti napok*, vagyis amelyeken tilos a húsfélék élvezése és csak egyszer szabad napjában jóllakni, a következők:

1. *Hamvazó szerda.*

2. *Minden péntek nagybőjtben.*

3. *A kántorbőjtök péntekje.*

4. *Nagyszombat délig.*

5. *Karácsony, Pünkösd és Nagyboldogasszony (aug. 15.) vigiliája.*

II. *Enyhített bőjti napok*, melyeken szabad ugyan húst enni, de a többszöri jóllakás tilos:

1. *Péntek kivételével a nagybőjt minden hétköznapja.*

2. *Kántorbőjtök szerdái és szombatjai.*

3. *Mindenszentek vigiliája.*

Jegyzet. 1. Nagyszombaton déltől kezdve sem a bőjt, sem a hústól való megtartóztatás nem kötelez.

2. Az enyhített bőjti napokon húseledel a főétkezésen kívül is ehető. Bőjti napon a főétkezés a nap bármely szakában tartható.

III. *Megtartóztatási napok*, melyeken csupán a húsételek élvezése tilos.

Az évnek minden fentebb nem említett péntekje.

IV. Vasárnapon és parancsolt ünnepen a bőjt és megtartóztatás nem kötelez. Ily napra eső vigiliabőjtöt nem kell előtte való napon megtartani.

V. *Kivételes felmentvényben részesülnek mind a többszöri jóllakás tilalma, mind a hústól való megtartóztatás parancsa alól:*

1. Az egész egyházmegye, valahányszor Gyertyaszentelő-, Gyümölcsoltó- és Kis-Boldogasszony, továbbá Szent István király ünnepe bőjti, vagy megtartóztatási napra esik.

2. Egyes községek, midőn egyháznapjuk, védőszentjük ünnepe (búcsúk) bőjti vagy megtartóztatási napra esik.

3. A katonaság, pénzügyőrség, csendőrség, rendőrség és fogházőrség tagjai minden bőjti és megtartóztatási napon — kivéve karácsony vigiliáját és nagypénteket.

VI. *Kivételes felmentvényben részesülnek a húseledelektől való megtartóztatás parancsa alól:*

1. Egyes községek, midőn országos vásárjuk megtartóztatási napra esik.

2. Egyes személyek:

A) Minden bőjti napon — kivéve hamvazó szerdát, a nagypénteket, karácsony, pünkösöd vigiliáját — felmentetnek:

a) gyári és bányamunkások;

b) mindazon *világi* személyek, kik kénytelenek vendéglőben étkezni vagy az ételeket a vendéglőkből hozatni, amennyiben bőjti ételt könnyen nem kaphatnának.

B) Minden bőjti napon, — kivéve karácsony vigiliáját és nagypénteket — a katonaság, pénzügyőrség, csendőrség, rendőrség és fogházőrség tagjainak családjai.

C) minden bőjti napon, — kivéve a nagypénteket — felmentetnek:

a) a vasuti vonatokon és hajókon szolgálatot teljesítő személyek;

b) mindazon utasok, kik vasuti vendéglőkben, vagy hajón kénytelenek étkezni:

c) mindazok, kik egészségük helyreállítása végett fürdőhelyeken tartózkodnak kíséretükkel együtt:

d) függő viszonyban levő személyek (pl. cselédek), kik oly családnál nyerik ellátásukat, hol bőjti eledelt nekik nem nyujtanak.

D) Minden szegény, ki mások alamizsnájából nyeri táplálékát, a húseledelektől való megtartóztatás alól teljesen fel van mentve.

VII. Az évnek minden bőjti napján szabad az ételeket zsirral elkészíteni és meg van engedve az enyhített bőjti napokon, ugyanazon étkezés alkalmával húst és halat együtt élvezni.

VIII. A hústól való megtartóztatásra köteles minden katolikus hívő, ki hetedik életévét betöltötte.

A teljes bőjt, mely magában foglalja ugy a húseledelektől való meg-

tartóztatást, valamint a csak egyszeri jóllakást, — azon katholikust kötelezi, ki huszonegyedik (21) életévét betöltötte, de korának hatvanadik (60) évét még nem érte el. Azon teljes bőjtire kötelezettekre nézve azonban, kik fáradságos nehéz munkát végeznek, a többszöri jóllakás tilalma nem vonatkozik.

Felhivom egyházmegyém tiszt. lelkészeit, hogy fenti rendeletet hivaiknak mielőbb, s ezenkívül a nagybőjtöt megelőző vasárnapon szintén kihirdessék rámutatva főkép ama pontokra, melyekben anyaszentegyházunk a súlyos viszonyokra való tekintettel a régi bőjti fegyelem szigorán jelentékenyen enyhített. Egyben hívják fel hivaikat, hogy akik a felsorolt felmentvényeket igénybe veszik, az Apostoli Szentszéknek eme elnéző kegyességét az irgalmasság lelki és testi cselekedeteinek gyakorlásával, buzgóbb imádság és alamizsnaosztogatás által igyekezzenek meghálálni. A bőséges adakozás szempontjából különösen ajánlom sz. Antal perselyeit, a péter-fillért, a missiókat, a kath. sajtót, az oltáregyletet s hasonlókat.

3124

1920

A tűzbiztosítási értékek felemelése.

Lelkészkedő papságom köréből többen kifejezték előttem aggodalmukat, hogy a jelen körülmények között az egyes hitközségeket valóságos katasztrófa érné egy-egy tűzkár esetén. — A tűzbiztosítások eddigi összege révén ugyanis a tényleges kárnak, a pénz mai értéktelenségét tekintve, csak csekély hányada térülne meg. Ezen aggodalmat teljesen méltányolva megbiztam a Gazdák Biztosító Szövetkezetét, hogy egyházmegyém összes, náluk elhelyezett biztosításait, úgy a megszállott, mint a meg nem szállott területen levőket, eredeti értékük ötszörösére emeljék fel. A szövetkezet így a netáni tűzkárokért már a felemelt összegek erejéig szavatol.

Az egyházmegyém meg nem szállott területén levő plebániáktól a Szövetkezet egyelőre közvetlenül fogja az új díjakat beszedni, a megszállott területekről pedig az alapítványi hivatal révén fogom a díjakat beszedetni.

Datum Quinque-Ecclesiis, 31. Decembris 1920.

† Julius m. p.
episcopus.

ment - éves

KIVONAT

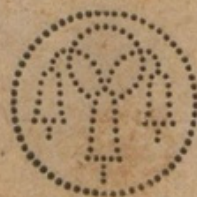
A PÉCSEGYHÁZMEGYEI ALAPITVÁNYI HIVATAL

1920. ÉVI

ZÁRSZÁMADÁSABÓL

PEL
AZ

EGYHÁZMEGYEI PAPSÁGOT ÉRDEKLŐ PÉNZTÁRAKRÓL

Bevétel

Aggpapi

Tételszám	K e l e t		T á r g y	T ő k e		K a m a t	
				korona	filler	korona	filler
1	Január	1	Maradvány	211223	93		
2			1920. évi kamatok			9066	19
			Bevétel :	211223	93	9066	19
			Kiadás :			9066	19
			Maradvány :	211223	93	—	—
			Tőke fedezete:				
1			Általános fedezeti alap értékpapirjai	181323	93		
2			4 ^o / _o magyar koronajáradék kötvény	11300	—		
3			4 ² / ₁₀ ^o / _o egyes. államadóss. kötvény	18600	—		
			Összesen :	211223	93		

pénztár 1920.

Kiadás.

Tételszám	Kelet	T á r g y	T ő k e		K a m a t	
			korona	fillér	korona	fi lér
1	Decemb. 31	Nyugdíjakra bevételezve a papi nyugdíjalap számadás 7. tétele alatt			9066	19
		Összesen:			9066	19

PEL

Bevétel

Papi nyugdij-

Tételszám	Kelet	T á r g y	T ö k e		K a m a t	
			korona	fillér	korona	fillér
1	Január	1 Maradvány	1267610	—	9394	91
2	"	1 1920. évi kamatok			18040	—
3	Február	5 Holndonner Ferenc térítménye .			333	
4	Május	31 Wajdits Gyula adománya				
	"	31 1000 K n. é. 6 ⁰ / ₁₀ m. hadikölcsön	1000	—		
5	Decemb.	31 Szelvénykamatok			980	—
6	"	31 Székesegyházi főpénztárnak				
		eladott egyh. tpzt. részvények	200000	—	20000	—
7	"	31 Aggpapi pénztár kamata			9066	19
8	"	31 Adományok és hagyományok .	18788	—	5198	79
9	"	31 Járulékok			41183	42
10	"	31 Kisors. 4 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀ Pesti hazai első ta-				
		karékpénztári kötvény	5000	—		
Összesen:			1492398	—	104196	31
Kiadás:						
1	Decemb.	31 Kisors. 4 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀ Pesti hazai kötvény	5000	—		
2	"	31 Székesegyházi főpénztárnak el-				
		adott egyhzm. tpzt. részvény .	200000	—		
3	"	31 Nyugdíjakra és egyebekre . . .			90019	69
Maradvány:			1287398	—	14176	62
Tőke fedezete:						
1		Telekkönyvileg biztosított tőkék	112123	51		
2		Általános fedezeti alap értékpapirjai	475624	49		
3		Magyar hadikölcsön kötvények	671000	—		
4		Magyar koronajáradék kötvények	17500	—		
5		Kath. ifjuságot pártoló egyesületi kötvény	1000	—		
6		Pécsi kath. körü kötvények	100	—		
7		Tiszaszabályozási sorsjegy	600	—		
8		Pesti hazai első takarékpénztár 4 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀ zlevél	1000	—		
9		Mágocsvidéki takarékpénztári részvény	200	—		
10		Dunántúl nyomda r. t. részvény	50	—		
11		Magy. leszámít. és pénzváltóbank 4 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀ zlevél	6000	—		
12		Hungária bank r. t. részvény	2000	—		
13		Szentlőrinc-nasici vas. t. részvény	200	—		
Összesen:			1287398	—		

alap 1920.

Kiadás

Tételszám	T á r g y	Illetmény		Kiadás		Kifizetendő hátralék	
		korona	fillér	korona	fillér	korona	fillér
	A) Nyugdíjak :						
1	† Kiss Rezső	2664	66	2664	66	—	—
2	Halvax József	5334	32	2333	33	2999	99
3	† Holndonner Ferenc	666	33	666	33	—	—
4	Bis an Vitus	4000	—	3999	98	—	02
5	Kovács József	5000	02	2999	97	2000	05
6	Sipos Imre	8000	—	5000	—	3000	—
7	† Csonka Nándor	3663	33	3663	33	—	—
8	Péhm Kristóf	4000	—	4000	—	—	—
9	Tóth Gyula	4000	—	3333	33	666	67
10	Kulcsár János	4000	—	4000	—	—	—
11	Szalczér Sándor	4000	33	4000	33	—	—
12	Bundalla Béla	4000	—	4000	—	—	—
13	Zányi György	4000	—	4000	—	—	—
14	Szabó Imre	4000	—	3663	—	337	—
15	Józics József	4001	—	4001	—	—	—
16	Paulay Frénc	4000	—	3663	33	336	67
17	Pártos Zsigmond	4000	—	4000	—	—	—
18	Molnár Márton	4000	—	4000	—	—	—
19	Schulcz Károly	4000	—	4000	—	—	—
20	† Magenheimer József	4000	—	4000	—	—	—
21	Dobos Henrik	4000	—	3664	66	335	34
22	Magyar Zsigmond	5000	—	2000	—	3000	—
23	Kiss István	5000	—	2000	—	3000	—
24	Gadó Sándor	4000	—	3663	—	337	—
	B) Kikötött kamatok :	99328	99	83316	25	16012	74
1	Szeifricz István	632	—	—	—	632	—
2	Erőss Károly	119	11	71	24	47	87
3	Glaser Mária	615	—	205	—	410	—
4	László Teréz	433	72	—	—	433	72
5	Némedy Emma	370	—	—	—	370	—
6	Szabó Julianna	203	96	—	—	203	96
7	Lieber Anna	1061	—	899	—	112	—
	C) Segélyek :	3434	79	1175	24	2259	—
1	Svercsics Domonkos	1200	—	1200	—	—	—
2	Budánovich Vince	2533	34	2533	34	—	—
	D) Különfélék :	3733	34	3733	34	—	—
1	Kamatátszámolásra	22	75	22	75	—	—
2	Értékpapírok sorsolás elleni biztosításra	156	—	156	—	—	—
3	Beszédési jutalékokra	7	50	7	50	—	—
4	Adókra	1608	61	1608	61	—	—
		1794	86	1794	86	—	—
	Összesen	108291	98	90019	69	18272	29

Bevétel

Tanítói nyugdíj-

Tételszám	K e l e t	T á r g y	T ő k e		K a m a t	
			korona	fillér	korona	fillér
1	Január 1	Maradvány	74000	—	661	05
2		1920. évi kamatok		—	2960	—
3	Szept. 27	Dárdai esp. kerület adománya .	16	—	—	16
4	Decemb. 31	Tőkésített kamatok	1984	—	—	—
Bevétel :			76000	—	3621	21
Kiadás :			—	—	2834	—
Maradvány :			76000	—	787	21
Tőke fedezete:						
Az általános fedezeti alap értékpapirjai			76000	—	—	—

A tisztelendő plébánia hivatalokat felkéri a pécsegyházmegyei alapítványi hivatal: ha netán a nyugdíjasok közül valaki elhal, azt a hivattal közölni sziveskedjenek.

alap 1920.

Kiadás

Tételszám	Kelet	T á r g y	T ő k e		K a m a t	
			korona	fillér	korona	fillér
1	Decemb. 31	Nyugdíjakra	—	—	850	—
2	„ „	Tőkésített kamatokra	—	—	1984	—
Összesen			—	—	2834	—

Névjegyzéke

a tanítói nyugdíjalap illetményeseinek.

Tételszám	N é v	Illetmény		Kiadás		Hátralék	
		korona	fillér	korona	fillér	korona	fillér
	I. osztály.						
1	özv. Csizmadia Alajosné	200	—	100	—	100	—
2	Petz András	150	—	150	—	—	—
3	özv. Kerner Jánosné	200	—	—	—	200	—
4	özv. Szekeres Ágostonné	200	—	200	—	—	—
5	özv. Kapossy Györgyné	200	—	—	—	200	—
	II. osztály.						
6	Schmeller József	175	—	—	—	175	—
7	özv. Goszmann Áadámné	70	—	—	—	70	—
	Segélyek.						
8	Petz András	200	—	200	—	—	—
9	Bedő Károly	200	—	200	—	—	—
	Összesen	1595		850	—	745	—

Pécsi magyar kath. egyetem 1920.

Kelet		T á r g y	T ő k e		K a m a t	
			korona	fillér	korona	filler
Január	1	Maradvány	107263	03	—	—
„	1	1920. évi kamatok	—	—	5350	65
Decemb.	9	Szelvény kamatok	10	—	—	50
			107273	03	5351	15
„	31	Tőkésített kamatok	5351	15	5351	15
		Összesen	112624	18	—	—
A tőke fedezete:						
		Az általános fedezet értékpapirjai	112374	18		
		Pécsi kath. körü kötvények	250	—		
		Összesen	112624	18		

Pécs, 1920. december hó 31-én.

Ábrahám Gyula s. k.
igazgató.

Müllherr Ferenc s. k.
h. igazgató.

Ezen számadásokat átvizsgáltuk s a főkönyvekkel és naplókkal egyezőknek és helyeseknek találtuk.

Pécs, 1920. december 31.

Dr. Igaz Béla s. k.
számv. kanonok.

Romaisz Ferenc s. k.
számv. kanonok.